

glas gospodarstva

GRADNJE

GRADBENIŠTVO JE DEL REŠITVE

panožna številka, junij 2020

Gradbeništvo v Sloveniji

Slovensko gradbeništvo pred izzivi koronavirusa, krize in politike

Gradbeništvo po svetu

Rast gradbeništva v letu 2020 naj bi znašala le 0,5 %

Analiza: Gradnje

Gradbeništvo ustvari blizu 2,5 mrd EUR dodane vrednosti

GRADIMO NAŠO PRIHODNOST

Eno najbolj inovativnih in sodobnih
gradbenih podjetij v Sloveniji.

SIMBOL KAKOVOSTI

Na predanih zaposlenih sloni naša
največja konkurenčna prednost.

www.kolektorgradbenistvo.si

GRADIMO VAŠ UGLED

Z operativno odločnostjo
zagotavljamo kakovostno izvedbo in
nadpovprečno učinkovitost
gradbenih del vseh vrst.

KOLEKTOR
Gradbeništvo

gradbenistvo@kolektor.com

SOUSTVARJAMO GRAJENO OKOLJE

DRI upravljanje investicij, d.o.o.
Kotnikova ulica 40
SI-1000 Ljubljana

info@dri.si
www.dri.si

Gradbeništvo je del rešitve 14
Slovensko gradbeništvo

Če bo ostalo dovolj vetra v jadrih, kriza ne bo pustila globokih ran 20
Gradbeniki

Obnavljali bodo avtoceste, gradili daljnovode, stanovanja ... 26
Investicije

glas gospodarstva

GRADNJE

panožna številka, junij 2020

Uvodnik	
Zavihajmo rokave za nov gospodarski zagon	7
Gradbeništvo v Sloveniji	
Slovensko gradbeništvo pred izzivi koronavirusa, krize in politike	8
Gradbeništvo po svetu	
Rast gradbeništva v letu 2020 naj bi znašala le 0,5 %	12
Slovensko gradbeništvo	
Gradbeništvo je del rešitve	14
Gradbeniki	
Če bo ostalo dovolj vetra v jadrih, kriza ne bo pustila globokih ran	20
Investicije	
Obnavljali bodo avtoceste, gradili daljnovode, stanovanja ...	26
Železniška infrastruktura	
Milijonski projekti na železnicah in cestah	30
Analiza: Gradnje	
Gradbeništvo ustvari blizu 2,5 mrd EUR dodane vrednosti	35
Lestvice	
Največjih 50 družb v industriji gradbenega materiala v letu 2018	46
Največjih 100 družb v gradbeništvu v letu 2018	48
Največjih 50 družb v panogi inženiringa v letu 2018	53
Socialni partnerji	
Neurejen sistem javnega naročanja, pa tudi dumpinške ponudbe	57
Nepremičninski trg	
Zaradi pomanjkanja turistov več stanovanj za najem	62
Poslovni najem	
Zaradi dela od doma bodo nekatere pisarne morda ostale prazne	66

Izdajatelj:
Gospodarska zbornica Slovenije
Dimičeva 13, 1504 Ljubljana

Gospodarska
zbornica
Slovenije

Odgovorni urednik:
Samo Hribar Milič

Izvršna urednica:
Ana Vučina Vršnak

Oblikovanje:
Samo Grčman

Uredniški odbor:
Grit Ackermann, Antonija Božič Cerar,
Marko Djinović, Ariana Grobelnik,
Bojan Ivanc, Tomaž Kordiš,
Tajda Pelicon, Petra Prebil Bašin,
Matej Rogelj, Igor Zorko

Uredništvo:
Dimičeva 13, 1504 Ljubljana
01 5898 000
gg.plus@gzs.si

Trženje oglasnega prostora:
Dašis, d. o. o.
gg.trzenje@gzs.si
01 5130 824

Neurejen sistem javnega naročanja, pa tudi dumpinške ponudbe 57
Socialni partnerji

Premalokrat se vprašamo, kako je s potresno ogroženostjo 85
Potresna varnost

BIM prepreči, da navidezno ugoden projekt postane jama brez dna 90
Intervju

Industrijski objekti

Nekateri se bodo težko postavili nazaj na noge, zato se intenzivno iščejo nove rešitve

70

Energetska prenova

Epidemija upočasnila naložbe v energetske prenove stavb

74

Vlaganja v gradbeništvo

Vsak evro prinese do 2,9 evra dodatnih vlaganj

78

Evropski projekti

V gradbeništvo prinašajo prednosti na področju izobraževanja za šole, podjetja in zbornico

80

Potresna varnost

Premalokrat se vprašamo, kako je s potresno ogroženostjo

85

Intervju

BIM prepreči, da navidezno ugoden projekt postane jama brez dna

90

Industrija gradbenega materiala

Intenzivno si prizadevajo za spremembo rudarske zakonodaje

94

Lesene montažne stavbe

Naročniki vse bolj cenijo prednosti lesene gradnje

98

Gradnja najemnih stanovanj

V načrtu je 518 javnih in oskrbovanih stanovanj

102

Gradbena mehanizacija

Po močni rasti je epidemija prinesla padec

106

Prodaja gradbene opreme

Kriza je panogo doletela v času stabilne rasti

110

Prihodnost bivanja

Megatrendi, ki (pre)oblikujejo družbo kot celoto

113

Tisk: Present, d. o. o.

Datum natisa: 29. 6. 2020

Distribucija: Pošta Slovenije

ISSN 13183672

Revija Glas Gospodarstva prejmejo člani GZS brezplačno (1 izvod).

Letna naročnina za dodatni izvod je: 80,00 evrov z vključenim DDV.

Poština za tujino se zaračuna posebej.

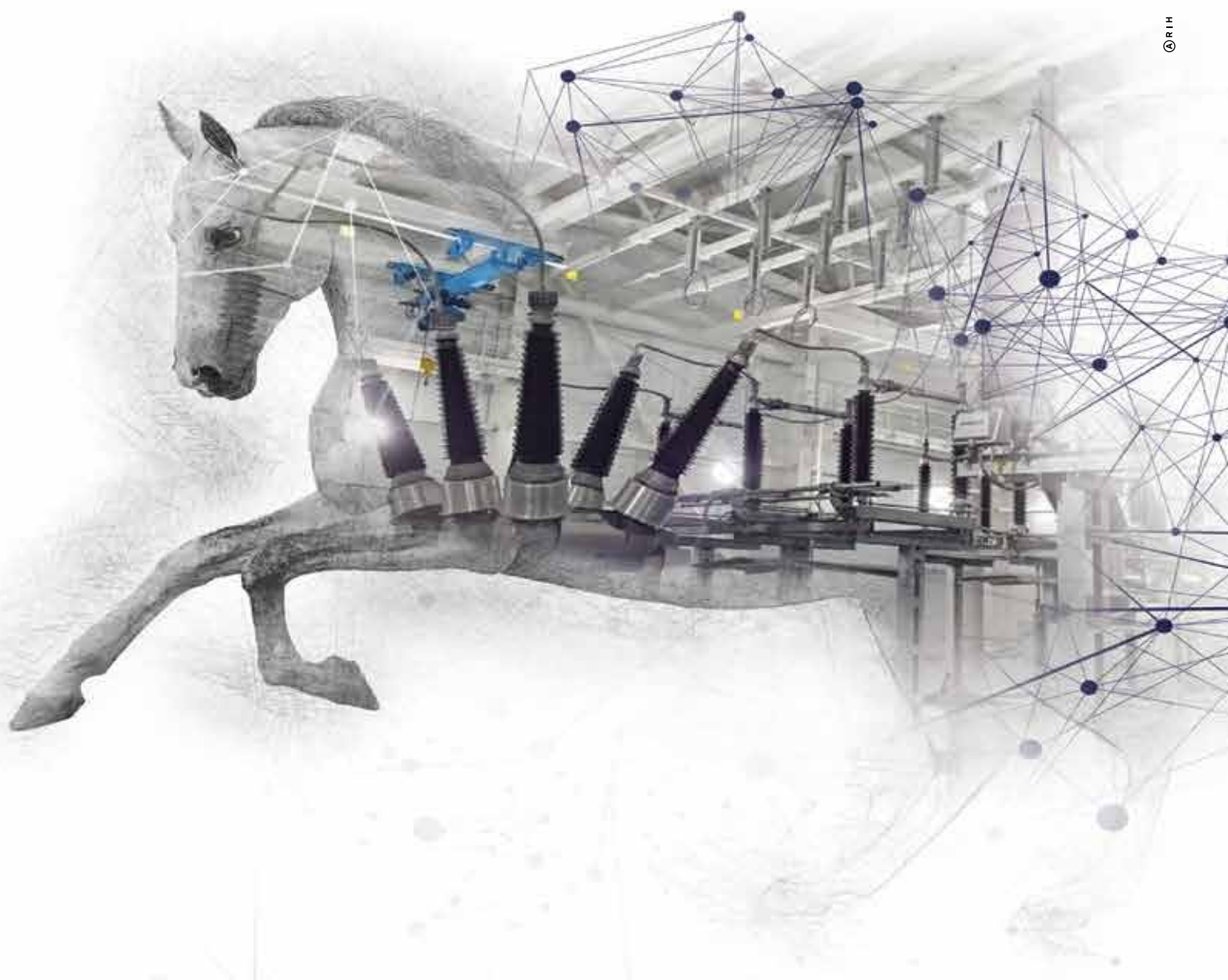
Medij Glas gospodarstva izdajatelj: Gospodarske zbornice

Slovenije, s sedežem v Ljubljani, Dimičeva 13, je vpisan v razvid medijev, ki ga vodi Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport, pod zaporedno številko 516.

Notranjost revije je natisnjena na recikliranem papirju Viprint papirnice VIPAP VIDEM KRŠKO, d. d., ki je za vse papirje pridobila certifikat FSC®, za nekatere papirje iz grafičnega programa pa tudi certifikat Ecolabel (okoljska marjetica).

Pri tiskanju smo uporabili okolju prijazne barve na rastlinski osnovi.

Foto na naslovnici: Depositphotos

Energetski sistemi prihodnosti po vaši meri.

Zanesljiva, trajna in učinkovita oskrba z energijo je osnovna smernica našega delovanja na področju energetike. V izgradnji novih ali rekonstrukciji obstoječih objektov upoštevamo najvišje standarde in okoljevarstvene zahteve, sodelovanje z mednarodno uveljavljenimi podjetji s področja projektiranja in dobave visokotehnološke opreme pa objektom zagotavlja minimalne stroške vzdrževanja, zanesljivost delovanja in optimalen energetski izkoristek.

Spoznajte naša ključna znanja in kompetence na
www.riko.si.

Uvodnik

Zavihajmo rokave za nov gospodarski zagon

Kot kaže, smo prvi val epidemije COVID-19 premagali. Z zdravstvenega stališča relativno uspešno, čeprav bi s hitrejšimi ukrepi in njihovim doslednejšim izpolnjevanjem lahko preprečili veliko žrtev v domovih za starejše. Za nazaj je lahko biti general. Ker pa s podobnimi razmerami nismo imeli izkušenj, moramo dati priznanje vsem, ki so organizirali »obrambo«, še posebej pa moramo izkazati spoštovanje zdravstvenim delavcem, ki so z veliko požrtvovalnostjo odlično opravili svoje delo. Poleg tega še vsem, ki so v gospodarstvu kljub zapletenim pogojem delali dalje in poskrbeli, da je življenje kljub fizični distanci in omejenosti potekalo brez pretresov.

Časi, v katerih se bo pokazalo, kako smo epidemijo premagali na gospodarskem področju, šele prihajajo. Jasno je, da je epidemija povzročila izjemno krizo – po vsem svetu. Jasno postaja, da kriza ne bo potekala ne v obliki črke V in ne črke U, temveč v obliki znaka blagovne znamke NIKE, ki ponazarja daljše okrevanje. V več pomembnih panogah so že pred izbruhom epidemije beležili upad povpraševanja, trgovinska vojna in politične razmere pa so vplivale na upadanje globalnega gospodarstva. V novih razmerah je potrebno računati tudi na spremenjene potrošniške navade; tako psihologi kot vedenjski ekonomisti opozarjajo, da bodo prihodnji gospodarski trendi močno zaznamovani z grožnjo novih epidemij in njenih posledic.

Vendar pa nove razmere prinašajo tudi nove izzive in priložnosti. Tako prebivalstvo kot podjetja, banke, skladi in nenazadnje tudi države imajo izjemno velike vire za nove projekte, za razvoj. V Sloveniji se je gospodarstvo v zadnjem obdobju močno razdolžilo, na drugi strani pa rastejo prihranki. V letu 2018 je gospodarstvo ustvarilo skoraj 9 milijard evrov EBITDA, prihranki prebivalstva v Sloveniji naj bi presegali 20 milijard, evropski reševalni program naj bi Sloveniji namenil preko 5 milijard, tu so še banke, razni skladi. Vtis je, da je virov za nove projekte več kot dovolj.

Kateri pa so ti novi projekti? Samo na področju infrastrukture, energetske sanacije in novih gradenj je že pripravljenih projektov za več kot 2,5 mrd EUR letno. Vendar gre za načrte, ki so bili pripravljeni pred epidemijo in so bili omejeni s takrat znanimi in razpoložljivimi viri. Obdobje izhoda iz krize pa bo zaznamovano z močnimi elementi klasične keynesijske politike, ki gospodarsko rast gradi s številnimi javnimi projekti in naročili. Izzivi in priložnosti za državo so izjemni, vendar pa moramo ugotoviti, da smo marsikje precej šibki, ko gre za pripravljenost načrtov. Najsi gre za hidroelektrarne na srednji Savi ali tretjo razvojno os, največje ovire se pojavljajo pri izdaji okoljskih in gradbenih dovoljenj ter pri umeščanju v prostor. In kar nas še posebej skrbi, je prevladujoče negativno javno mnenje do kakršnegakoli poseganja v prostor. Kljub izjemno zahtevnim pogojem, ki jih mora spoštovati sleherni investitor, kljub dolgim postopkom za pridobivanje ustreznih soglasij, obveznem pridobivanju soglasja in možnosti strokovnega ocenjevanja že v času javne razgrnitve, je uveljavljeno mnenje, da le posamična civilnodružbena gibanja ali celo le posamezni državljani skrbijo za prihodnost Slovenije. Vsi ostali pa naj bi, pod okriljem zakonodaje in politike, uničevali okoljsko prihodnost Slovenije.

Ne glede na to je potrebno zavihati rokave. Kar najhitreje pripraviti načrte za energetske prenovi, novo infrastrukturo, stanovanja, domove za starejše, nove okoljske rešitve itd. Država potrebuje vse te rešitve, njihova pospešena izvedba pa bo ključno prispevala k novemu gospodarskemu zagonu.

Za gradbeništvo v najširšem pomenu besede se obetajo izjemne priložnosti. Ne smemo pa podcenjevati neustreznega zakonodajnega okvira, ki s svojo zapletenostjo in neusklajenostjo ovira učinkovito realizacijo in omogoča razmah odklonilnega javnega mnenja do novega razvoja. **gg**

Posebej nas skrbi prevladujoče negativno javno mnenje do kakršnegakoli poseganja v prostor – kljub izjemno zahtevnim pogojem, ki jih mora spoštovati sleherni investitor, kljub dolgim postopkom za pridobivanje ustreznih soglasij ... Kot da le civilnodružbena gibanja skrbijo za okolje, vsi ostali pa ga uničujejo.

Samo Hribar Milič, odgovorni urednik

Foto: Barbara Reya

Gradbeništvo v Sloveniji

Slovensko gradbeništvo pred izzivi koronavirusa, krize in politike

Slovensko gradbeništvo po hudem padcu po letu 2008 šele od leta 2017 ponovno raste. A če smo se v (prvem) valu koronavirusa soočili z omejitvami pri izvajanju del, ki jim je sledilo krčenje javnih razpisov, zmanjševanje zasebnih investicij, se je na obzorju pojavila nova negotovost, kaj gradbeništvo čaka v naslednjih letih. A prav gradbeništvo bi moralo postati eden ključnih dejavnikov za pospešeni izhod slovenskega gospodarstva iz krize.

Jože Renar, direktor Zbornice gradbeništva in industrije gradbenega materiala (ZGIGM) na Gospodarski zbornici Slovenije (GZS)

Gradbeništvo je pomembna gospodarska dejavnost

Če obravnavamo gradbeništvo v ožjem izvedbenem delu (področje F po evropski klasifikaciji ekonomskih dejavnosti NACE), je na tem področju leta 2018 delovalo 7.206 gospodarskih družb in 9.668 samostojnih podjetnikov, ki so skupno ustvarili 5,75 mrd EUR letnega prometa in 1,59 mrd EUR dodane vrednosti, izvoz je znašal 14 % čistih prihodkov od prodaje. V družbah so dosegli 157 mio EUR čistega dobička, dodana vrednost na zaposlenega je znašala 31.566 EUR, kar je 71 % povprečja v gospodarskih družbah v Sloveniji. Delež stroškov dela v dodani vrednosti znaša visokih 71 %, kar je kar 6 odstotnih točk več, kot je znašal leta 2008, pred zadnjo gospodarsko krizo. Bruto plače v višini 1.317 EUR na mesec dosegajo 75 % povprečja plač vseh dejavnosti v RS leta 2019 in so med najnižjimi, če jih primerjamo z drugimi dejavnostmi. Nižje so le v gostinstvu in drugih raznovrstnih dejavnostih.

Gradbeništvo je velik zaposlovalec

Samo v ožjem izvedbenem delu je marca letos gradbeni sektor zaposloval 65.182 delavcev. Z gradbeništvom močno povezane dejavnosti, kot so arhitekturno in tehnično projektiranje, tehnično preizkušanje in analiziranje, so zaposlovale 15.120 delavcev. Če temu dodamo še oceno zaposlenih

v industriji gradbenega materiala (cement, apno, opeka) – skoraj 3.000 zaposlenih – pridemo do skupnega števila zaposlenih v višini 83.500, kar predstavlja 13,9 % vseh zaposlenih v gospodarskih družbah in s. p.-jih oziroma 9,3 % vseh zaposlenih v Sloveniji. Vemo pa, da za gradbeništvo dobavlja še množica drugih industrij, kot so lesna, proizvodnja kovin in nekovin, kemijska, strojna in elektro industrija in še mnoge storitvene dejavnosti (od logistike do zavarovanj in bančnih storitev), poleg tega del gradbenih aktivnosti izvajajo še v podjetjih izven gradbeništva za lastne potrebe.

V zadnjih letih so bile razmere na trgu ugodne, toda ...

Slovensko gradbeništvo po hudem padcu po letu 2008, torej v letih gospodarske krize, šele od leta 2017 ponovno raste. Kot je v Sloveniji značilnost v zadnjih 15 letih, velikim padcem običajno sledi visoka rast. Tako je od leta 2017 samo ožje gradbeništvo izjemno povečalo število zaposlenih, ki je od marca 2016 do marca 2020 naraslo kar za 12.462 oseb (19,1 %), kar predstavlja najvišjo stopnjo rasti med posameznimi dejavnostmi. Če pa temu dodamo tudi rast zaposlovanja v projektiranju (1.477), potem govorimo o skupnem prirastu skoraj 14.000 delovnih mest. Velja poudariti, da pri tem ne gre za pregrevanje dejavnosti, kot smo ga poznali pred krizo, saj smo po obsegu še

Foto: Krešar

5,75 mrd EUR letnega prometa in 1,59 mrd EUR dodane vrednosti je gradbeništvo v ožjem pomenu ustvarilo v Sloveniji leta 2018.

Ožji in širši sektor gradbeništva v Sloveniji zaposluje 9,3 % vseh delavcev.

Foto: Depositphotos

vedno precej pod številkami iz leta 2008. Tako smo v letu 2019 dosegali le približno 60 % obsega iz leta 2008 in smo nekje na ravni povprečja EU.

Digitalizacija vstopa v gradbeništvo

Gradbeništvo danes intenzivno vstopa v dobo digitalizacije, kar omogoča njegovo večjo industrializacijo, boljše obvladovanje procesov gradnje, višjo kakovost izvajanja del in večjo produktivnost. Zmanjšuje nepredvidljivosti in omogoča učinkovitejšo komunikacijo med glavnimi udeleženci gradnje in med izvajalci ter podizvajalci na gradbišču. Zmanjšuje tveganja nastankov napak in omogoča njihovo hitrejšo odpravljanje. Narašča potreba po novem znanju zaposlenih na področju digitalizacije. Vse več informacij prihaja do uporabnikov preko spleta. Koronavirus je pri tem le še pospešil omenjene procese.

Po eni strani smo priča nerazumno širokogrudnim vabilom slovenskih javnih naročnikov gradbenim izvajalcem iz tretjih držav, po drugi strani pa so največji tuji zasebni investitorji v Sloveniji izgradnjo svojih objektov zaupali izključno slovenskim izvajalcem.

Koronavirus, kriza in zagon slovenskega gospodarstva s pomočjo gradbeništva

Ob razglasitvi epidemije koronavirusa smo se soočili z omejitvami pri izvajanju del, ki jim je sledilo krčenje javnih razpisov, zmanjševanje zasebnih investicij, predvsem pa se je na obzorju pojavila nova negotovost, kaj gradbeništvo čaka v naslednjih letih.

A se je gradbeništvo že kmalu po začetku korona krize izkazalo kot relativno odporno, saj gre za dejavnost, kjer je moč relativno enostavno zagotavljati pogoje za varno delo zaposlenih. Zato tudi v morebitnih naslednjih valovih pandemije ni pričakovati pomembnih omejitev za njegovo delovanje. Še več: že v času ukrepov proti koronavirusu, predvsem pa takoj po njihovi sprostitvi, bi morale gradbeništvo

Kot je v Sloveniji značilnost v zadnjih 15 letih, velikim padcem običajno sledi visoka rast.

Digitalizacija zmanjšuje nepredvidljivosti in omogoča učinkovitejšo komunikacijo med glavnimi udeleženci gradnje in med izvajalci ter podizvajalci na gradbišču.

RE= MONT

Obrtno gradbeno podjetje d.d.

Oblakova ulica 30, 3000 Celje ☎ 03 426 41 00 ☎ www.remont.si

Gradbeništvo se je že kmalu po začetku korona krize izkazalo kot relativno odporno, saj gre za dejavnost, kjer je moč relativno enostavno zagotavljati pogoje za varno delo zaposlenih.

V gradbeništvu je upravičeno še vedno prisoten strah pred ponovitvijo razmer iz prejšnje krize, ko je država čez noč pozabila na svoje izjemno optimistične investicijske načrte.

postati eden ključnih dejavnikov za pospešeni izhod slovenskega gospodarstva iz krize.

Toda pri tem se bo treba ogniti pastem, da ne ponovimo napake iz prejšnje gospodarske krize iz leta 2009, v kateri je Slovenija nabrala velik gospodarski zaostanek za povprečjem EU, ki nam ga ni uspelo nadomestiti še nekaj naslednjih let po tem, ko je okrevala že večina članic EU. Tuji trgi so se za slovensko izvozno gospodarstvo po krizi odpirali prepočasi, domačega povpraševanja pa nismo bili sposobni zagnati v zadostni meri, da bi Slovenija lahko skupaj z drugimi članicami izstopila iz krize. In to kljub intenzivnemu zadolževanju države, ki pa ni šlo v korist razvoja in investicij, ki bi lahko odločilno pomagale v pokriznem gospodarskem zagonu. Tako smo v nekaj letih naš zaostanek v BDP za povprečjem držav EU-28 povečali za skoraj 10 %. Državni infrastrukturni projekti – vključno z nujnim vzdrževanjem cest in mostov – so se skoraj ustavili, nekatere mostove smo morali zaradi pomanjkljivega vzdrževanja celo delno zapreti.

Zato je v gradbeništvu upravičeno še vedno prisoten strah pred ponovitvijo razmer iz prejšnje krize, ko je država čez noč pozabila na svoje izjemno optimistične investicijske načrte in obljube ter prešla na scenarij ekstremnega zmanjševanja vseh javnih investicij. Posledica je bila skrčenje slovenskega

trga gradbeništva na manj kot 40 % obsega izpred kriznih let.

Takrat zastavljeni ključni državni projekti za razvoj prometne in energetske infrastrukture (drugi tir, tretja razvojna os, hidroelektrarne) so vse do danes – torej za več kot 10 let – večinoma obležali na mizah ali pa so bili uresničeni v zelo majhnem delu.

Če se nam tak scenarij ponovi v tej krizi, bomo priča novemu izgubljenemu desetletju za naš gospodarski razvoj, posledice bodo izjemno hude ne le za gradbeništvo, ampak bodo dolgoročno delovale na celotno slovensko gospodarstvo in celotno družbo.

Razmere na globalnih trgih se tudi po odpravi prvega vala ukrepov zaradi koronavirusa ne bodo hitro umirile. Ne le zaradi pričakovanega prihoda novih valov, ampak tudi zaradi pomanjkanja preizkušenih receptov za reševanje krize, ki jo za razliko od do sedaj poznanih kriz generirajo slabo poznani in težko obvladljivi biološki procesi. Poti izhoda iz krize bodo postale bolj negotove kot doslej. Države bodo iskale različne poti iz krize in ene bodo pri tem uspešnejše od drugih. Državni protekcionizem bo stopal v ospredje. Države se bodo bolj kot doslej morale zanašati na lastne vire in na lastno povpraševanje. To pa bo prineslo tudi priložnost za nacionalna gradbeništva.

Glavne dejavnosti:

- Gradnja objektov nizke gradnje,
- gradnja in rekonstrukcija cest ter prometnih objektov,
- gradnja dovoznih priključkov, poti in dvorišč,
- celovito izvajanje letnega in zimskega vzdrževanja ter varstva državnih in občinskih cest,
- proizvodnja kamnitih materialov v lastnih kamnolomih v Razdrtem in na Črnem Kalu,
- proizvodnja vseh vrst asfaltnih zmesi v lastni asfaltni bazi v Senožečah,
- strojne in prevozne storitve,
- nadzor kakovosti vgrajenih lastnih proizvodov.

Odvisni bomo od političnih odločitev

Gradbeništvo je močno izpostavljeno tveganjem političnih odločitev, saj javno naročanje predstavlja skoraj 60 % slovenskega trga gradbenih storitev. Če zaenkrat še kaže, da bi lahko uspeli obseg trga javnih naročil gradenj ohraniti ali ga celo dvigniti, prihaja v zadnjem letu že do novega nepričakovanega pojava. To so nerazumno širokogrudna vabila slovenskih javnih naročnikov gradbenim izvajalcem iz tretjih držav, da bi lahko »ceneje« izgradili ključne slovenske infrastrukturne projekte, kot bi jih s »predragimi« domačimi izvajalci. Na ta način ne bomo prišli niti do poceni projektov niti ne bomo prihranili denarja za slovensko zdravstvo in pokojnine, ostali pa bomo brez številnih v času krize nujno potrebnih delovnih mest in s tem brez pomembnega vira denarja za zdravstvo in pokojnine, ki bo odšel v druge države. Na ta način še nobena država ni postala bogata in tudi Slovenija ne bo, le naš gospodarski zaostanek za povprečjem EU se bo ponovno povečeval.

In pri tem je treba izpostaviti še eno dejstvo, ki slovensko javno naročanje gradenj postavlja v izjemno čudno luč: največji tuji zasebni investitorji v Sloveniji (Magna, Ikea, Yaskawa) so izgradnjo svojih objektov zaupali izključno slovenskim izvajalcem.

Novi Interventni zakon za odpravo ovir pri izvedbi pomembnih investicij za zagon gospodarstva po epidemiji COVID-19 (IZOOPIZG), sprejet 29. maja letos, vendarle prinaša pomembno spremembo, ki vodi v smer pozitivnega urejanja razmer. Omejuje dostop nelojalne konkurence na trgu javnih naročil gradenj izvajalcem iz tretjih držav nepodpisnic sporazuma o vladnem naročanju (Agreement on Government Procurement – GPA) pri Svetovni trgovinski organizaciji (WTO). Končno se je v zakonu znašla tudi zahteva po spoštovanju Kolektivne pogodbe gradbenih dejavnosti v javnih naročilih pomembnih gradenj, kot je to običajno v vseh razvitih članicah EU. Prvi pravi koraki so bili torej storjeni. Na to, kako bodo dejansko delovali v praksi, pa bomo morali še počakati. ^{gg}

Poti izhoda iz krize bodo postale bolj negotove kot doslej. Državni protekcionizem bo stopal v ospredje.

Države se bodo bolj kot doslej morale zanašati na lastne vire in na lastno povpraševanje. To pa bo prineslo tudi priložnost za nacionalna gradbeništva.

BIM

DRUGI TIR

DIVAČA-KOPER

INTEGRALNO PROJEKTIRANJE**Elea** **iC** www.elea.si

Foto: Depositphotos

Gradbeništvo po svetu

Rast gradbeništva v letu 2020 naj bi znašala le 0,5 %

Še pred »korono« se je zdelo, da bo gradbeništvo v letu 2020 raslo še bolj kot leta 2019. A virus je napovedi oklestil.

Ana Vučina Vršnak

Najnovejša napoved predvideva, da bo izbruh virusa pod nadzorom na vseh večjih trgih do konca drugega četrtertletja letos.

Gradnja v zahodni Evropi naj bi se letos skrčila za 1,9 %, gradbena industrija pa se bo soočila s »hudimi motnjami«.

Poročilo analitične družbe GlobalData o globalnem gradbenem sektorju do leta 2024, ki vključuje tudi vpliv COVID-19, napoved rasti gospodarske dejavnosti v letu 2020 znižuje na 0,5 %. Najnovejša napoved predvideva, da bo izbruh virusa pod nadzorom na vseh večjih trgih do konca drugega četrtertletja letos. Gospodarska dejavnost bi se nato normalizirala v drugi polovici leta.

Pred izbruhom koronavirusa je družba GlobalData napovedovala, da bo svetovna gradbena industrija zabeležila 3,1-odstotno rast v 2020, kar bi bilo še več kot leta 2019, ko je rast znašala 2,6 %.

Poročilo pravi, da naj bi se gradnja v zahodni Evropi letos skrčila za 1,9 %, gradbena industrija pa se bo soočila s »hudimi motnjami«, komercialna gradnja v sektorjih, kot je denimo turizem, pa se bo verjetno popolnoma ustavila zaradi pomanjkanja financiranja.

Poročilo loči med razvitimi in hitro rastočimi trgi, pri čemer naj bi se rast gradbeništva v razvijajočih se regijah letos prepolovila na okrog 2 %, leta 2021 pa

naj bi se povišala na 5 %. V razvitih državah pa se bo gradbeništvo letos skrčilo za 1,5 %, za leto 2021 pa napovedujejo 2-odstotno rast.

Poročilo navaja, da bo prišlo do dolgotrajnega in potencialno velikega vpliva na zasebne naložbe. Javni organi pa si bodo, navaja poročilo, verjetno prizadevali povečati porabo za infrastrukturne projekte takoj, ko se vse skupaj vrne v normalne tire, da bi oživili industrijo. Gre za vsa področja prometne infrastrukture, energije in komunalnih storitev.

Ker bodo obrestne mere padle na rekordno nizke ravni, bodo stroški zadolževanja minimalni, vendar bo uspeh vladnih prizadevanj odvisen od njihovega trenutnega finančnega stanja. Večina vlad daje prednost gotovinskim izplačilom podpor, predvsem seveda gospodarsko šibkejšemu segmentu, zato bo zmožnost investiranja v infrastrukturo verjetno omejena, še posebej to velja za države z visoko zadolženostjo. **gg**

Tridesetletnico delovanja bodo praznovali s 1.500 novimi stanovanji

Stanovanjski sklad RS (v nadaljevanju Sklad), ki bo prihodnje leto obeležil okroglo obletnico, se bo lahko pohvalil z bogato bero stanovanj za stroškovni in neprofitni najem.

Sklad bo v tridesetih letih svojega delovanja skupaj poskrbel za približno 7.000 javnih najemnih stanovanj; do leta 2025 ima cilj 10.000. »Zelo pomembno je, da bodo v naslednjem letu dokončani vsi trije Skladovi projekti, ki so vezani na posojilo Evropske razvojne banke (CEB). Spomladi bo v uporabo predana soseska Skupnost za mlade na Gerbičevi v Ljubljani, konec poletja pa soseska s 498 najemnimi stanovanji, Novo Brdo. Do konca leta bo zaključena tudi prva faza projekta Pod Pekrsko Gorco v Mariboru. Pri tem bomo že zdaj začeli z razpisom za drugo fazo,« razlaga direktor, mag. Črtomir Remec.

Prihodnje leto, ko bodo praznovali 30-letnico delovanja, bodo tako imeli največjo letno bero dokončanih stanovanj v svoji zgodovini, skupaj 1.500 novih najemnih stanovanj.

Lastni projekti s pomočjo tehnologije BIM

V okviru lastne gradnje za kakovostno izvajanje projektov uporabljajo

Novo Brdo, Ljubljana

tehnologijo BIM. Tako pri projektiranju, spremljanju gradnje, časovnem izvajanju celotnega projekta ter tudi financiranju. Po zaključeni gradnji jo uporabljajo pri upravljanju z nepremičnino in vzdrževanju. »BIM mora postati standard pri projektiranju, gradnji in upravljanju,« poudarja mag. Črtomir Remec.

Za prihodnost pomembna zemljišča DUTB

Direktor Sklada poudarja, da bodo za gradnjo novih javnih najemnih stanovanj po letu 2025 ključna zemljišča DUTB, ki so primerna

za stanovanjsko gradnjo in se lahko prenešajo na Sklad. Obenem bo treba zagotoviti sistemski vir financiranja za gradnjo javnih najemnih stanovanj do leta 2030.

Načrti Stanovanjskega sklada RS

Do leta 2023 nameravajo zagotoviti 2.144 novih javnih najemnih stanovanj v projektih skupne vrednosti okoli 286 milijonov evrov. V okviru lastnih projektov Sklada bo zgrajenih 1.260 javnih najemnih stanovanj (od tega 85 oskrbovanih), katerih polna naložbena vrednost bo znašala okoli 212 milijonov evrov. Na osnovi nakupa stanovanj na lokacijah po celotni Sloveniji (po Javnem pozivu za nakup stanovanj in zemljišč za gradnjo) bo pridobljenih 395 javnih najemnih stanovanj (od tega 27 oskrbovanih). Preko programov sofinanciranja zagotavljanja javnih najemnih stanovanj in stanovanjskih enot za starejše pa bo Sklad zagotovil skupno 489 javnih najemnih stanovanj (od tega 73 oskrbovanih). Po letu 2023 bo Sklad v okviru lastnih projektov zgradil še dodatnih 1.339 javnih najemnih stanovanj (od tega 112 oskrbovanih), katerih polna naložbena vrednost bo znašala okoli 214 milijonov evrov.

Prednostne naložbe Stanovanjskega sklada Republike Slovenije

Projekti gradnje najemnih stanovanj	Vrednost projekta (v mio EUR)	Predviden začetek izvedbe del	Trajanja projekta
Maribor, Pod Pekrsko gorco, 2. faza	34,2	2020 / 2021	2 leti
Kranj, Ob Savi	36,4	2021	2 leti
Maribor, Novo Pobrežje	69,92	2023	3 leta
Ljubljana, Podutik - Glince	72	2022	3 leta
Ljubljana, Dolgi most	6,4	2020	1,5 leta
Koper, Nad Dolinsko	15,3	2020	1,5 leta
Lukovica	12,8	2021	1,5 leta
Jesenice, Partizan	6,5	2021	1,5 leta
Novo mesto, Brod Drage	23,9	2021	1,5 leta
Nova Gorica, Rožna dolina	12	2022	1,5 leta
Ivančna Gorica	20	2022	1,5 leta
Dragomelj, Škotin	20,8	2023	1,5 leta

Foto: Depositphotos

Slovensko gradbeništvo

Gradbeništvo je del rešitve

Čeprav se trenutno največje ovire pojavljajo pri izdaji okoljskih in gradbenih dovoljenj ter pri umeščanju objektov v prostor, pa v Združenja za svetovalni inženiring pri GZS menijo, da so investicije in gradbeništvo z razliko od zadnje globalne finančne krize tokrat del rešitve – tako za dejavnost kot družbo kot celoto.

Ana Vučina Vršnak

Prej in sedaj

»Propad slovenskega gradbeništva po finančni in gospodarski krizi v letu 2008 je bil tudi v evropskem pogledu edinstven. Nikjer ni propadlo 23 od prvih 30 gradbenih podjetij, med njimi vsa največja. Pa vendar ta katastrofa ni povzročila velikih razprav v družbi, tako da bi iz tega lahko potegnili ustrezne nauke,« opozarja Slovenko Henigman, direktor Združenja za svetovalni inženiring pri Gospodarski zbornici Slovenije (GZS).

Kot odgovor na to, da se situacija ne bi nikoli več ponovila, so po njegovih besedah na GZS vzpostavili vsebinski in organizacijski ustroj, ki opozarja na pomen investicij in gradbeništva. V obdobju po letu 2015 so:

- razvili zlato investicijsko (infrastrukturno) pravilo,
- vzpostavili Strateški svet GZS za investicije in gradbeništvo (SSIG),
- ustanovili Akademijo gradbenih investicij (AGI).

»S tem ustrojem, v katerega so vključeni vodilni predstavniki naročnikov, izvajalcev, inženiringov, inštitutov in univerze, smo lahko v času pandemije koronavirusa pripravili predloge za pospešitev

investicij kot izhod iz krize, ki smo jih posredovali na okoljsko (MOP) in infrastrukturno (MzI) ministrstvo,« pojasnjuje Henigman.

Ob tem pozdravlja sprejetje Interventnega zakona za odpravo ovir pri izvedbi pomembnih investicij za zagon gospodarstva po epidemiji COVID-19, »ki je v duhu zavzemanja GZS za krepitev gospodarstva«. Jasno pa poudari, da so investicije in gradbeništvo z razliko od zadnje globalne finančne krize »tokrat del rešitve – tako za dejavnost kot družbo kot celoto«.

Priprave na pospešeno investiranje pred in po izhodu iz krize (COVID-19)

Na GZS so pripravili pregled dogajanja na investicijskem področju, s ciljem okrepljene gradbene dejavnosti med in takoj po izhodu iz krize.

Po skoraj dveh mesecih pandemije so se ukrepi pričeli rahljati, kar pomeni, da se življenje postopoma vrača v ustaljene tirnice. Podobno se izboljšujejo tudi pogoji za odvijanje delovnih procesov, pri čemer bo v naslednjih mesecih velika pozornost posvečena zmanjševanju medsebojnih stikov. Ker je panoga delovala tudi v času največje krize, na temu segmentu

Foto: osebni arhiv

**Sprejetje
interventnega
zakona je v duhu
zavzemanja
GZS za krepitev
gospodarstva.**

ni pričakovati večjih težav, pravijo v Združenju za svetovalni inženiring.

Odpravljanje birokratskih ovir

Se pa pri posameznih investicijah pojavljajo večje ali manjše ovire, ki ne omogočajo optimalnih izvedb.

»Ovire so raznolike in so včasih povsem upravičene, saj izvajalec na primer ni dovolj dobro opravil svoje naloge, velikokrat pa so povsem birokratske in nepotrebne. Tega se dobro zaveda tudi zakonodajalec, ki je uvedel nekatere dobrodošle ukrepe, denimo glede popolnosti zahteve za izdajo gradbenega dovoljenja, mnenja v postopkih, prevlade druge javne koristi in drugega,« pravi Henigman.

Doda, da bo praksa pokazala učinkovitost predlaganih sprememb: »Ne glede na to pa se s strani MOP pripravlja tudi dopolnitev gradbene zakonodaje do poletja, ki naj bi bila uveljavljena še v tem letu.«

Projekti za razvoj regij

GZS ugotavlja, da je od potrebnih 12 dogovorov za razvoj posamezne regije podpisanih samo osem dogovorov. Kot pojasnjuje Henigman, so programi po posameznih regijah že dogovorjeni, tudi v celoti usklajeni med občinami in drugimi deležniki, zato apelirajo na gospodarsko ministrstvo (MGRT) in službo vlade za razvoj (SVRK), da čim prej zaženeta projekte.

Zlato investicijsko pravilo

1. enakomerno investiranje v različne sektorje na področju infrastrukture
2. šestletni drsni načrt
3. stabilni viri financiranja

Strateški svet za investicije in gradbeništvo (SSIG)

vključuje vodilne predstavnike naročnikov in javne uprave, gradbenih izvajalcev, inženiringov, projektantov, inštitutov in univerz

Akademija gradbenih investicij (AGI)

V vlogi predsedstva Akademije je SSIG.

»Kakršno koli dodatno zavlačevanje ogroža tako sam regionalni razvoj kot tudi uspešno črpanje iz tekoče finančne perspektive. Zaostanki na tem področju so veliki in težko razumljivi,« pravijo na GZS.

Ozka grla na področju prometne infrastrukture

V sodelovanju z državnimi naročniki (DRSI, DARS, ...) so v Združenju za svetovalni inženiring na GZS pripravili pregled ozkih grl pri izvedbi investicij. Izpostaviti velja naslednje:

- Nadgradnja vozlišča Pragersko: nesorazmerno dolg postopek za običajno nadgradnjo onemo-

Na GZS so pripravili pregled dogajanja na investicijskem področju, s ciljem okrepljene gradbene dejavnosti med in takoj po izhodu iz krize.

Obnavljamo. Vzdržujemo. Gradimo nove povezave.

Že več kot pol stoletja z lastnimi znanji in izkušnjami gradimo, obnavljamo in vzdržujemo železniške poti, preko katerih ustvarjamo povezave v svet.

www.sz-zgp.si

GRADIMO MODRO POT

Ovire so raznolike in so včasih povsem upravičene, saj izdelovalec na primer ni dovolj dobro opravil svoje naloge, velikokrat pa so povsem birokratske in nepotrebne.

Na MOP pripravljajo dopolnitev gradbene zakonodaje do poletja, uveljavljena naj bi bila še v tem letu.

goča začetek gradbenih del, saj je bila pogodba z izvajalcem sklenjena že v začetku 2019 v vrednosti 63 mio EUR. Projekt je sofinanciran s sredstvi EU v višini 40 mio EUR.

- Nadgradnja železniške proge Maribor-Šentilj: celovit projekt je ocenjen na več kot 250 mio EUR in je sofinanciran s sredstvi EU v višini 101 mio EUR, s potencialom dodatnega črpanja EU sredstev. Gradbena pogodba je bila leta 2019 podpisana tako za traso Počehova-Pesnica (predor, viadukt), kot tudi za ureditev križanj cest z železnico, vendar pa je težava v izdaji gradbenega dovoljenja na okoljskem ministrstvu (MOP), tudi zaradi COVID-19).
- Nadgradnja železniškega predora Karavanke: še vedno teče postopek predhodne presoje na Agenciji RS za okolje (ARSO) zaradi večkratnih zahtev po dopolnjevanju strokovnih podlag. Na avstrijski strani je postopek bil zaključen v treh mesecih z ugotovitvijo, da okoljsko-varstveno

soglasje (OVS) ni potrebno. Gre za skupno slovensko-avstrijsko investicijo, ki se na slovenski strani ocenjuje za 78 mio EUR in bo sofinancirana z EU sredstvi v višini 47,5 mio EUR. Če postopki z naše strani ne bodo izvedeni, bo to velika sramota za Slovenijo.

- Izdaja gradbenih dovoljenj za cestne in druge investicije: na GZS pričakujejo, da bodo z zadnjimi navodili upravnim enotam glede izdaje gradbenih dovoljenj pospešeni postopki, saj jih je v teku kar nekaj.

»Ugotovimo lahko, da se trenutno največje ovire pojavljajo pri izdaji okoljskih in gradbenih dovoljenj ter pri umeščanju objektov v prostor. Uvedene spremembe zakona o interventnih ukrepih so korak v pravo smer in računamo, da bodo aktivnosti sedaj lahko stekle,« ocenjuje Henigman.

Ozka grla na področju energetske infrastrukture

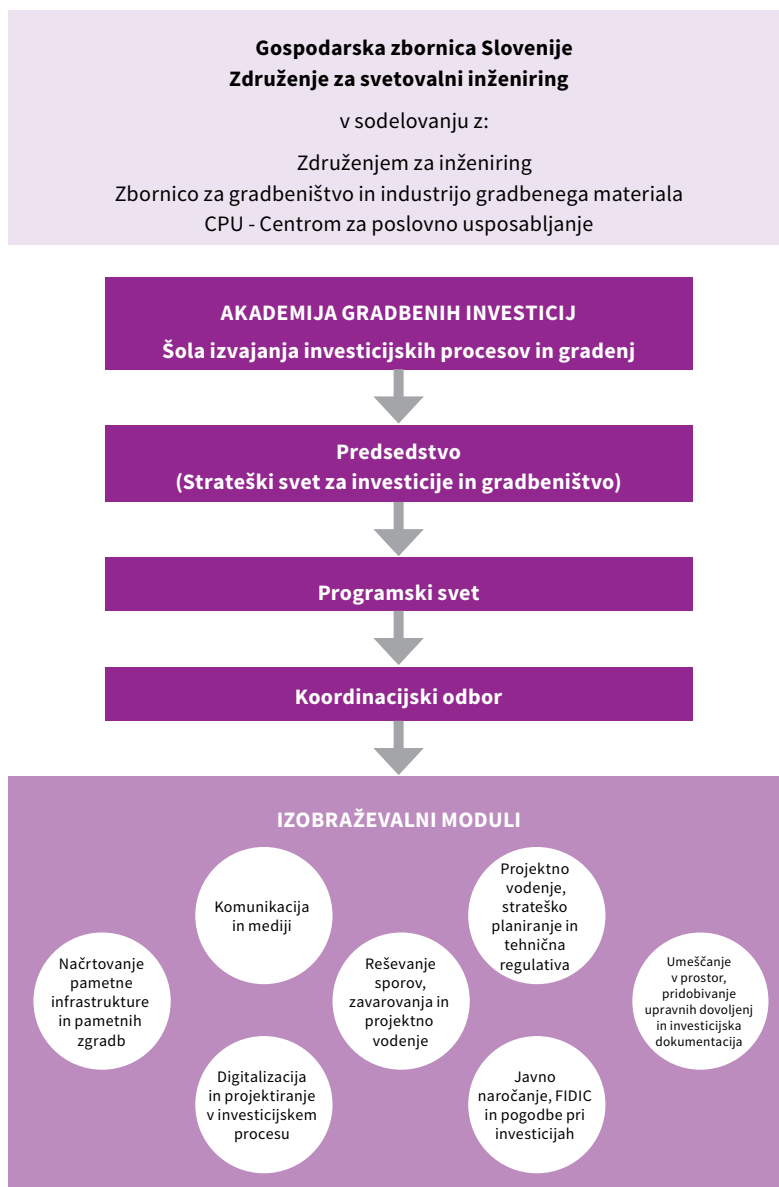
Nanašajo se na:

- hidroelektrarne (HE): HE Mokrice je zadnja v verigi HE na spodnji Savi in pomembno prispeva k večnamenski izrabi reke Save ob energetske izrabi tudi pri zagotavljanju poplavin varnosti, namakanju, zaščiti podtalnih voda in turizmu. Kot zadnja v verigi ima vlogo izravnalnega bazena in zaključuje sklenjeno verigo od HE Moste, ki ima vlogo čelne akumulacije. Z verigo HE na srednji Savi bi nadaljevali investicijski cikel in v največji meri izkoristili ta vodni vir. Glede na razpoložljivi potencial domačih vodnih virov z domačim znanjem in 90-odstotnim deležem v opremljenosti in gradbenih delih je izgradnja HE v Sloveniji ključna za doseganje okoljskih ciljev OVE do leta 2030.
- prenosno infrastrukturo: prenosna infrastruktura in distribucijsko električno omrežje bosta pomembno prispevala k doseganju ciljev brezogljne družbe do leta 2050. Tudi na tem področju je največji problem umeščanje omrežja v prostor, najbolj izstopa 400 kV daljnovod Cirkovce-Pince (povezava z Madžarsko v Hevizu), ki ga umeščamo v prostor že 17 let. Ta projekt je uvrščen med evropske projekte skupnega interesa (PCI). »Podoben problem je tudi pri distribucijskih omrežjih, kjer zaradi postopkov okoljskih dovoljenj zamujamo z izgradnjo in zaviramo razvoj gospodarskih regij,« poudarjajo na GZS.

Predlogi in rešitve GZS

Na GZS predlagajo, naj projekte izvajajo podjetja, ki delujejo v domačem okolju (glej okvirček). Predlagajo tudi ustanovitev direktorata ter imenovanje državnega sekretarja za investicije pri vladi (ali imenovanje ministra koordinatorskega za to področje).

Država nenazadnje investira več kot 50 ali celo 60 % celotnega gradbenega sektorja in je s tem zdaleč največji posamični naročnik. S tem ima tudi največjo odgovornost glede gradbene panoge in investicij. »Ocenjujemo, da bi takšno imenovanje okrepilo uspešnost državnih investicij in pomagalo pri izvedbi najpomembnejših strateških nalog gradbenega sektorja,« pravi Henigman.

V analizi, ki so jo izdelali, ugotavljajo, da bo obseg investicij v letu 2020 vsaj za 200 mio EUR nižji od predvidenega. Zato bi morali po vzoru nekaterih držav (Nemčija bo denimo letos kljub pandemiji dvignila investicije med 2 in 3 % glede na leto 2019) tudi v Sloveniji povečati javne investicije, s katerimi bi ublažili negativne učinke pandemije.

Predlagajo dodatne projekte, ki vključujejo vlaganje v cestno in vodno infrastrukturo, prenovu stavb, gradnjo stanovanj in domov za ostarele ter zasebna vlaganja v industriji in turizmu.

»Po letih zastoja izvedbe velikih projektov je nastopil čas, da nadoknadimo zamujeno. Veliko projektov je pripravljenih, vendar se zatikajo. S pravim pristopom se ti projekti lahko zaženejo, kot tudi nekateri dodatni. S tem bomo izboljšali infrastrukturo v državi in ob pogoju, da dela izvajajo domači izvajalci, pripomogli tudi k prepotrebnemu gospodarski rasti,« ob tem še pove Henigman. ^{gg}

Projekte naj izvajajo podjetja, ki delujejo v domačem okolju

Strateški svet za investicije in gradbeništvo (SSIG) je februarja letos ugotavljal, da se kot tuji ponudniki na slovenskem trgu pojavljajo samo še podjetja, ki prihajajo iz držav izven Evropske unije, ki so na našem trgu lahko uspešna samo z nerealno nizkimi (dumpinškimi) cenami. Z nižjimi cenami nobeno gradbeno podjetje iz EU ne more delati. Hkrati pa so to družbe iz držav, kjer ni mogoče preverjati, ali dobivajo za prodor na tuje trge državne pomoči, saj njihove domicilne države niso podpisnice Sporazuma o vladnem naročanju pri Svetovni trgovinski organizaciji (WTO).

Kako se boriti proti tujemu dumpingu? GZS na primeru Avstrije izpostavlja naslednje:

- močno reguliran gradbeni trg,
- zakonske podlage,
- stalni inšpekcijski nadzori,
- sklad za dopust in odpravnine gradbenih delavcev (BUAK),
- upoštevanje direktiv in smernic EU glede javnega naročanja (kitajska in turška podjetja so avtomatsko izločena na razpisu, ker ne odpirata svojega trga na enak in transparenten način),
- direktiva čezmejnega opravljanja storitev (spoštovati vse predpise za delovno zakonodajo tako, kot veljajo v tisti državi, kjer opravljajo storitve).

POVEZAVE ZA PRIHODNOST

Od prve avtoceste do najnovejše prometne strategije. Za lepo in uspešno prihodnost skrbimo že več kot 65 let.

PNZ svetovanje projektiranje d.o.o.
Vojkova c. 65, Ljubljana
01 589 65 00
pnz@pnz.si
www.pnz.si

Že trideset let zavezani odličnosti pri načrtovanju infrastrukturnih objektov

Mariborski Lineal tri desetletja nastopa na področju svetovalnega inženiringa, njegova osrednja dejavnost pa je načrtovanje infrastrukture.

»Največji poudarek dajemo prometni infrastrukturi, v zadnjem obdobju smo precej okrepili načrtovanje komunalne infrastrukture, temu se pridružujejo tudi hidrotehnika in premostitveni objekti,« pravi direktor mag. Dušan Ogrizek. Svojim naročnikom so pomemben partner, saj lahko zaradi svoje velikosti, izkušenj in organizacijske sestave ponudijo vodenje najbolj kompleksnih infrastrukturnih projektov in obenem jamstvo, da bodo s skupnimi močmi prišli do želenega cilja. Primerjave s konkurenti jim kažejo, da so na področju sodobnega načrtovanja infrastrukture med vodilnimi v jugovzhodni Evropi.

Uporaba sodobnih tehnologij

V Linealu že dobro desetletje uporabljajo 3D projektiranje, v zadnjem obdobju pa BIM tehnologijo, ki je osnova digitalizacije v gradbeništvu. »Z njeno pomočjo si izboljšujemo pregled nad procesom dela, izboljšujemo usklajenost projektnih rešitev in jih vključujemo v projektno celoto. To je zelo pomembno, saj vodimo velike

projekte z veliko deležniki, pri čemer ti lahko tudi preverjajo, ali se in kako se posamezne rešitve vklapljajo v celoto,« razlaga sogovornik.

Sodobna tehnologija omogoča izdelavo tako imenovanih digitalnih dvojčkov, kjer lahko simulirajo proces izvedbe projekta od začetka do konca, preverjajo posamezne faze izvedbe in pravočasno odkrivajo napake, ki se v načrtih na prvi pogled večkrat ne vidijo.

Med pomembnejšimi projekti, ki so jih vodili in v celoti izdelali v BIM tehnologiji, izpostavljajo izven-nivojsko križanje regionalne ceste in železniške proge v Marija Gradcu blizu Laškega in novogradnjo drugega tira železniške proge Maribor–Šentilj na odseku Maribor–Pesnica. V obeh primerih se BIM tehnologija uporablja tudi za podporo gradnje. »Pridobljeno znanje in reference so nam omogočile, da z BIM storitvami sodelujemo tudi pri projektiranju avtocestnih odsekov na koridorju Vc v BiH.«

Kadri kot ključna konkurenčna prednost

Dušan Ogrizek največjo konkurenčno prednost Lineala vidi v kadrih. Oblikujejo homogene ekipe, tako na osnovi strokovnega znanja kot tehnološke podpore, da lahko uspešno izpeljejo tudi najbolj zahtevne projekte. »Privabljamo ljudi, ki jim je načrtovanje strokovni izziv, v katerem se želijo dokazovati,« razlaga sogovornik.

Še naprej usmerjeni v digitalizacijo in sodobne tehnologije

V zvezi z načrti do leta 2025 sogovornik pravi, da bodo poleg strokovnega razvoja še naprej dajali velik poudarek razvoju digitalnih kompetenc svojih zaposlenih in uvedbi višje stopnje digitalizacije v lastnih procesih, kar bo vključevalo tudi uporabo umetne inteligence. Obenem bodo uporabnikom svojih storitev ponudili še boljšo podporo za uporabo digitalnih tehnologij pri udeležanju projektov.

Največji trenutni projekti družbe Lineal

1. Drugi tir Divača–Koper

- Načrtovanje dostopnih cest.
- BIM nadzornik: preverjajo in potrjujejo BIM projekte, ki jih izdelujejo projektanti za glavno traso (železniško progo in predore).

2. Tretja razvojna os

- Projektiranje PZI na odseku Velenje–Slovenj Gradec. Projekt tudi organizacijsko vodijo.
- Idejni projekt in strokovne podlage za državni prostorski načrt na odseku Slovenj Gradec–Dravograd.
- Gradbenotehnični del v sklopu izdelave študije variant za odsek Otiški Vrh–Holmec.

3. Projekti za Dars

- Projektiranje PZI za avtocestni priključek Dragomer (Brezovica – zahod)
- Projektiranje PZI za odseka Markovci–Gorišnica in Gorišnica–Ormož na trasi glavne ceste Hajdina–Ormož.

4. Direkcija za infrastrukturo

- Projektiranje drugega tira železniške proge med Mariborom in Pesnico, kjer z BIM podpora izvajalcem sodelujejo tudi med gradnjo.
- Projektiranje idejnega projekta za Zahodno obvoznico Maribora na odseku Kardeljeva–AC Slivnica–Pesnica
- Projektiranje rekonstrukcije regionalne ceste Grabonoš–Radenci

5. Projekti s področja komunalne infrastrukture

- Sodelovanje pri gradnji komunalne infrastrukture v občinah Medvode in Vodice.
- Projekti za oskrbo s čisto vodo in odvajanja odpadnih voda na Hrvaškem.

Izven-nivojsko križanje regionalne ceste in železniške proge v Marija Gradcu je prvi infrastrukturni projekt, čigar gradnja je bila v celoti podprta z BIM pristopom.

PELJEŠAC BRIDGE - CROATIA

30 LET

Inženirski biro PONTING d.o.o.

ponting
www.ponting.si

NISSIBI BRIDGE - TURKEY

RAILWAY BRIDGE No. 10 - ISRAEL

Gradbeniki

Če bo ostalo dovolj vetra v jadrih, kriza ne bo pustila globokih ran

Gradbeniki upajo na hitro okrevanje po krizi. Pravijo, da je bilo časa za pripravo nanjo dovolj, trenutna vlada pa se je obravnavanja problematike lotila celovito in zavzeto.

Nina Šprohar

Foto: Nataša Juhov

Iztok Polanič, Pomgrad: Vlada se je problematike lotila celoviteje in z večjo zavzetostjo

»Gradbeništvo sodi med tiste panoge, ki imajo lahko velik multiplikativni učinek, ko projekte izvajajo domača podjetja. Slednje dokazujejo številne študije doma in v tujini. Glede na izkušnje izpred desetletja bi lahko zaključili, da se je trenutna vlada problematike lotila celoviteje in z večjo zavzetostjo. Hkrati pa žal istočasno ugotavljam, da imajo pristojne direkcije ter državna podjetja v svojih predalih izjemno malo projektov z že pridobljenimi gradbenimi dovoljenji. Ravno to je bistvena razlika med razvitimi ekonomijami in nami. Ocenjujemo, da bodo nekatere poteze vlade v času med in po epidemiji imele pozitiven vpliv na zagon projektov ter s tem posledično gradbeništva. Med slednje spada interventni zakon o možnosti izločitve tujcev iz večjih infrastrukturnih projektov ter omejitev vpliva nevladnih organizacij (NVO) na izdajanje gradbenih dovoljenj. Končno je prišel čas, da se področje uredi v skladu s primerljivo ureditvijo in prakso iz drugih evropskih držav.

Hkrati pa je trenutna kriza prinesla na površje vse težave panoge, ki nam jih zaradi premajhne politične volje ni uspelo rešiti v zadnjih 15-20 letih, med drugim paritetne sklade po vzoru iz tujine, večjo aktivnost inšpekcijskih služb, sivo ekonomijo, neupoštevanje načela ekonomsko najugodnejše cene na javnih razpisih in še marsikaj. Če bomo želeli po krizi zagnati slovensko gospodarstvo in posledično gradbeništvo, ki bo po našem mnenju šele v drugem valu začutilo posledice epidemije, bi morala večja državna podjetja (npr. DARS) postati motor slovenskega gospodarstva. Zagnati bi morala projekte s področja obnove in vzdrževanja osnovne infrastrukture, ki praviloma ne potrebujejo gradbenega dovoljenja in ogromne projektne dokumentacije, so pa zanimiva za slovenske gradbince. Razpisi kot npr. Karavanke, tretja razvojna os ipd. sami po sebi namreč ne bodo dosegli želenih makroekonomskih učinkov, če jih bodo izvajala tuja gradbena podjetja.«

Foto: GIC Gradnje

Rok Cajzek, GIC Gradnje: Država ne sme ponoviti napak izpred dobrega desetletja

»Sedanje razmere v gradbeni panogi so zaradi narave dela in precejšnjega faznega zamika dobre. Trenutno namreč izvajamo vsa dela na gradbiščih po pogodbah, ki smo jih sklenili pred izbruhom epidemije, zato bistvenega upada prihodkov ne beležimo. Zagotovo pa bodo posledice vplivale na zmanjšanje povpraševanja, saj se je v obdobju epidemije izdalo bistveno manj gradbenih dovoljenj, pa tudi ostale dejavnosti, vezane na razvoj projektov, so usahnile. Del upada se bo odražal tudi pri poslovnih odločitvah naročnikov, ki bodo svoje naložbe najverjetneje sprejemali na drugačen način kot pred epidemijo.

Na potezi je država, ki ne sme ponoviti napak izpred dobrega desetletja, ko je ravno v kriznih časih gradbeništva sama zmanjšala obseg javnih naročil tega segmenta. Poskrbeti mora za kontinuiteto gradbenih del, zavzeti stališče stabilnega, dolgoročnega in planskega financiranja projektov. Ob tem velja izpostaviti, da niso dovolj le hipna in mega naročila, za katera se nato sklepajo pogodbe z izvajalci tretjih držav. Menim, da bi morali vsi dokončno sprevideti, da le domača podjetja plačujejo in polnijo državni proračun. Zato začetna najnižja cena kot edino merilo zagotovo ne prinaša pričakovanega učinka, o katerem določene javnosti toliko govorijo in poudarjajo, da je to za državni proračun najbolje. Če bo ostalo dovolj vetra v jadrih, potem kriza COVID-19 panogi gradbeništva ne bo pustila globokih ran. Vsekakor pa bomo primorani poiskati nove tržne pristope in se posvetiti naročnikom v zasebnem sektorju, v novih industrijah, ki so in bodo skozi to obdobje rasle ter se krepile.«

Foto: Elea iC

Angelo Žigon, Elea iC: Imeli smo dovolj časa za pripravo na prihajajočo krizo

»Živimo v dinamičnih časih. Kar se je zgodilo pred dvema mesecema, si nihče niti v sanjah ni predstavljal. Svet se je ustavil. Ceste, parki, poti, šole, fakultete, podjetja so bili prazni, kot da bi svet izumrl. Pri tem pa je zanimivo, da se gradbeništvo ni ustavilo. Velika večina gradbišč je delala naprej, še več, odpirala so se nova. Predvsem na cestni infrastrukturi so institucionalni investitorji, kot so DARS in mestne občine, izkoristili čas brez prometa za obnove in se izognili zastojem. Gradbišče IKEA Ljubljana, za katero je naše podjetje izdelalo projekt in smo s timom projektantov sodelovali med celotno gradnjo, CGP pa dela intenzivno izvajalo, se je pospešeno gradilo. Tako intenzivno, da smo tako rekoč pri koncu gradnje. Medtem ko smo vsi veseli, da je omejevalnih ukrepov konec, pozabljamo, da v resnici kriza še prihaja. Nihče ne ve, v kakšni obliki, velikosti in obsegu se bo manifestirala. Kriza iz leta 2008 je Slovenijo zadela šele leta 2010, a z ogromno intenziteto. Takratna vlada je hipno ciklično zaustavila vse naložbe in zmanjšala proračune. Leta 2011 je šel v stečaj SCT, leto pozneje pa še Primorje. V istem obdobju je Avstrija bistveno povečala naložbe v velike infrastrukturne projekte in stanovanjsko gradnjo. Takratna kriza je bila v veliki meri finančna. Sedanja, prihajajoča kriza je drugačna, a zdaj smo vseeno imeli dovolj časa, da se nanjo pripravimo.

Konkretno to za gradbeništvo vsekakor pomeni boljšo perspektivo kot leta 2010. Naše podjetje ima trenutno dovolj naročil. V teh dneh zaključujemo s projektom drugega tira Divača-Koper, ki je pravzaprav največji enovit projekt v zgodovini moderne Slovenije, projekt druge cevi predora Karavanke je v (okrnjeni) gradnji, izdeluje se projekt tretje razvojne osi sever, tik pred podpisom pogodbe za projektiranje je tretja razvojna os jug. Razpis za gradnjo sanacije železniškega predora Karavanke je tik pred oddajo del, na trasi Maribor-Šentilj sta predvidena dva nova predora, Predor Šentilj bo re-profiliran in saniran. Smo torej na začetku verjetno največjega naložbenega cikla gradnje predorov v zgodovini Slovenije. Zagotovo bodo omenjene naložbe še dodatno zagnale gradbeno dejavnost in vplivale na BDP Slovenije. Zato pa je treba posvetiti več pozornosti izbiri oziroma naboru potencialnih izvajalcev. Znano je, da ima gradbeništvo največ sinergijskih učinkov za širšo okolico, v primeru Slovenije za celo državo. Pri tem je pohvale vredna namera slovenske vlade, da podpira in spodbuja velike infrastrukturne projekte. Pri zasebnih naložbah pa opazamo, da se je v času omejitvenih ukrepov intenzivnost razvoja projektov močno zmanjšala. Nihče ne ve, kaj nas čaka jeseni, ko se bo kriza še bolj občutila, a slovenska populacija je relativno malo zadolžena. Ocenjujem, da tokrat gradbeništvo ne bo zašlo v težave, kot smo jim bili priča pri prejšnji recesiji.«

POMGRAD

Zanesljivi temelji. Celovite storitve.

GRADIMO **68** LET

Foto: Salonit Anhovo

Julijan Fortunat, Salonit Anhovo: Izkazal se je pomen avtomatizirane proizvodnje

»V družbi smo do zdaj dobro prebrodili prvi val novega koronavirusa, predvsem zaradi izjemne organiziranosti sodelavcev in poslovnih partnerjev ter zelo dobrega sodelovanja. V veljavi ostaja še vrsta ukrepov, saj sta pri nas varnost in zdravje pri delu med temeljnimi vrednotami. V času epidemije smo se hitro organizirali tudi za podporo lokalni skupnosti – vzpostavili smo šivanje mask in zagotovili razkuževanje bankomatov. Naše delo je prav zaradi organiziranosti in učinkovitih ukrepov ves čas teklo. Izkazali smo se tudi s podporo kupcem. Z visoko prilagodljivostjo in kakovostnim slovenskim cementom smo gradbišča oskrbovali ves čas ne glede na spremembe v dinamiki na posameznih gradbiščih in ne glede na zaprte meje. V tem času se je izkazal tudi pomen avtomatizirane proizvodnje in prevzema cementa z minimalnimi osebnimi stiki.«

Foto: Salonit Anhovo

Dejan Zwitter, Salonit Anhovo: Pomembno je, da vsak od nas prispeva k omilitvi posledic

»Zaradi ukrepov, povezanih s preprečevanjem širjenja bolezni COVID-19, je povpraševanje po cementu v Sloveniji začasno upadlo, vendar pričakujemo, da se bo prodaja na domačem trgu ob vladnem spodbujanju gradbene dejavnosti ponovno stabilizirala. Naložbe v gradbeništvo imajo največji pozitivni multiplikativni učinek za razvoj BDP. Podpirajo pa tudi vrsto posrednih delovnih mest. Pospešeno izvajanje javnih naročil, izločevanje nelojalne konkurence iz tujine in prioriteta obravnava strateških razvojnih načrtov, kot to predvideva tretji protikoronski paket ukrepov (PKP3), so ključni ukrepi proti krizi in za izhod iz recesije.

Danes je skoraj nemogoče napovedati, kakšni bodo učinki krize. V Salonitu Anhovo smo pripravljeni na vse možne scenarije, se pa zelo trudimo za uresničitev scenarija v obliki črke V, ko strmemu padcu sledi hitro okrevanje. Verjamemo, da bodo sprejeti načrti vlade kot tudi Evropske centralne banke učinkovali. Zagotovo bo potrebna tudi nadgradnja, zato da s skupnimi napori preprečimo recesijo. Pomembno pa je tudi, da vsak od nas prispeva k omilitvi posledic – prebivalci z doslednim upoštevanjem ukrepov v osebnih odnosih, gospodarski subjekti pa z ukrepi na delovnih mestih za varno in zdravo delo ter z zagotavljanjem plačilne discipline.«

Skupina KOMUNALNE GRADNJE d.o.o. in Rekon d.o.o.

- gradnja komunalne infrastrukture
- vzdrževanje cest, vodovodov, druga nizka gradnja
- združena strokovnost, zanesljivost in kakovost

Foto: Uroš Laušegar

Stanislav Remic, Gorenjska gradbena družba (GGD): Država nas mora zaščititi pred nelojalno konkurenco

»Obljub politikov je za leto 2020 veliko, vendar je glede na infrastrukturne projekte, ki so trenutno v delu, posla za vse slovenske gradbenike bistveno premalo. To se pozna tudi na javnih naročilih. Cene na razpisih so bistveno nižje, kot so bile prejšnje leto, in so v nekaterih primerih že dumpinške, kar pa seveda lahko vpliva na stabilnost na trgu storitev. To ni le posledica epidemije, temveč dejstva, da je bilo v predhodno sprejetem proračunu bistveno manj sredstev namenjenih infrastrukturi, pa tudi drugim naložbam. Kot neposredno posledico epidemije lahko izpostavljam dejstvo, da je zdaj manj zasebnih naložb in povpraševanja, saj so nekaterim podjetjem občutno upadli prihodki, kar posledično pomeni, da bodo manj vlagala v naložbe.

Želimo si, da država zaščiti slovensko gradbeništvo pred t. i. nelojalno konkurenco iz tretjih držav, kjer imajo nižje socialne in okoljske standarde in posledično zbijajo ceno našim gradbincem. Država bi morala nad temi ponudniki izvajati ostrejši nadzor. Gradbeništvo se je kot zadnje izvleklo iz prejšnje recesije, kar se mu pozna še danes. Potrebovali bi vsaj nekaj stabilnih let, a kot kaže, jih še ne bo, saj je vse obviselo v zraku. Naše podjetje zaposluje 500 ljudi, a težko napovem, koliko jih bomo morali v prihodnjih dveh letih odpustiti ali dodatno zaposliti, ker ne vemo, koliko posla lahko pridobimo. Je pa zagotovo prednost, da zaposluješ svojo delovno silo, imaš svoje vire in mehanizacijo. Brez tega si težko predstavljam, da bi lahko izvajali kakšen večji projekt. Vsekakor pa pozdravljam vse zakonske predloge in ostajam optimističen. Gradbeništvo je gonilna sila za izhod iz vsake recesije, vložje vanj pa se državi zagotovo povrne skozi različne vidike.« **gg**

trgograd

Skrbno in zanesljivo izvajamo dela na področjih:

- visokih in nizkih gradenj
- proizvodnje in prodaje gradbenih materialov
- proizvodnje in vgrajevanje asfaltnih zmesi
- projektiranja in inženiringa
- predelave gradbenih odpadkov
- vzdrževanja cest

Pri vseh naštetih segmentih storitev imamo v podjetju zaposlen strokoven in usposobljen delovni kader, katerega neprestano namensko izobražujemo, ter s tem seznanjamo z novostmi v gradbeništvu.

Vizija in smer v poslovanju podjetja Trgograd, d.o.o., Litija sta kvaliteta in zanesljivost, tako pri proizvodnji lastnih izdelkov, kot pri gradbenih delih na področju nizkih in visokih gradenj.

Zaradi potreb po dosegu zastavljenega, smo v Ljubljani postavili naj-sodobnejši asfaltni obrat, s katerim zagotavljamo najvišjo možno raven kakovosti, ki jo dosegamo z lastno kontrolo in laboratorijem.

Podjetje ima v lasti štiri betonarne. Betonarni v Ljubljani za proizvodnjo svežih betonskih mešanic imata proizvodne kapacitete 100 m³/uro in sta računalniško vodeni, ter opremljeni za mešanje najzahtevnejših betonskih mešanic. Betonarni v Litiji sta namenjeni za izdelavo betonskih izdelkov (betonski bloki, opažni bloki, vogalniki, dimniški plašči, robniki in tlakovci). Vsi proizvodi in sveže betonske mešanice imajo certifikat kontrole proizvodnje.

S svojimi izdelki in storitvami, naročniku zagotavljamo zanesljivo in kvalitetno izvedbo ter skladnost gradnje s projektno dokumentacijo in veljavnimi predpisi.

Da bo Luka Koper ostala konkurenčna, moramo drugi tir zgraditi do leta 2026

Pri gradnji drugega tira
lovimo zadnji vagon vlaka,
ki že pelje.

»Projekt gradnje drugega tira vodimo pregledno, upravičimo lahko vsak vloženi evro,« poudarja Dušan Zorko, direktor družbe 2TDK.

Zavlačevanje gradnje drugega tira lahko Luka Koper pri boju za rastoče blagovne tokove v severnem Jadranu pahne v podrejen položaj. Avstrijci in Italijani bodo namreč železniško progo, ki iz Trsta vodi severno od nas, po načrtih zaključili v letu 2026. Z Dušanom Zorkom, generalnim direktorjem družbe 2TDK, ki ji je zaupana izpeljava projekta gradnje drugega tira, smo se pogovarjali o naporih, ki jih s sodelavci vlaga v njegov pravočasen zaključek.

V čem je pomen drugega tira?

Z izgradnjo drugega tira bo Slovenija dobila sodobno 27-kilometrsko progo od Divače do Kopra, ki bo omogočila

hitrosti do 160 kilometrov na uro, kar je primerljivo s hitrostmi sodobnih evropskih železnic. Tako bo več kot konkurenčna avtocestnemu transportu – tako potniškemu kot tovornemu.

Če želi Slovenija gospodarstvu ustvariti razvojne in konkurenčne možnosti, ki so primerljive s sosedami, mora zgraditi potrebno infrastrukturo. K temu nedvomno sodi tudi drugi tir, saj je sedanja enotirna proga med Divačo in Koprom cokla v razvoju; tudi Luka Koper, ki Slovenijo povezuje s svetom. Predstavniki EIB so nas ob svojem obisku seznanili, da obstaja študija, ki kaže, da bo v prihodnosti v severno-jadranskih pristaniščih dovolj blagovnih tokov za rast vseh. Če

želi Slovenija to priložnost izkoristiti, mora zgraditi infrastrukturo v celoti.

Ali pri tem zamujamo?

Nedvomno. Pri logistiki je v prednosti tisti, ki lahko najceneje in najhitreje prepelje blago do končnega uporabnika. Luka Koper danes posluje dobro, je konkurenčna, zato pridobiva blagovne tokove. Drugi tir se gradi predvsem zanjo in za logistiko, da bosta lahko konkurenčni tudi v prihodnje.

Se lahko zgodi, da bomo pri gradnji drugega tira prepočasni in bodo Luko Koper tokovi v prihodnosti zaobšli?

Ne lovimo zadnjega vlaka, ampak zadnji vagon vlaka, ki že pelje. Sosednji državi – Avstrija in Italija – bosta povezavo s Trstom predvidoma zgradili do leta 2026. Če do takrat, kot je načrtovano, drugega tira ne zgradimo, se bo Luka Koper naknadno vključevala na trg pomorskih prevozov, kjer bodo ladjarji že imeli sklenjene dolgoročne pogodbe. Če se bo pri projektu kar koli ustavilo, bo po vsej verjetnosti prestavljen v prihodnost. Ustvarila se bo dodatna zamuda; do zdaj je bilo med drugim izgubljeno vsaj leto dni zaradi dveh referendumov, ogrožena bo časovnica in že pridobljena finančna sredstva EU, dogovor z EIB in tudi že sklenjen s komercialno banko. Taka zamuda, ki je lahko pet- ali celo desetletna, ne koristi nikomur, razen konkurentom.

Kakšen pa je časovni okvir gradnje drugega tira?

Glavna gradbena dela na predorih moramo zaključiti do konca leta 2023, do leta 2025 končati gradnjo, v letu 2026 pa morajo po drugem tiru že voziti vlaki. Če se bo dovolilo, da se projekt izpelje do konca, bo to opravljeno v dogovorjenem finančnem in časovnem okviru. S sodelavci v to vlagamo zelo velike napore.

Foto: Daniel Novakovič, STA

Na kateri stopnji je projekt trenutno?

Pripravljalna dela bomo zaključili v mesecu ali dveh – razen Glinščice. To bo omogočilo, da lahko začnemo velika gradbena dela. Zaključujemo z gradnjo cest za dostop težke mehanizacije do točk, kjer se bodo kopali predori. Smo v zaključku prve faze razpisa za glavna gradbena dela, kjer smo preverjali usposobljenost. Tri pritožbe so na Državni revizijski komisiji (DKOM), ki bo odločala o nadaljnji usodi projekta. Vse poteka v rokih, ki smo jih večkrat najavili. Do zdaj je bila edina težava Glinščica, kjer se bosta gradila dva mostova in galerija. Reševanje pritožbe na DKOM-u, ki je trajalo dobrih šest mesecev, je bilo po mojem mnenju predolgo. Odločbo smo dobili sredi februarja in smo jo v celoti spoštovali. Glinščica ne povzroča zamud na projektu, po predvideni časovnici bi se gradnja čez dolino Glinščice začela konec avgusta letos in končala konec novembra 2021.

Potekajo tudi monitoringi habitatnih tipov in vodnih organizmov, netopirjev in ptic. Arheološki monitoring in raziskave pa so se začeli z gradnjo dostopnih cest, nazadnje so se zaključile arheološke raziskave na Stajah, na pobočju Tinjanskega hriba, kjer je bila odkrita rimska vila. Poteka se tudi krasoslovni nadzor na kraškem delu proge med Divačo in Črnim Kalom, kjer krasoslovci pričakujejo, da bo odkritih približno 10 večjih in 100 manjših jam. Skušalo se jih bo ohraniti čim več.

Bi pritožbe na razpisih za glavna dela lahko ogrozile časovni potek projekta?

V 2TDK računamo na razumen rok, v katerem bo DKOM o tem odločil.

Za zdaj smo torej še na varni strani časovnega okvirja.

Da, končni roki v tem trenutku niso ogroženi, se pa vhodni roki vedno bolj zamikajo. Tveganja se povečujejo, za zdaj jih družba 2TDK obvladuje.

V javnosti se precej govori, da bi morali drugi tir graditi slovenski gradbeniki, saj bi to imelo multiplikativne učinke na domače gospodarstvo.

Domača gradbena operativa je bila v preteklosti uničena. Na pogorišču nastajajo nova, uspešna gradbena podjetja, ki pa v tem trenutku še niso sposobna za gradnjo drugega tira, saj nimajo referenc, kapitala, strojne opreme in tehničnega znanja. V okviru razpisov 2TDK je bila načrtovana zmogovita kombinacija tujih

ponudnikov in domačih izvajalcev. Na razpis se je prijavila vsa domača gradbena operativa, ki lahko v kombinaciji s tujim znanjem in tehnološko opremo pridobi potrebna znanja in reference. Pred razpisom smo se dogovorili glede strategije nabave po sklopih, ki je bila usklajena z Evropsko investicijsko banko (EIB) in ravnijsko tehnološkega znanja v Sloveniji.

Slovenski gradbinci, vsaj po nekaterih izjavah v medijih sodeč, niso zadovoljni.

Hrepenijo po tem, da se gradnja izvede na osnovi številnih razpisov, da gradnjo vsakega posameznega predora pridobi eno gradbeno podjetje. Če želimo drugi tir zgraditi do leta 2026, to ni izvedljivo. Naj še dodam, da Evropska unija sedanjost rešitev podpira. In ne nazadnje – 2TDK ni edini deležnik v tem procesu. Za sedanjo rešitev smo dobili soglasje, in če bi želeli v njej kar koli predugaciti, bi morali spreminjati celotno matriko. To zahteva čas, ki pa ga nimamo na voljo.

Kakšna je vrednost projekta?

Začetna vrednost je bila 1,2 milijarde evrov. Smo pa ustvarili prihranke v vrednosti desetih odstotkov celotne vrednosti projekta – približno 110 milijonov evrov, s čimer smo celotno vrednost znižali pod 1,1 milijarde evrov. Evropska unija to podpira, prihranke je zahtevala, ker je bila za njihove razmere projektna dokumentacija zastavljena preveč bogato. Je tudi zadovoljna z donosnostjo projekta. Zaradi prihrankov potrebujemo tudi manj posojil. Ocenili smo, da je 112,5 milijona evrov posojila NLB v tem trenutku dovolj, da se projekt ne zadolži pretirano. Za konec letošnjega leta načrtujemo tudi sklenitev pogodba z EIB v višini do 250 mio. evrov. Prav tako računamo na 80 mio. nepovratnih sredstev iz Kohezijskega sklada.

Veliko se je govorilo, da je drugi tir predrag.

V bistvu gre za gorsko železnico, ki premaga 430 m nadmorske višine. Konfiguracija terena je zahtevna, proga mora ustrezati evropskim standardom za interoperabilnost, predpisom za potniški promet, biti v skladu z Naturo 2000, kar pa ni poceni. Ob tem je drugi tir predorska proga; 75 % proge bo pod zemljo, skupaj bomo zgradili 37 km predorskih cevi. Sledimo globalnemu trendu 'going underground', usmerjenosti v predorsko gradnjo. Ta gradnja prinaša številne prednosti, ekološke, trajnostne, socialne,

varnostne, ekonomične ... Je pa treba priznati, da je zato dražja in zahtevnejša. A se v življenjski dobi projekta višji začetni strošek povrne. Proga je kakovostno projektirana in cenovno primerljiva s podobnimi v Evropi.

Na kakšen način ste ustvarili omenjene prihranke?

Znižali smo velikost predorov za približno pol metra, s čimer so primerljivi z evropskimi. Prihranke smo našli tudi v izkoriščanju poznavanja zakonitosti kraške pokrajine, v izogibalščih v predorih, nižja je cena izvedbe dostopnih cest. Dodatne prihranke v višini 40 milijonov evrov prinaša optimalna rešitev problema: tike deponij izkopanih mineralnih surovin pri gradnji predorov.

V preteklosti smo bili pri velikih projektih pogosto priča poplavi aneksov, ki so gradnjo precej zasolili.

Naš cilj je, da izpeljemo mega projekt in ljudem pokažemo, da se tudi v Sloveniji da graditi pošteno in v okviru zakonodaje. To dokazujemo že s prihranki. Pri sami gradnji so aneksi legitimni, saj lahko na terenu pride do stvari, dogodkov, ki jih projektanti ne morejo predvidevati. To mora biti obvladljivo, za to na 2TDK obstajajo pravilniki in natančno določeni procesi. V ta namen nadzorni organ koordinira delovanje med naročnikom in izvajalci v korist projekta.

Govora je bilo tudi o morebitni gradnji dodatnega tira ob drugem tiru, ko bo ta zgrajen.

2TDK ima po zakonu mandat za izgradnjo drugega tira. Bomo pa v treh najdaljših predorih razširili servisne cevi, s tem bo 60 % drugega drugega tira tako rekoč zgrajenih. Sedanja rešitev to omogoča. Potem bi zares lahko obstoječi tir umaknili in ljudem ob njem, ki jih proga zelo obremenjuje, tudi ogroža, omogočili mirno življenje in zeleni razvoj turizma.

Bi želeli za konec kaj dodati?

Celoten projekt spremlja veliko nezaupanja, ki pa ni utemeljeno. Projekt vodimo pregledno, upravičimo lahko vsak vložen evro. Dokumentacija, ki to potrjuje, je na voljo vsakomur. Pri projektu drugega tira je leta sodelovalo več kot 200 inženirjev. Pri poglobljanju v projekt spoznavam, da gre za kakovostno delo strokovnjakov, na katere smo lahko ponosni. Na zelo zahtevnem terenu so oblikovali odlično rešitev. Mi jo bomo izpeljali.

Investicije

Obnavljali bodo avtoceste, gradili daljnovode, stanovanja ...

Kje si lahko v bližnji prihodnosti slovenska gradbena podjetja obetajo nove posle? Preverili smo, kakšne naložbe lahko pričakujemo v letošnjem in prihodnjem letu in kakšna bo njihova vrednost.

Andreja Šalamun

15 mio EUR
naj bi porabili
letos za začetek
gradnje druge
cevi karavanškega
predora.

16 mio EUR
naj bi letos porabili
za odsek tretje
razvojne osi na
južnem delu.

Na Darsu pravijo, da bodo poleg novogradenj – na primer za drugo cev karavanškega predora ter začetek gradnje tretje razvojne osi na severnem in južnem delu – največ investicijskih sredstev namenili gradbenim delom pri obnavljanju avtocest in hitrih cest. V letu 2020 bo ta znesek dosegel približno 60 mio EUR. Za začetek gradnje druge cevi karavanškega predora naj bi letos porabili okoli 15 mio EUR, približno 16 mio EUR naj bi šlo za odsek tretje razvojne osi na južnem delu, približno sedem milijonov pa za tretjo razvojno os na severnem delu.

»Začetek posameznih obsežnejših obnovitvenih del je pogojen tudi z uspešnostjo javnih razpisov za izvajalce gradbenih del pri obnavljanju avtocest in hitrih cest – posamezni razpisi so trenutno v postopku objave ali v sklepni fazi priprave,« povedo na Darsu. Dodajo, da letos sicer načrtujejo obnovo skupno

približno 55 kilometrov smernih vozišč avtocest in hitrih cest.

Poleg navedenih naložb, ki jih družba Dars izvaja v svojem imenu in za svoj račun, je med drugim za elektro-strojna dela in ITS v letošnjem letu načrtovanih še približno 18 mio EUR naložb, za izboljšanje prometne varnosti pa približno šest milijonov evrov ... »Skupna vrednost investicij v imenu in za račun družbe Dars je za leto 2020 načrtovana v višini 194 milijonov evrov,« dodajo.

Za daljnovode letos dobrih 37 mio EUR

O načrtovanih naložbah smo povprašali tudi na Eles. Letos bodo v daljnovode vložili približno 37,3 mio EUR, dela pa bodo izvajali na 2 x 400 kV daljnovodu (DV) Cirkovce-Pince, 2 x 400 kV DV Beričevo-Okroglo ter 110 kV DV Grosuplje-Ribnica-Kočevje.

Gradili in obnavljali bodo tudi razdelilne transformatorske postaje (RTP) in razdelilne postaje (RP) – najpomembnejši projekti so RTP 400/110 kV Cirkovce, RTP 400/220/110 kV Beričevo (izgradnja transformacije 400/110 kV), RTP Divača (dogradnja in rekonstrukcija stikališča), RTP Maribor in RTP Kidričevo (obnova sekundarne opreme, zamenjava podpornih izolatorjev ločilk ter zamenjava AKU baterij). Predvidevajo, da bodo za naložbe v RTP in RP letos porabili 40,3 mio EUR.

Velike naložbe napovedujejo tudi na področju obratovanja (24,6 mio EUR), in sicer v okviru projekta Pametna omrežja, kamor spadata tudi projekta SINCRO.GRID in NEDO, ter projekta Tehnični sistemi vodenja in obratovanja. Za ostale naložbe (ITK, sekundarna oprema, poslovne zgradbe, razvoj novih tehnologij, male investicije) bodo letos porabili 16,8 mio EUR.

Pojasnili so, da znaša investicijska vrednost vlaganj v DV 2 x 400 kV Cirkovce-Pince in RTP 400/110 kV Cirkovce z razpletom daljnovodov 136 mio EUR, v skupino projektov SINCRO.GRID 60 mio EUR, v projekt NEDO pa 18 mio EUR. Za največje naložbe bodo pridobili 75 mio EUR posojil in 77 mio EUR nepovratnih sredstev, 62 milijonov pa bodo zagotovili iz lastnih sredstev.

V Elektru Ljubljana za 37 milijonov evrov naložb

Elektro Ljubljana napoveduje, da bo letos uresničil za okoli 37 mio EUR, če ne bodo zaradi epidemije novega koronavirusa imeli večjega likvidnostnega izpada. Najpomembnejše naložbe bodo izgradnja 110 kV kablovodne povezave PCL-Center-TE-TOL ter izgradnja dveh 110 kV daljnovodov Grosuplje-Trebnje in Kamnik-Visoko. Nekoliko več težav jih čaka prihodnje leto, saj naj bi zaradi spremembe stopnje donosnosti, za katero se je odločila Agencija za energijo, družba na letni ravni zmanjšala obseg naložb za dva milijona evrov.

V Elektru Maribor nov cikel obnov RTP

V Elektru Maribor trenutno izvajajo investicijska dela na RTP Dobrava v Mariboru, ki je med največjimi distribucijskimi RTP v Sloveniji. Pravijo, da gre za zelo pomemben elektrodistribucijski objekt, celovita prenova – končana bo v naslednjih mesecih – pa je vredna več kot štiri milijone evrov. Zaradi naraščajočih potreb uporabnikov po moči in energiji intenzivno vlagajo v visoko-, srednje- in nizkonapetostno omrežje ter naprave. Tako že načrtujejo nov cikel obnov RTP, ki se bo začel s prenovo RTP Lenart in RTP Ljutomer. Konec maja jim je Evropska investicijska banka (EIB) odobrila posojilo v višini 31 mio EUR, ki bo namenjeno vzdrževanju oziroma izboljšanju zanesljivosti in standardom kakovosti oskrbe z električno energijo. Kot so pojasnili, je posojilo EIB del 81,2 mio EUR vredne naložbe Elektra Maribor v obnovo in razvoj distribucijskega elektroenergetskega omrežja.

V Elektro Gorenjska bodo vlagali v energetska infrastrukturo

V družbi Elektro Gorenjska načrtujejo za 14,7 mio EUR investicij, večinoma v energetska infrastrukturo – za širitev in ojačitev sredjenapetostnega in nizkonapetostnega omrežja bodo namenili 70 % sredstev,

30 % pa bo šlo za nove investicije. Letos naj bi za naložbe na visokonapetostni ravni namenili 3,1 mio EUR, in sicer bodo začeli graditi novo 110/20 kV RTP Škofja Loka, nekaj jih bodo posodobili. Za naložbe na sredjenapetostni ravni bodo letos namenili 4,1 mio EUR – zamenjali bodo dotrajane kablovode in transformatorske postaje, obnavljali bodo in nameščali nove kablovode. Na nizkonapetostnem omrežju bodo obnovi omrežja namenili približno 2,4 mio EUR.

Plinovodni sistem

V družbi Plinovodi bodo tudi letos izvajali projekte prenosnega plinovodnega sistema, in sicer za povečanje obratovalne zanesljivosti in širitev prenosnega sistema, za nadaljnji razvoj povezovalnih točk s sosednjimi prenosnimi sistemi in za priključitev uporabnikov na prenosni sistem. Med prednostne naložbe letos uvrščajo naložbo v gradnjo prenosnega plinovoda M5/R51 Vodice-Jarše, ki je namenjen priključitvi ter oskrbi TE-TOL z zemeljskim plinom, pa tudi novo plinovodno povezavo z madžarskim prenosnim sistemom.

V Skupini GEN energija bodo letos za naložbe namenili 150 mio EUR, remonta Nuklearne elektrarne Krško pa ne načrtujejo.

V prestolnici v teku več kot 100 projektov

V Mestni občini Ljubljana (MOL) trenutno izvajajo več kot 100 projektov na različnih področjih. Nadaljujejo veliki kohezijski projekt Čisto.Zate., v sklopu katerega gradijo povezovalni kanal C0 v občinah Ljubljana, Medvode in Vodice ter dograjujejo Centralno čistilno napravo in kanalizacijo v aglomeracijah nad 2000 PE. »Gre za največji kohezijski projekt v državi, ki je ovrednoten na 111 mio EUR brez DDV; zanj bo EU prispevala 69,1 mio EUR, 12,4 mio EUR bo sofinancirala Slovenija, ostalo pa občine,« povedo na MOL. V okviru projekta bodo obnovili 261 cest, dodatno pa še okoli 40. Širili

7 mio EUR
naj bi letos porabili
za tretjo razvojno os
na severnem delu

37,3 mio EUR
bo Eles vložil letos v
daljnovode in 40,3
mio EUR v razdelilne
transformatorske
postaje (RTP) in
razdelilne postaje
(RP).

31 mio EUR
je višina posojila, ki
ga je Elektro Maribor
odobrila EIB.

14,7 mio EUR
investicij načrtujejo
v Elektru Gorenjska.

**Podjetje za proizvodnjo prometnih in
neprometnih znakov ter obvestil d.o.o.**

Topole 51/a, 1234 Mengeš
tel. +386 1 723 09 73

www.signaco.si
info@signaco.si

**Podjetje za izvajanje cestno prometne
signalizacije in vzdrževanje d.o.o.**

Topole 51/a, 1234 Mengeš
tel. +386 1 723 70 80

www.signa.si
info@signa.si

**111
mio EUR**

brez DDV je
ovrednoten največji
kohezijski projekt v
državi.

bodo omrežje kolesarskih stez, za kar so pridobili evropska sredstva, ter sistem izposoje koles BicikeLJ.

Izvajajo tudi največji projekt javno-zasebnega partnerstva v Sloveniji na področju energetskega pogodbenišтва (skupaj s konzorcijem družb Petrol in Resalta) – trenutno teče faza konkurenčnega dialoga za tretjo fazo projekta, katerega predmet je izvajanje energetske sanacije večjega števila objektov v letih 2020 in 2021.

Redna investicijsko vzdrževalna dela in prenove bodo izvajali tudi v vrtcih in šolah.

11 mio EUR

bo za prenovo
Cukrarne primaknila
EU

Prihodnje leto naj bi končali prenovo Cukrarne (projekt sofinancira EU s skoraj 11 mio EUR, 2,7 milijona pa je prispevala država), prenovili bodo tudi Rog. Pravijo, da po dolgi sodni bitki čakajo le še na izvršbo sodišča in projekt, ocenjen na 27,6 mio EUR, bo stekel. Prenovili bodo tudi Baragovo semenišče, zgradili miniplex Kinodvora v podhodu Ajdovščina in postavili streho v Križankah. V teku je investicija v obnovo Hribarjeve Vile Zlatice v vrednosti dveh milijonov. Še letos bodo celovito prenovili Plečnikov podhod s prodajnimi prostori od Kongresnega trga do izhoda na ploščad pred Maximarketom ter prenovili in opremili gledališke prostore Šentjakobskega odra.

**27,6
mio EUR**

naj bi stala prenova
Roga.

Gradili bodo četrtne skupnosti, neprofitna stanovanja ...

V MOL obljubljajo, da bodo začeli graditi četrtno skupnost Golovec, do konca mandata pa dokončali še gradnjo pokopališč Vič in Šentvid, Zdravstveni dom Jarše s centrom za četrtno skupnost, centre pa bodo postavili tudi v četrtnih skupnostih Vič, Rudnik in Šmarna gora.

Zavedajo se potreb po neprofitnih najemnih stanovanjih, zato gradijo 174 stanovanjskih enot na Brdu, letos pa bodo začeli graditi 156 stanovanjskih enot na Rakovi jelši II. V naslednjih letih načrtujejo gradnjo

44 stanovanj na Jesihovem štradonu, 110 na Rakovi jelši I, 95 na Litijski-Pesarski, 87 v Zeleni jami ter do leta 2025 okrog 400 stanovanj na Povšetovi. »Letos načrtujemo tudi sklenitev pogodbe za nakup 88 stanovanjskih enot v Zeleni jami, katerih izgradnjo je pričakovati v letu 2022. V načrtih je tudi 90 stanovanjskih enot na Cesti španskih borcev, 110 Nad motelom, 37 na Tomačevem, 100 na Litijski cesti (Gramozna), 50 v Glincah, 40 v Dravljah,« naštejejo in dodajo, da so brez terminskega načrta še stanovanjske enote Rakova jelša III in Stanežiče. V naslednjih letih name-ravajo zagotoviti okrog 1.500 dodatnih neprofitnih stanovanj. Pospešeno pripravljajo tudi projektno dokumentacijo za novo kopališče v Vevčah, nov Atletski center Ljubljana, olimpijski bazen na Iliriji in dvorano za curling.

Energetika Ljubljana: Do leta 2022 bodo zamenjali dva premogovna bloka

V Energetiki Ljubljana, ki med drugim skrbi za daljinsko ogrevanje glavnega mesta, je v teku največja energetska-okoljska investicija doslej, vredna 140 mio EUR. »Do leta 2022 bomo dva od treh premogovnih blokov nadomestili s plinsko-parno enoto in na ta način zamenjali več kot 70 % premoga z zemeljskim plinom. Ob tem preučujemo tudi možnosti energetske izrabe goriva iz odpadkov v Ljubljani,« povedo.

Želijo si, da bi se zaključili štirje projekti, ki so zasluti in so izrednega pomena za Ljubljano: trgovski del Stožic, da zasebni investitor dobi gradbeno dovoljenje za obnovo Plečnikovega stadiona, da se celostno prenovita glavna železniška in avtobusna postaja in da MOL dobi gradbeno dovoljenje za obnovo glavne tržnice ter dograditev Mahrove hiše. gg

www.Vilkograd®.com

Nizke gradnje

tel.: +386 (0) 3 746 12 21
fax: +386 (0) 3 746 12 18
e-mail: info@vilkograd.com

BREZ IZKOPOV

VRTANJE PO
TEHNOLOGIJI
MIKROTUNEL

HORIZONTALNO
VODENO VRTANJE
Z RADIJSKIM
USMERJANJEM

HORIZONTALNO
VODENO VRTANJE
Z OPTIČNIM
USMERJANJEM

GLOBOKO
TEMELJENJE
S PILOTI

VAROVANJE
GRADBENIH JAM
TER IZKOPOV Z
ZAGATNICAMI

SANACIJE
CEVOVODOV
BREZ IZKOPOV

Najučinkovitejše rešitve za turistične objekte

Udobje, toplina in domačnost gostov v Hotelu A

Spomini, ki jih gostje ustvarjajo med počitnikovanjem, so za razvoj turizma ključnega pomena. Kako se počutijo, kaj počnejo in kako turistični delavci skrbijo zanje – to je tisto, kar šteje. Ogrevanje, hlajenje in topla sanitarna voda so neizogibni stroški za zagotavljanje popolnega udobja vsakega gosta.

Ponudniki turističnih nastanitev morajo poleg vseh teh stroškov skrbeti tudi za ustrezne naložbe, za katere navadno zmanjka denarja. Prihranki so potrebni pri osnovnih in neizogibnih vzdrževalnih storitvah. Visoki stroški obratovanja in vzdrževanja vplivajo na konkurenčnost in s tem povezano nižjo rast drugih naložb za zagotavljanje višjih standardov. Iskanje rešitev, kako vedno dražja in okolju škodljiva fosilna goriva nadomestiti z novejšimi in okolju prijaznejšimi viri ogrevanja, so Hotel A pripeljali do naložbe v varčnejše zagotavljanje udobja njihovih gostov.

Zunanost Hotela A

Hotelska soba Hotela A

Projekt Hotel A

Kronotermova toplotna črpalka je uspešno pripomogla k zmanjšanju stroškov in k večji učinkovitosti delovanja Hotela A v Žalcu – ogrevanje, hlajenje in topla voda za 48 sob, restavracijo, savno in fitnes. Prestižen hotel s skupno neto uporabno površino 2.300 m² in velikim številom gostov z različnimi življenjskimi navadami. To pomeni, da je veliko truda treba vložiti v vsakodnevno zadovoljevanje širokega spektra potreb in aktivnosti gostov vse dni v letu.

Najučinkovitejše sistemske rešitve

V Kronotermu so razvili sistemske rešitve za znižanje stroškov ogrevanja, hlajenja, ogrevanja bazena, priprave tople sanitarne vode, zmanjšanja števila različnih sistemov za vse storitve in s tem njihovega vzdrževanja. Ob vsem tem seveda niso pozabili na varstvo okolja in narave, saj so s svojimi rešitvami nadomestili draga in škodljiva goriva.

V fazi projektiranja rešitve je bilo kar nekaj pomislekov, ali se bo možno izogniti uporabi plina, še posebej za pripravo tople sanitarne vode in izpolnjevanje sanitarnih zahtev. Kljub višjemu začetnemu vložku se je investitor odločil za predlagano rešitev s posebnimi Kronotermovimi toplotnimi črpalkami zemljavoda WPG, za katere je bilo izdelanih 16 geosond.

Sistem toplotnih črpalk Kronoterm za segrevanje sanitarne vode izkorišča temperaturo pregretyh par. Tako je možno hkrati ogrevati oz. hladiti objekt in segreti sanitarne vode na višjih temperaturah od 70 °C brez zmanjšanja izkoristka delovanja toplotne črpalke. Ena pomembnih prednosti je tudi priprava tople sanitarne vode s temperaturami, višjimi od 60 °C. To lahko s pridom uporabljate za zaščito svojih gostov pred nastankom legionele.

V sodelovanju z obnovljivimi naravnimi viri

V Hotelu A so se kljub prvotnim pomislekom popolnoma odpovedali fosilnim

Toplotne črpalke Kronoterm in ogrevalni sistem Hotela A

gorivom, ki škodijo zdravju njihovih gostov in celotni okolici. Od 50 do 80 % potrebne toplote zdaj s Kronotermovimi toplotnimi črpalkami WPG pridobijo brezplačno iz obnovljivih virov (sistem zemlja-voda).

Visoki prihranki Hotela A

Po sezoni obratovanja z novo toplotno črpalko so stroški ogrevanja, hlajenja in priprave tople sanitarne vode približno enakomerni in v povprečju nižji od 800 € na mesec. Naložba, za katero so se odločili v Žalcu, ima trikrat manj obratovalnih stroškov, kar pomeni, da se bo višja naložba hitro vrnila. Poleg velikih prihrankov izbrani sistem zagotavlja tudi maksimalno udobje gostov, izpolnjuje vse sanitarne predpise in živi v sožitju z naravo, saj za več kot dva- in polkrat zmanjša globalno segrevanje ozračja kot prej omenjena obstoječa tehnologija.

Se s podobnimi težavami spopadate tudi vi?

Brez skrbi. Kronotermova ekipa izkušenih strokovnjakov vam bo pomagala najti rešitev in izpolniti vsako željo. S toplotnimi črpalkami Kronoterm svojim gostom omogočite udobje, ki bi ga privoščili tudi sebi. Pišite na info@kronoterm.com ali pokličite na 03 703 16 20.

Več na: www.kronoterm.com

GRADBENIŠTVO 4.0 standardizira, vključuje, povezuje in izboljšuje

„Čas za previdnost in zadržanost pri digitalnem preoblikovanju gradbeništva je za nami. Uspešnost poslovnih in nabavnih verig v gradbeništvu je odvisna od sposobnosti posameznih deležnikov, da se prilagodijo elektronskemu poslovanju. Gradbena podjetja se na zahteve trga lahko pravočasno in uspešno odzivajo le s posodabljanjem in uvajanjem najnovejših informacijskih tehnologij. Veliki investitorji javne infrastrukture pa morajo postati pobudniki in nosilci digitalizacije investicijskih procesov. Čas je za odločen in pospešen preskok v digitalno okolje gradbenih in poslovnih procesov,“ pove Bojan Strah, ustanovitelj in direktor podjetja AXIS.

„V podjetju AXIS, kjer združujemo znanja gradbeništva, poslovanja in informacijske tehnologije, že skoraj dve desetletji razvijamo napredna informacijska orodja in jih uspešno uvajamo pri svojih naročnikih. Njihov razvoj temelji na potrebah in izzivih, s katerimi s soočajo projektantska, inženirska, gradbena podjetja ter različni investitorji gradbene infrastrukture. Skrb za naročnike je usmerjena v digitalizacijo njihovega poslovanja in prehod v Gradbeništvo 4.0, ki je največji potencial in poslovni izziv za nadaljnji razvoj gradbenega sektorja,“ doda Bojan Strah.

Projektne IT rešitve in storitve, d.o.o.

Orodja in znanja za celovito digitalno preobrazbo gradbeništva

Ključna informacijska orodja pod skupno blagovno znamko XPERT uvajajo elektronsko poslovanje, celovito upravljanje projektov ter izmenjavo digitalnih podatkov v gradbeništvu. Spodbujajo povezovanje vertikalnih in horizontalnih investicijskih procesov ter racionalizirajo poslovanja posameznih deležnikov. Zato skrbijo za višjo kulturo sodelovanja na projektih ter boljšo učinkovitost pri upravljanju projektov. Zaradi kompleksnosti gradbene industrije zahteva uvajanje informacijskih sistemov še posebej premišljen, sistematičen in celovit pristop, ki je bistveno zahtevnejši od uvajanja klasičnih ERP orodij. Integracija XPERT informacijske rešitve in standardnih poslovnih sistemov pa ponuja optimalno rešitev (CERP) za doseganje kvalitativnih, stroškovnih, časovnih in ostalih projektnih ciljev naših naročnikov.

Za kvalitetne popise del in enostavne ponudbene postopke

»Z novim produktom XPERTopen želimo v digitalno preoblikovanje vključiti širši krog projektantov, arhitektov, izvajalcev in naročnikov. Z uporabo standardiziranih opisov del iz digitalne baze znanja XBASE zagotavljamo kvalitetne popise del. Z možnostjo izmenjave standardiziranih digitalnih ponudb pa vsem izvajalcem lažjo pripravo ponudbenih predračunov in naročnikom transparentne razpisne postopke pri oddaji gradbenih del,« sporoča Ivan Rus, partner in tehnični direktor podjetja AXIS.

www.axis.si

Foto: Depas/photos

Železniška infrastruktura

Milijonski projekti na železnicah in cestah

Slovenija bo letos pospešeno gradila cestno in železniško infrastrukturo. Na Direkciji RS za infrastrukturo obljublajo številne projekte.

Andreja Šalamun

Preverili smo, kateri projekti bodo na cestah in železnicah aktualni letos in v prihodnjem letu. Kot kažejo podatki Direkcije RS za infrastrukturo (DRSI), bo teh kar precej. Predvidoma do konca letošnjega leta naj bi bila končana nadgradnja železniške proge Zidani most–Celje, ki poteka že od leta 2017. Projekt obsega nadgradnjo železniške proge v dolžini 26,2 km in nadgradnjo železniških postaj Celje, Laško in Rimske Toplice. Ocenjena vrednost investicije znaša 282,4 mio EUR z DDV, zagotovljeno pa je sofinanciranje s sredstvi EU v okviru IPE nacionalne ovojnice v vrednosti 90,6 mio EUR.

Teče tudi nadgradnja železniške proge Maribor–Šentilj. Kot povedo na DRSI, so v okviru projekta nadgradili obstoječi tir ter železniške postaje Pesnica, Šentilj in Maribor Tezno, poleg tega so izvedli rekonstrukcijo obstoječega predora Šentilj, v teku pa je nadgradnja železniške postaje Maribor. Že kmalu naj bi začeli graditi nov predor Pekel in nov viadukt Pesnica. Ocenjena vrednost investicije je 253,7 mio

EUR, zagotovljeno pa je sofinanciranje z evropskimi sredstvi v okviru kohezijskega sklada v višini 101 mio EUR. »Dela na obstoječi trasi bodo zaključena predvidoma v letu 2020, na novi trasi (predor Pekel, viadukt Pesnica) pa do konca leta 2022,« napovedujejo.

Za uvajanje sistema ETCS tudi evropska sredstva

Predvidoma do konca leta 2023 naj bi dokončno uvedli Evropski sistem za nadzor vlakov (European Train Control System – ETCS) na progah Pragersko–Šentilj–državna meja in državna meja–Dobova–Zidani Most v skupni dolžini 90 km. Ocenjena vrednost investicije je 18,6 mio EUR, zagotovljeno pa je sofinanciranje z EU sredstvi v okviru IPE nacionalne ovojnice v vrednosti 6,37 mio EUR.

Trenutno pa že poteka tretja faza modernizacije kočevske proge. Gradbena dela so končali leta 2018 in aprila lani znova vzpostavili tovorni železniški promet med Ribnico in Kočevjem. Tretja faza obsega zamenjavo in posodobitev signalno varnostnih (SV) in

Predvidoma do konca letošnjega leta naj bi bila končana nadgradnja železniške proge Zidani most–Celje, ki poteka že od leta 2017.

Teče tudi nadgradnja železniške proge Maribor–Šentilj, že kmalu naj bi začeli graditi nov predor Pekel in nov viadukt Pesnica.

vrednost investicije na slovenski strani znaša 78,58 mio EUR z DDV, predvideno pa je sofinanciranje z evropskimi kohezijskimi sredstvi v višini 47,6 mio EUR. Sloveniji in Avstriji so bila odobrena sredstva EU (IPE) v višini 2,97 mio EUR za izdelavo investicijske in projektne dokumentacije, od tega je Slovenija upravičena do 1,36 mio EUR. Javno naročilo za izbor izvajalca je v teku. Začetek izvedbe del je predviden v sredini leta 2020, zaključek pa predvidoma prihodnje leto. Večina del bo izvedena v času popolne zapore predora od oktobra 2020 do aprila 2021.

Za nadgradnjo proge Ljubljana-Jesenice-državna meja skoraj 50 mio EUR

V času zapore železniškega predora Karavanke je predvidena tudi nadgradnja železniške proge Ljubljana-Jesenice-državna meja, in sicer na odseku Podnart-Lesce Bled. Ocenjena vrednost naložbe znaša 49,68 mio EUR, trenutno pa je objavljeno javno naročilo za izbor izvajalca. Na DRSI pravijo, da dinamiko del načrtujejo tako, da bi bila ta končana v letu 2022.

Konec letošnjega leta je predviden začetek del za nadgradnjo vozlišča Pragersko. Pogodba za izvedbo del je z izvajalcem že podpisana, medtem ko okoljevarstveno soglasje in gradbeno dovoljenje še pridobivajo. Ocenjena vrednost investicije je 88,9 mio EUR, predvideno je sofinanciranje z evropskimi sredstvi iz Evropskega sklada za regionalni razvoj v višini 40 mio EUR. Predvidevajo, da bodo dela končali v začetku leta 2023.

Za obvoznico Slovenska Bistrica čakajo gradbeno dovoljenje

Dela bodo potekala tudi na cestah. Tako je na primer »v podpisu pogodba z izbranim izvajalcem gradnje druge etape obvoznice Slovenska Bistrica«, in sicer od krožišča v Slovenski Bistrici (odcep proti Poljčanam)

Predvidoma do konca leta 2023 naj bi dokončno uvedli Evropski sistem za nadzor vlakov (European Train Control System – ETCS) na progah Pragersko-Šentilj-državna meja in Dobova-Zidani Most v skupni dolžini 90 km.

telekomunikacijskih (TK) naprav na celotni progi ter ureditev in zavarovanje nivojskih prehodov. »Ponovna uvedba potniškega prometa do Kočevja po skoraj 50 letih je predvidena po zaključku tretje faze projekta, predvidoma s 1. oktobrom letos,« povedo na DRSI in dodajo, da se dela financirajo izključno iz državnega proračuna.

Nadgradili bodo železniški predor Karavanke

V letošnjem letu je predviden začetek nekaterih železniških projektov, ki jih bodo izvajali tudi v naslednjem letu. Eden od njih je varnostno-tehnična nadgradnja železniškega predora Karavanke. Projekt financirata obe državi, Avstrija in Slovenija. Ocenjena

Sledimo tehnološkemu napredku

www.gm-jagodic.si

T: 01/832 31 96

info@gm-jagodic.si

**Specialna
gradbena dela**

**vrtanje betona | rezanje betona
brušenje betona | sanacija konstrukcij
podbijanje cestišč | najem strojev**

do tovarne Impol, ki obsega dvopasovno cesto v dolžini cca 1.340 metrov, obojestransko enosmerno kolesarsko stezo, hodnik za pešce, ureditev priključnih cest v dolžini 813 metrov, ureditev priključkov poti in posameznih parcel na priključne ceste oziroma deviacije, izgradnjo prepustov, izgradnjo treh novih križišč in preureditev obstoječih, vodnogospodarsko ureditev, ureditev odvodnjavanja, protihrupno zaščito, prestavitve ali zaščito komunalnih vodov, krajinsko ureditev ter ureditev cestne razsvetljave. Vrednost pogodbe znaša slabe 4,5 mio EUR; od tega DRSI prispeva 4,3 mio EUR, družba Impol pa nekaj več kot 145.000 EUR. Na direkciji pravijo, da so že pred časom zaprosili za gradbeno dovoljenje in da bodo začeli graditi takoj, ko ga bodo dobili. Gradnja bo predvidoma trajala dve gradbeni sezoni.

Podaljšali bodo vpadnico v mesto

Drugi pomembnejši projekt je podaljšek Ceste proletarskih brigad v Mariboru v dolžini cca 2 km. »Gre za podaljšek mestne vpadnice V–Z na desnem bregu Drave, ki bo razbremenila obstoječo Limbuško cesto in Erjavčev ulico. Nova cesta bo tako predstavljala odsek regionalne ceste Maribor–Ruše,« pojasnijo na DRSI. Pogodbena vrednost del znaša skoraj 11,5 mio EUR. Na osnovi sklenjenega sporazuma o sofinanciranju bo DRSI zagotovila 6,9 mio EUR, Mestna občina Maribor pa skoraj 4,6 mio EUR. Gradbena dela že potekajo, prva faza pa naj bi bila končana predvidoma konec prihodnjega leta.

Obvoznico Kidričevo naj bi zgradili v letu in pol

Približno 14,7 mio EUR je vreden projekt gradnje obvoznice Kidričevo, ki ga s skoraj 6,7 mio EUR sofinancira tudi Evropski sklad za regionalni razvoj. Zajema traso nove obvozne ceste v dolžini 3.950 m ter ureditev priključka na G1-2, ureditev šestih križišč, ureditev priključnih in traktorskih cest, izgradnjo podvoza pod industrijskim tirom s kesonom in črpališčem, izgradnjo podhoda za živali, ureditev površin za kolesarje in pešce in krajinsko ureditev območja obvoznice. Javno naročilo je že objavljeno, pridobivajo pa tudi gradbeno dovoljenje. Dela bodo trajala predvidoma 18 mesecev.

V 15 mesecih pa naj bi zgradili navezovalno cesto Ljubečna-AC priključek Celje vzhod, ki bo pomenila ugodnejši dostop na avtocesto oz. TEN-T omrežje za naselja severno od nje (Ljubečna, Arclin, Vojnik, Dobrna ...). »Obstoječa regionalna cesta bo prevzela funkcijo povezave tamkajšnjih naselij – Ljubečna, Šmiklavž pri Škofji vasi ...,« povedo na DRSI. Pojasnijo, da bo nova dvopasovna cesta dolga 1.360 metrov, projekt pa je vreden 4,35 mio EUR (od tega bo 2,8 mio EUR prispeval Evropski sklad za regionalni razvoj). Javno naročilo že poteka. [gg](#)

Projekt varnostno-tehnične nadgradnje železniškega predora Karavanke financirata Avstrija in Slovenija.

V času zapore železniškega predora Karavanke je predvidena tudi nadgradnja železniške proge Ljubljana–Jesenice–državna meja, in sicer na odseku Podnart–Lesce Bled.

Kmalu bo podpisana pogodba z izbranim izvajalcem gradnje druge etape obvoznice Slovenska Bistrica, in sicer do tovarne Impol, gradi se tudi obvoznica Kidričevo.

Premikamo meje, ustvarjamo poti

projektiranje - svetovanje - inženiring - nadzor

- predori in veliki podzemni prostori
- geotehniške konstrukcije
- geologija in geotehnika
- luške konstrukcije
- gradbene jame
- sanacija plazov
- visoke gradnje
- deponije
- izdelava energetskih izkaznic
- zastopstvo za programsko opremo GEO5 (FINE Ltd.)

Krasita jih kakovost in dolgoročna finančna stabilnost

Strabag, d. o. o., se lahko pri svojih projektih v Sloveniji nasloni na znanje, izkušnje, tehnologijo in tudi finančno moč celotne skupine Strabag. V svojem petindvajsetletnem delovanju so izvedli številne velike projekte, z zaupanjem zrejo tudi v prihodnost. Z Lidijo Žagar, komercialno direktorico za visoke gradnje v podjetju Strabag, d. o. o., Slovenija, smo se ozrli na prehojeno pot in tudi na prihodnje načrte.

Koliko časa ste prisotni na slovenskem trgu in kakšne storitve ponujate?

Strabag, d. o. o., je kot gospodarska družba v Sloveniji prisoten 25 let, prej je že nekaj let deloval kot podružnica. Kot del mednarodne skupine Strabag ponuja storitve na vseh področjih gradbeništva: nizke in visoke gradnje, premostitveni, energetski in okoljevarstveni objekti, kot je recimo center za ravnanje z odpadki, ki smo ga gradili v Ljubljani – RCERO, predori ... V okviru Strabag, d. o. o., smo organizirani kot visoke in nizke gradnje. Za objekte, ki zahtevajo specifično tehnologijo, se povežemo z matičnim podjetjem, ki ima potrebno znanje, izkušnje in tudi tehnologijo, s katero nastopa na svetovnem trgu.

Na čem gradite konkurenčne prednosti?

Imamo vsa znanja, tehnologije in dolgoletne izkušnje iz projektov, ki smo jih kot skupina izvajali po celem svetu. Strabag je v samem vrhu evropskih podjetij tako po prometu kot tudi po kakovosti in zanesljivosti, kar je za vsakega investitorja pomembno. Okrog leta 2010, ko je bila gradbena kriza na vrhuncu in smo v Sloveniji za dobro izvedbo del ponudili kar garancijo svojega koncerna, so je bili investitorji bolj veseli kot bančne garancije. Finančna stabilnost, ki traja že dolga desetletja, je naša velika konkurenčna prednost. Investitorjem se ni treba bati, da bomo naslednje leto izginili s trga in bodo ostali sami z objektom v garanciji.

»Okrog leta 2010, ko je bila gradbena kriza na vrhuncu in smo v Sloveniji za dobro izvedbo del ponudili kar garancijo svojega koncerna, so je bili investitorji bolj veseli kot bančne garancije,« pravi Lidija Žagar, komercialna direktorica za visoke gradnje Strabag, d. o. o., Slovenija.

Kateri so največji projekti, ki ste jih izvedli na slovenskem trgu?

Velikih objektov je bilo kar nekaj. V zadnjih letih je bil največji center za ravnanje z odpadki RCERO, vreden več kot 100 milijonov evrov. Ravno kar pa smo zaključili trgovski center Aleja-Spar v Šiški, ki sodi med naše večje projekte. Izvajamo tudi obnovo Cukrarne v Ljubljani. Moram pa priznati, da nismo nič manj veseli, ko dobimo kakšen projekt za milijon evrov, kjer se včasih naše kakovosti pokažejo še bolj. Pri vstopu na slovenski trg pred 25 leti smo sklenili veliko pogodbo s podjetjem Hofer. Zanje smo med leti zgradili 90 objektov in jih v zadnjih letih tudi razširili. Gradili smo tudi večje projekte za Dars. Sami se vidimo kot slovensko podjetje in kot taki smo v zadovoljstvo naročnikov gradili za skoraj za vsa ministrstva in druge javne naročnike.

Kako je na vaše poslovanje vplivala epidemija koronavirusa?

Tako kot leta 2008 nihče od največjih strokovnjakov – tako ekonomistov kot narodnih bank – ni napovedal krize, do katere je

prišlo konec leta 2008, je tudi zdaj težko napovedati, kaj se bo zgodilo v prihodnosti. Gradbeni trg je zelo odvisen od javnih naložb, od stanja ostalega gospodarstva, od politike bank pri financiranju kreditov ... Na naše poslovanje je vplivala korona tako, da se je intenzivnost na vseh obstoječih gradbiščih zmanjšala in da trenutno ni veliko javnih naročil. Pri tistih javnih naročilih, ki pa so, je prisotnih od 8 do 14 ponudnikov, kar nas malo spominja na leto 2009. Kaj je sledilo, pa je znano. To velja tako za Slovenijo kot tudi globalno.

Kakšni so vaši načrti do konca leta in tudi za leto 2021?

Veseli smo, da smo pred korono podpisali pogodbe in predpogodbe. Za nekatere objekte čakamo gradbeno dovoljenje, zato bo verjetno naše poslovanje v letu 2020 slabše kot 2019. Pričakujemo pa, da bodo gradbena dovoljenja prišla in bomo zamujeno nadoknadili v letu 2021.

ANALIZA: GRADNJE

Analiza

Gradbeništvo ustvari blizu 2,5 mrd EUR dodane vrednosti

Gradbeništvo, ki tudi v letu 2019 še ni preseglo ravni realizacije iz leta 2008, se sooča z novimi izzivi zaradi epidemije COVID-19. Na eni strani so upad povpraševanja, naročil in zamiki gradbenih aktivnosti, vendar je na drugi strani podpora države, ki si prizadeva pospešiti izvedbo glavnih infrastrukturnih projektov, ki pomembno prispevajo k gospodarski rasti ob pomembnih multiplikativnih učinkih na druge sektorje gospodarstva.

Darja Močnik, Analitika GZS

Gradbeništvo predstavlja 5,8 % dodane vrednosti nacionalnega gospodarstva

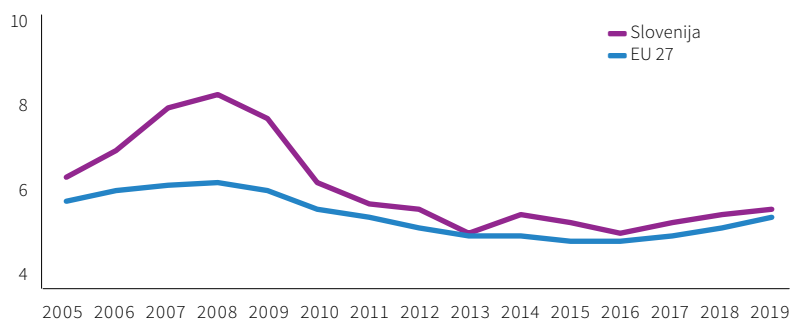
Slovenski gradbeni sektor (dejavnost F po standardni klasifikaciji dejavnosti – SKD) je v letu 2019 po podatkih Statističnega urada RS (nacionalni računi, dodana vrednost po dejavnostih) ustvaril za 2,5 mrd EUR dodane vrednosti, kar je bilo za 158 mio EUR (realno 4 %) več kot leta 2018. Dodana vrednost v gradbenem sektorju je predstavljala 5,8 % celotne, kar je nekoliko več kot v predhodnem letu (5,7 %). V izračunu dodane vrednosti po tej metodi je upoštevan tudi prispevek sive ekonomije (gradnja v lastni režiji) in izvedba gradbenih del pri družbah, ki so registrirane v drugih dejavnostih. Glede na 10-letno obdobje (5,7 %) je bil delež gradbenega sektorja nekoliko višji, še vedno pa precej nižji od denimo obdobja 2005-2009, ko je znašal 7,5 %. To obdobje je bilo sicer obdobje povečane stanovanjske gradnje.

Dodana vrednost v Sloveniji v gradbeništvi 1. četrletje 2020, realno

- +1,4 % glede na 1. četrletje 2019
- -38 % glede na 1. četrletje 2008

Pomen slovenskega gradbeništva v 2019 višji.

Delež ustvarjene DV gradbeništva v %

Vir: Eurostat

Rast gradbenih del nad 3 % v 2019 in v prvem četrtnetju letos

V letu 2019 se je aktivnost v gradbeništvu že tretje zaporedno leto okrepila. V 2019 se je začel obseg gradbenih del, zlasti od poletja naprej, umirjati. V celem letu 2019 smo zabeležili 3,3-odstotno rast gradbenih del. Pri gradbeno-inženirskih objektih je bila vrednost gradbenih del višja za 3,2 %, pri stavbah za 3,4 %. Od tega je bila vrednost nestanovanjske gradnje višja za 0,7 %, gradnja stanovanjskih stavb za 12,7 %. Gradbena aktivnost pri državnih naročnikih je bila v drugem polletju 2019 nižja zaradi višje gradbene aktivnosti proti koncu leta 2018, ko so bile lokalne volitve in z njimi povezane višje investicije občin.

Kazalnik zaupanja v gradbeništvu se je maja 2020 močno poslabšal (nižji za 41 % v primerjavi z majem 2019 in za 16 % nižji glede na dolgoletno povprečje), podobno kot zaupanje v drugih dejavnostih. Gradbena podjetja od lanskega oktobra naprej poročajo o zmanjševanju povpraševanja, COVID-19 pa je vrednost gradbenih del v 2020 zaustavil oz. zamaknil izvedbo izvajajočih projektov. Aprila letos

je bilo izdanih za 33 % manj gradbenih dovoljenj (njihova površina je bila za 3 % večja) kot v predhodnem mesecu, saj so upravne enote izvajale samo nujne zadeve. Po dveh mesecih medletne rasti gradbenih del v 2020 se je marca vrednost gradbenih del znižala. V prvem četrtnetju 2020 je bila vrednost gradbenih del na letni ravni kljub temu višja za 3,1 %. Vrednost del na gradbenih inženirskih objektih je bila višja za 5,3 %, na stavbah nižja za 1,4 %.

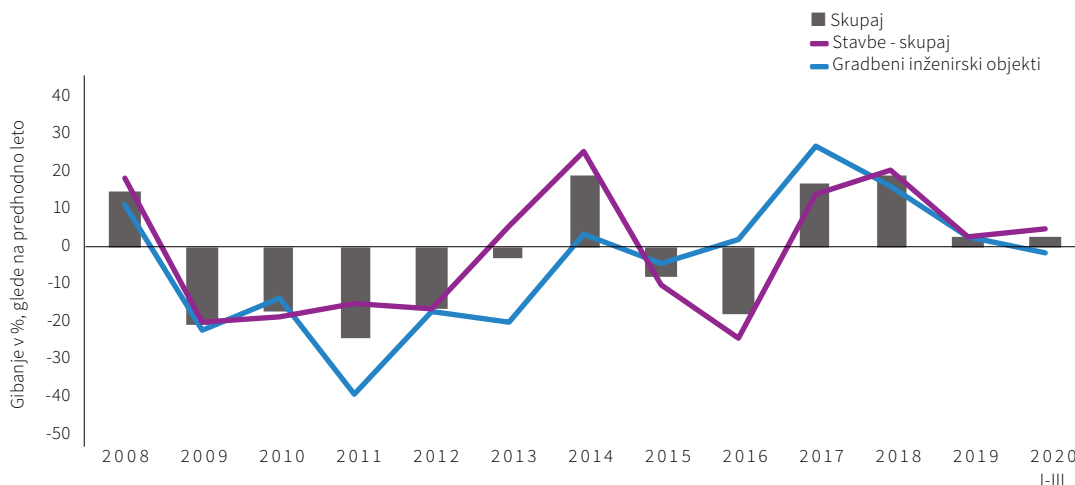
Aprila letos v Sloveniji močnejše zmanjšanje gradbenih del na nestanovanjskih stavbah.

Vrednost gradbenih del

1. četrtnetje 2020/1. četrtnetje 2019: +3,1 %

- Stavbe -1,4 %
- Gradbeni inženirski objekti 5,3 %
- Kazalnik zaupanja (maj 2020/maj 2019): -41 odstotnih točk

Medletna sprememba vrednosti gradbenih del

Vir: Statistični urad RS (SURS)

Opeka vredna zaupanja.

Zidajmo pravo hišo!

Goriške

Masivna
gradnja

Odlična
mikroklima

Trajna

Varna

Varčna

www.goriske.si

Slovenija letos v EU med državami z najvišjo rastjo gradbenih del

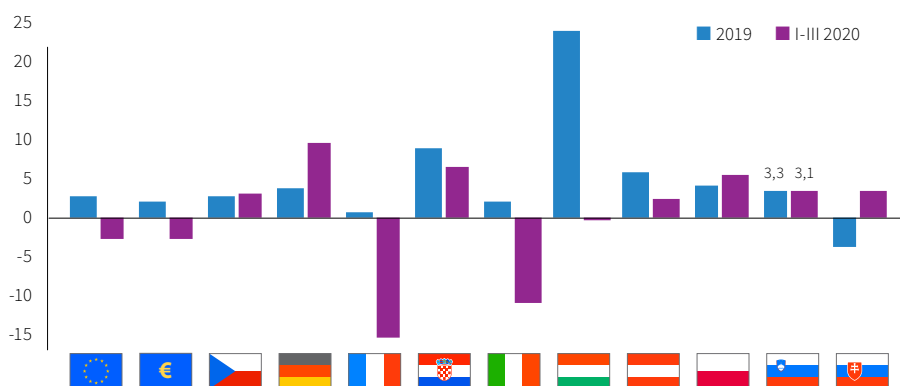
Marca in aprila letos upad gradbenih del v EU precej višji kot v Sloveniji.

Po podatkih Eurostata sta največjo rast vrednosti gradbenih del v 2019 beležili Romunija in Madžarska (27 in 22 %), upad gradbenih del so beležile Grčija, Slovaška, Španija (od 4,8 do 2,5 %). Na ravni EU-27 je vrednost gradbenih del porasla za 2,5 %, v območju evra za 1,9 %. V prvem četrtletju 2020 se je vrednost gradbenih del na ravni EU znižala za 2,4 %, v območju

evra za 2,5 %, Slovenija pa je v tem času beležila rast gradbenih del za 3,1 %. V prvem četrtletju 2020 so v štirinajstih državah beležili rast gradbenih del (od 24-ih, ki so posredovale podatke).

Zaradi omejevalnih ukrepov ter omejenosti pri prehodih čez meje lahko v 2020 pričakujemo precejšnji padec tudi pri izvozu gradbenih storitev. V prvih treh mesecih letos je izvoz gradbenih storitev (slovenski gradbeni izvajalci v tujini) upadel za 1,1 %.

Vrednost gradbenih del, sprememba glede na enako predhodno obdobje, v %

Vir: SURS

**cestno podjetje
ptuj d.d.**

Vzdrževanje cest, gradnja, mehanizacija, gradnja za trg – vse to je danes Cestno podjetje Ptuj – družba za prihodnost. S kakovostnim delom in visokousposobljenim kolektivom zagotavljamo dolgoročno stabilno rast in razvoj družbe.

VZDRŽEVANJE

Na več kot 500 km državnih in skoraj 1000 km občinskih cest in javnih poti opravljamo vse vrste vzdrževalnih del.

GRADNJE

S svojimi bogatimi izkušnjami zagotavljamo kvalitetene usluge vzdrževanja ter nizkih in visokih gradenj.

PROIZVODNJA

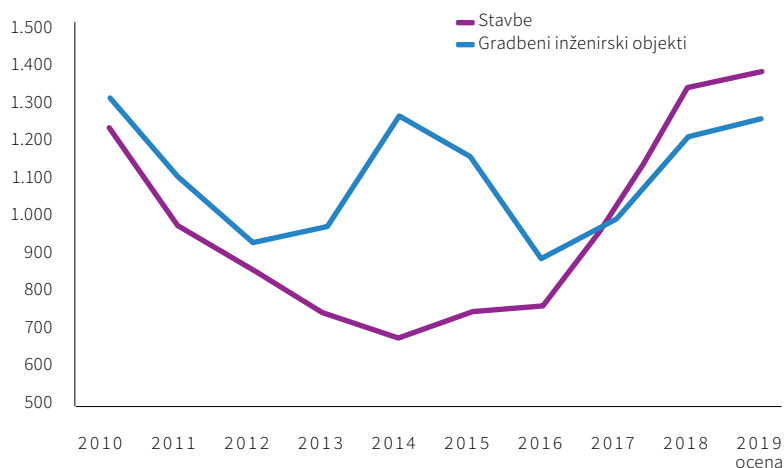
V okviru družbe proizvodimo različne materiale, ki jih uporabljamo pri gradnjah, vzdrževanju in sanacijah.

Vrednost gradbenih del znaša 2,7 mrd EUR

V 2019 naj bi po oceni Analitike GZS vrednost gradbenih del znašala 2,7 mrd EUR. Število novogradenj se je v zadnjih dveh letih začelo zaključevati, predvsem so to manjši stanovanjski objekti in večji zaustavljeni projekti izgradnje.

V zadnjih petih letih je vrednost opravljenih gradbenih del (gospodarske družbe, ki so ta dela izvedle, so spadale v dejavnost F – gradbeništvo) v povprečju znašala 2 mrd EUR letno.

Gradbena dela pri stavbah so se v 2019 povečala za 45 mio EUR na 1,4 mrd EUR (v povprečju v zadnjih petih letih za 1 mrd EUR), pri gradbenih inženirskih objektih pa za 39 mio EUR na 1,3 mrd EUR (v povprečju v zadnjih petih letih za 1,1 mrd EUR). Delež stavb (stanovanjskih in nestanovanjskih) v celotni vrednosti gradbenih del je v 2019 znašal 52,6 %, preostalo polovico pa so predstavljali gradbeni inženirski objekti (kot objekti prometne infrastrukture, cevovodi, komunikacijska omrežja in elektroenergetski vodi, industrijski gradbeni kompleksi, drugi gradbeni posegi ...).

Gibanje vrednosti gradbenih del (v mio EUR)

Vir: SURS

Vrednost opravljenih gradbenih del (v mio EUR) v letih 2017-2019

	2017	2018	2019*	Povprečje zadnjih 5 let
Skupaj	1.990	2.571	2.657	2.141
od tega stavbe	1.001	1.351	1.397	1.043
od tega gradbeni inženirski objekti	989	1.220	1.260	1.098

Vir: SURS, ocena Analitike GZS za leto 2019

Porazdelitev vrednosti opravljenih gradbenih del po vrstah objekta v deležu (%), 2018

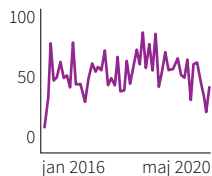
Stanovanjske stavbe	🏠🏠🏠🏠🏠🏠🏠🏠
Nestanovanjske stavbe	🏠🏠🏠🏠🏠🏠🏠🏠🏠🏠🏠🏠🏠🏠🏠🏠
Objekti prometne infrastrukture	🏠🏠🏠🏠🏠🏠🏠🏠🏠🏠🏠🏠🏠🏠
Cevovodi, komunikacijska omrežja in elektroenergetski vodi	🏠🏠🏠🏠🏠🏠
Industrijski gradbeni kompleksi	🏠
Drugi gradbeni inženirski objekti	🏠🏠

Vir: SURS

Porazdelitev vrednosti opravljenih gradbenih del po tipu gradbene aktivnosti v deležu (%), 2018

Novogradnja	🏠🏠🏠🏠🏠🏠🏠🏠🏠🏠🏠🏠🏠🏠🏠🏠🏠🏠
Povečava	🏠
Rekonstrukcija in sprememba namembnosti	🏠🏠🏠🏠🏠🏠🏠🏠🏠🏠
Investicijska vzdrževalna dela	
Redna vzdrževalna dela	🏠🏠🏠🏠🏠🏠🏠🏠🏠🏠🏠🏠🏠🏠

Vir: SURS

Gradbena dovoljenja za stanovanjske stavbePovršina stavb v 1000 m²

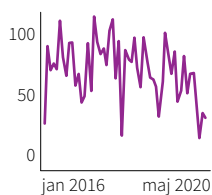
Vir: SURS

Zaloga novih pogodb nižja

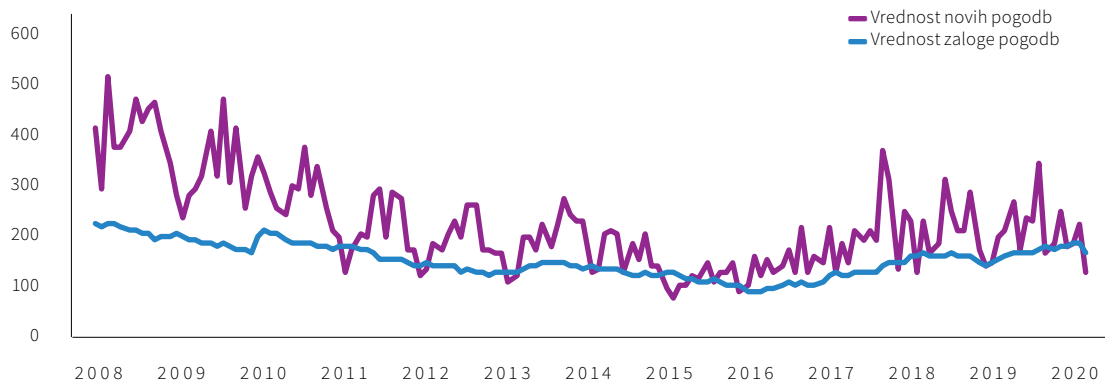
Vrednost zaloge pogodb pri gradbenih delih je bila v letu 2019 višja za 7,4 % (višja tako pri stavbah kot pri inženirskih objektih). V prvem četrtletju letos je bila zaloga pogodb višja za 18 %, najbolj pri stavbah (za 24 %). Novih sklenjenih pogodb je bilo v 2019 več za 3,3 % (za 1,3 % manj pri stavbah in za 7,8 % več pri gradbenih inženirskih objektih). V prvem četrtletju 2020 je bilo za 3,5 % manj novih sklenjenih pogodb, predvsem je upad zaznati v gradbenih inženirskih objektih, rast pa pri stanovanjskem delu.

Vrednost zaloge gradbenih del, sprememba glede na enako obdobje predhodnega leta, v %

- 2019/2018: +7,4 %
- 1. četrtletje 2020/1. četrtletje 2019: +18 %
- Vrednost novih pogodb
- 2019/2018: +3,3 %
- 1. četrtletje 2020/1. četrtletje 2019: -3,5 %

Gradbena dovoljenja za nestanovanjske stavbePovršina stavb v 1000 m²

Vir: SURS

Gibanje vrednosti gradbenih pogodb (2015=100)

Vir: SURS

Zavod za gradbeništvo Slovenije

ZAG je osrednji slovenski gradbeni inštitut, ki nudi vso potrebno strokovno podporo, izvaja raziskovalno delo in preizkušanja na ključnih področjih za trajnostni razvoj v gradbeništvu in inovativne stavbe prihodnosti, ki se nanašajo na:

- mehanske lastnosti in potresno odpornost stavb
- obnašanje v primeru požara
- energijsko učinkovitost stavb
- zvočno izolacijo konstrukcij in hrup v stavbah
- uporabo trajnostnih materialov in postopkov pri gradnji
- vpliv stavbe na zdravje ljudi

ZAG certificira gradbene proizvode in izdaja Slovenska tehnična soglasja ter Evropske tehnične ocene, kajti osnovni gradnik za trajnostne stavbe so trajnostno pridobljeni ali izdelani materiali oziroma proizvodi.

ZAG izdaja okoljske deklaracije za gradbene proizvode ZAG EPD, ki okoljsko ozaveščenim proizvajalcem omogočajo izkoristiti prednosti na trgu, ki jih prinašajo zelene tehnologije. Izvaja celostne analize življenjskih ciklov (LCA, LCC), sodeluje pri ohranjanju kulturne dediščine in raziskuje možnosti recikliranja odpadkov v gradbeništvu.

ZAG

T: 01 2804 200
www.zag.si
info@zag.si

Za tehnično kulturo v gradbeništvu

Investicije v stanovanja visoke tudi v prvem četrtletju 2020

Pomemben prispevek k rasti BDP imajo investicije v osnovna sredstva – zgradbe in objekte. Zaradi šibkejših investicij države, vendar večje aktivnosti zasebnega sektorja, so bile v 2019 višje za 5 %. V 2019 so investicije v stanovanja beležile 10-odstotno rast, investicije v druge zgradbe in objekte 3-odstotno rast. Rast investicije v poslovne zgradbe se je v drugi polovici leta 2019 umirjala, predvsem zaradi učinka visoke osnove iz leta 2018 (dokončanih je bilo več skladišč).

Gradbene investicije v panogi gradbeništva so rasle zaradi visoke aktivnosti v začetku letošnjega leta. V prvem četrtletju 2020 so se investicije v stanovanja medletno zvišale za 9,8 %, investicije v druge zgradbe in objekte za 1,5 %, kar je obrat glede na upad investicij v drugi polovici leta 2019.

Za letošnje leto in predvsem v času epidemije koronavirusa so bili sprejeti ukrepi na področju gradbene zakonodaje, s katerimi so se v začetku maja zaostriili pogoji za sodelovanje nevladnih organizacij pri postopkih izdaje gradbenih dovoljenj, katerih namen je pospešiti investicije.

Gradbeništvo naj bi prispevalo k gospodarski rasti tudi ob podpori uveljavljenega interventnega zakona za odpravo ovir pri izvedbi pomembnih investicij za zagon gospodarstva po epidemiji, s katerim naj bi vlada določila nabor pomembnih naložb.

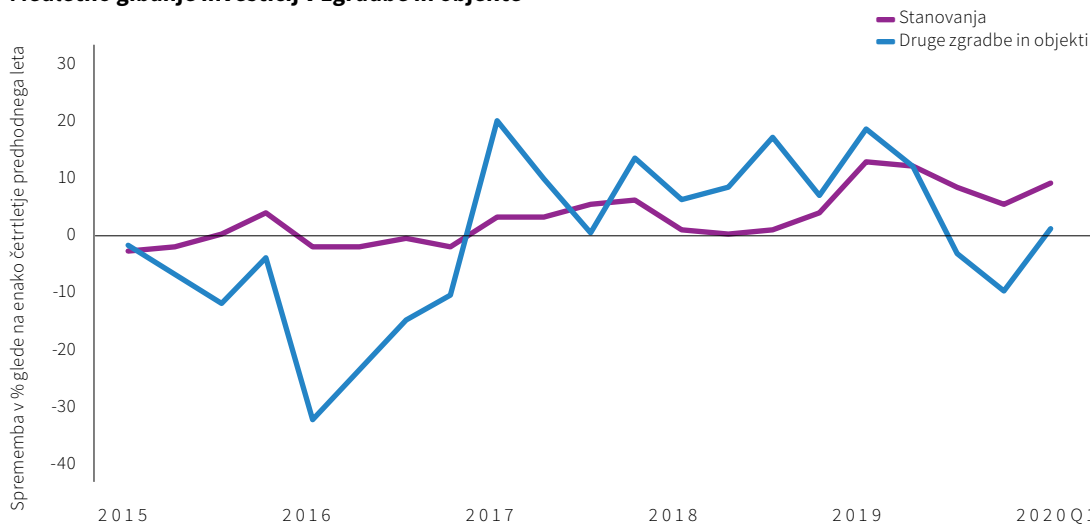
Gibanje gradbenih stroškov (2015=100)

Vir: SURS

Gradbeni stroški so se v 2019 zvišali za 3,1 % v primerjavi s predhodnim letom. Cene stroškov materiala so bile višje za 0,3 %. Stroški dela so bili višji za 6,6 %, na kar je vplivalo tudi zvišanje minimalne plače. V zadnjih petih letih so gradbeni stroški v povprečju porasli za 2 % (materiala za 1 %, dela za 3,3 %).

Medletno gibanje investicij v zgradbe in objekte

Vir: SURS

Kazalnik zaupanja se je v času epidemije močno poslabšal

V Sloveniji se v zadnjih dveh letih vrednost kazalnika zaupanja v gradbeništvo poslabšuje, predvsem od časa izbruha epidemije COVID-19. V 2019 je bilo zaupanje za 11 odstotnih točk nižje kot v 2018, v prvih petih mesecih 2020 pa se je ponovno poslabšalo in je znašalo -8 odstotnih točk (merjeno kot ravnotežje med pozitivnimi in negativni odgovori). Padeč zaupanja je pretežno posledica slabšanja pri naročilih (-28 odstotnih točk), v obsegu gradbenih del (-27 odstotnih točk) ter poslovnem zaupanju (-21 odstotnih točk).

Poslovne tendence v gradbeništvo (ravnotežje*)	Povprečje 2018	Povprečje 2019	Povprečje jan-maj 2020	Maj 2020
Kazalnik zaupanja	22	11	-8	-24
Obseg gradbenih del	25	13	-27	-40
Skupna naročila	15	3	-28	-44
Pričakovana naročila	26	23	18	9
Zaposlovanje	15	10	-8	-16
Pričakovano zaposlovanje	28	19	13	-3
Cene	9	1	-10	-19
Pričakovane cene	13	6	0	-9
Tehnične zmogljivosti	2	7	12	10
Poslovno stanje	19	12	-21	-31
Zagotovljeno delo	6	6	5	5

Vir: SURS; * Ravnotežje je razlika med deležem pozitivnih in deležem negativnih odgovorov

V 2019 povečanje zaposlenih za desetino

Povprečno število delovno aktivnih v gradbeništvo se je v 2019 povečalo za 9,4 % oz. za 5.465 oseb. Za doseženem vrhom v letu 2008 je zaostajalo za dobrih 24.000 oseb.

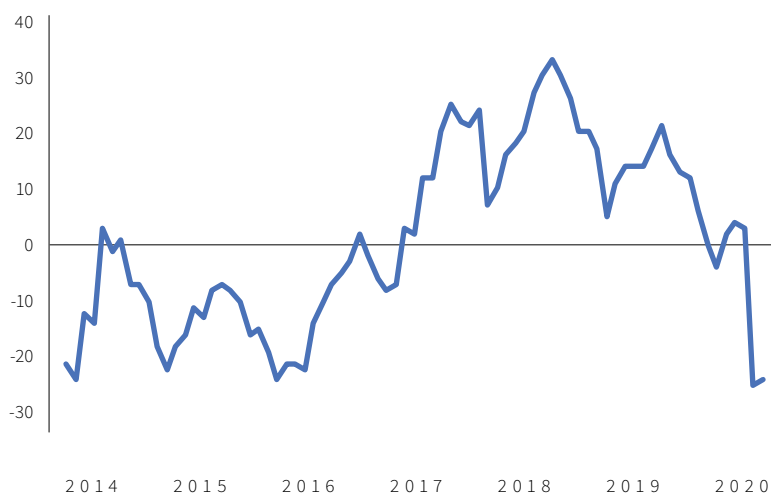
Marca 2020 je bilo v slovenskem gradbeništvo 65.182 delovno aktivnih oseb oz. medletno za 4,6 % (2.892 oseb) več kot marca 2019. Število zapo-

slenih pri pravnih in fizičnih osebah se je v tem času povečalo za 5 %, število s. p. za 2,6 %. Delež s. p. med vsemi delovno aktivnimi je v gradbeništvo znašal 16 %. V letu dni (marec 2020/marec 2019) se je število delovnih aktivnih zvišalo pri specializiranih gradbenih delih (2.178 oseb), gradnji stavb (515 oseb) ter pri gradnji inženirskih objektov (199 oseb).

Dejavnost	Št. delovno aktivnih, 2019	Rast v % 2019/2018	Razlika 2019-2018	Razlika 2019-2008	Št. delovno aktivnih, marec 2020
GRADBENIŠTVO	63.855	9,4	5.465	-24.092	65.182
Gradnja stavb	13.852	7,9	1.017	-17.219	14.140
Gradnja inženirskih objektov	8.519	8,8	692	-5.804	8.494
Specializirana gradbena dela	41.485	10,0	3.757	-1.068	42.548

Vir: SURS

Gibanje kazalnika zaupanja v gradbenem sektorju

Vir: SURS; izraženo kot ravnotežje v odstotnih točkah - izračunano med pozitivni minus negativni odgovori v %

V gradbeništvo vzpon tujih državljanov

V gradbeništvo je bil v zadnjih letih prisoten trend večjega zaposlovanja tujcev. Konec leta 2019 je bilo v gradbeništvo po podatkih SURS med delovno aktivnimi 41 % tujih državljanov (med temi 91,8 % iz držav članic EU in 8,2 % iz drugih držav). V 2019 se je število Slovencev v gradbeništvo povečalo za 1,3 % na 37.638 oseb, število tujih državljanov pa za 22,6 % na 26.218 oseb.

V 2020 za četrtno manj povpraševanja po novih gradbenih delavcih

V letu 2019 je bilo na mesec v povprečju 1.822 objavljenih prostih delovnih mest v gradbeništvu oziroma 15 % vseh objavljenih prostih delovnih mest. V primerjavi z letom 2018 je bilo to za četrtno manj. Gradbeništvu je bila druga najpomembnejša dejavnost (poleg predelovalnih dejavnosti) za potencialne iskalce delovnih mest. V prvih štirih mesecih 2020 je bilo na mesec v povprečju objavljenih 1.735 prostih delovnih mest oz. za 23,5 % manj kot lani ta čas.

Številno veljavnih delovnih dovoljenj v 2020 za 10 % višje

V zadnjih letih se je število izdanih delovnih dovoljenj povečevalo. V letu 2019 je bilo po podatkih Zavoda RS za zaposlovanje v gradbeništvu izdanih 4.670 delovnih dovoljenj (29 % vseh izdanih dovoljenj), kar je bilo za 21,8 % manj kot v 2018. V prvih štirih mesecih 2020 se je trend izdaje delovnih dovoljenj še prepolovil (-48,9 %). Število veljavnih delovnih dovoljenj v gradbeništvu je bilo konec decembra 2019 višje za 25,3 %, ko je bilo veljavnih 12.359 dovoljenj. Kljub manjšemu številu novih izdanih delovnih dovoljenj je bilo konec aprila 2020 v gradbeništvu veljavnih 12.475 delovnih dovoljenj (35 % vseh), kar je bilo za 10 % več kot aprila 2019.

V letu 2019 se je slovenski nepremičninski trg umiril

V 2019 še ni bilo zgrajeno zadostno število stanovanj, da bi zamejilo rast povpraševanja, kljub pospešeni gradnji v Ljubljani in na Obali. Glavnina novih stanovanj, ki bi zadostila povpraševanju, naj bi bila zgrajena do konca leta 2021, vendar je epidemija koronavirusa gradbincem in investitorjem delno prekrizala načrte.

Po podatkih Geodetske uprave Republike Slovenije (GURS) je bila povprečna cena kvadratnega metra **rabljenega stanovanja** leta 2019 (1.850 €/m²) za 5 % višja kot v letu 2018 ter za 2 % višja kot leta 2008. Cene stanovanj so bile zadnja tri leta najvišje v Ljubljani, kar je bilo 50 % nad slovenskim povprečjem (2.800 EUR za m² v 2019), lani so se zvišale za 1 %. Povprečna **cena rabljene hiše** (izračunane na osnovi kupoprodaje v devetih urbanih območjih) s pripadajočim zemljiščem na ravni države je leta 2019 znašala 128.000 EUR, kar je bilo za 3 % več kot v 2018 ter za 19 % manj kot leta 2015.

Povprečna cena garaž in parkirnih prostorov na ravni države je v letu 2019 znašala 8.600 EUR in se je glede na predhodno leto zvišala za 9 %. Najvišje cene so, na račun zaprtih garaž v skupnih garažah novejših stanovanjskih stavb, dosegale garaže v skupnih garažah oziroma garažnih hišah, za katere je bilo potrebno v povprečju odšteti 9.600 evrov. Sledijo parkirni prostori v skupnih garažah oziroma garažnih hišah (9.500 EUR), najcenejše so bile samostojne in vrstne garaže (7.000 EUR).

Slovenski trg pisarniških prostorov je razmerna majhen in skoncentriran na središča oziroma poslovne cone največjih mest. Cene pisarn so lani več ali manj stagnirale (-14 %), medtem ko so najemnine rahlo zrasle.

Cene in najemnine **trgovskih, storitvenih in gostinskih lokalov** so lani praktično stagnirale. Je pa v 2019 trg poslovnih nepremičnin zaznamovala prodaja večjega števila nakupovalnih centrov, velikih trgovin in hotelov, ki je odločilno vplivala na rekordno vrednost prometa z nepremičninami (150-odstotna rast).

Cene **kakovostnih zazidljivih zemljišč za gradnjo stanovanjskih stavb**, predvsem v Ljubljani, so v 2019 ponovno narasle (5 %). Cene kmetijskih zemljišč so se v primerjavi z letom prej nekoliko povišale, cene gozda pa so ostale na približno isti ravni. gg

Optimizem gradbenikov izhlapel.

KAKOVOSTNO IN UČINKOVITO

izvajamo naslednje storitve:

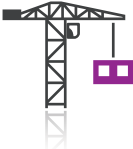
- strojni izkopi,
- izdelava in urejanje cestišč,
- zunanje ureditve,
- izgradnja kanalizacijskih in vodovodnih omrežij,
- tlakovanje,
- rušenje objektov,
- kamnite zložbe,
- sanacije plazov
- in ostala dela po dogovoru.

**NE ČAKAJTE, DA SE BO
KAJ PREMAKNILO,
POJDITE IN PREMAKNITE.**

Pomen gradbenih družb v letu 2018

Gradbeništvo (F po SKD)		Gradbeni materiali*		Inženiring**			
Število gospodarskih družb 7.206		Povp. št. zaposlenih po del. urah 41.012	Število gospodarskih družb 262	Povp. št. zaposlenih po del. urah 4.337	Število gospodarskih družb 2.444	Povp. št. zaposlenih po del. urah 8.111	
Čisti prihodki od prodaje (EUR) 4.794 mio		Delež prodaje na tujih trgih (%) 15	Čisti prihodki od prodaje (EUR) 799 mio	Delež prodaje na tujih trgih (%) 45	Čisti prihodki od prodaje (EUR) 1.457 mio	Delež prodaje na tujih trgih (%) 28	
Dodana vrednost (EUR) 1.295 mio		Dodana vrednost na zaposlenega (EUR) 31.567	Dodana vrednost (EUR) 250 mio	Dodana vrednost na zaposlenega (EUR) 57.737	Dodana vrednost (EUR) 385 mio	Dodana vrednost na zaposlenega (EUR) 47.432	
EBITDA (EUR) 378 mio		EBITDA v prihodkih od prodaje (%) 8	EBITDA (EUR) 121 mio	EBITDA v prihodkih od prodaje (%) 15	EBITDA (EUR) 124 mio	EBITDA v prihodkih od prodaje (%) 9	
Neto čisti dobiček / izguba (EUR) 157 mio			Neto čisti dobiček / izguba (EUR) 66 mio		Neto čisti dobiček / izguba (EUR) 75 mio		

Vir: Ajpes

*Upoštevane družbe iz nekonsolidiranih in nerevidiranih finančnih izkazov za leto 2018 v dejavnostih 08-Pridobivanje rudnin in kamnin, 23.1-Proizvodnja stekla in steklenih izdelkov (brez Steklarne Rogaška in Steklarne Hrastnik), 23.3-Proizvodnja neogljevzdržne gradbene keramike, 23.5-Proizvodnja cementa, apna, mavca, 23.6-Proizvodnja izdelkov iz betona, cementa, mavca (brez Armetona), 23.7-Obdelava naravnega kamna in 23.9-Proizvodnja brusilnih sredstev in drugih nekovinskih mineralnih izdelkov (brez WEILER Abrasives, Silkem in Imerys Fused Minerals Ruše).

**71.129-Druge inženirske dejavnosti in tehnično svetovanje.

www@gb-leasing.si
info@gb-leasing.si

GB Leasing

- Težka in lahka **tovorna vozila**
- Gradbeni in kmetijski **stroji**
- **Proizvodni** in **transportni** stroji
- **Plovila**
- Medicinska in druga **oprema**
- **Osebna vozila** in motorna kolesa

geotočka

SPECIALISTI ZA NAJZAHTEVNEJŠE GEODETSKO-INŽENIRSKÉ PROJEKTE

PODROČJA DELOVANJA:

- predori
- visoka in nizka gradnja
- industrijska geodezija
- monitoring premikov objektov

PREDNOSTI SODELOVANJA:

- 1 Visok nivo zagotavljanja kakovosti znotraj zastavljenih terminskih rokov.
- 2 Stremenje k inovativnosti.
- 3 Vodenje procesov zagotavljanja kakovosti.
- 4 Uporaba brezpilotnega zrakoplova za zajem prostorskih podatkov.
- 5 Poznavanje BIM okolja.
- 6 Uporaba najsodobnejše ter natančne geodetske opreme.

**VEDNO ZAGOTAVLJAMO NAJBOLJŠO MOŽNO KAKOVOST
STORITVE ZA NAŠE STRANKE.**

Lestvica

Največjih 50 družb v industriji gradbenega materiala v letu 2018

Rang	Podjetje	Št. zaposlenih	Čisti prihodki od prodaje v 1.000 EUR	Indeks 18/17	Dodana vrednost v 1.000 EUR
1	KNAUF INSULATION, d.o.o., Škofja Loka	395	127.772	108,9	38.599
2	Calcit d.o.o.	155	78.607	105,9	21.583
3	SALONIT ANHOVO, d.d.	204	67.142	114,3	26.966
4	URSA SLOVENIJA, d.o.o.	122	27.979	111,2	8.511
5	TERMIT d.d.	199	22.349	114,4	6.734
6	MINERALKA d.o.o.	88	18.837	111,7	6.468
7	Lafarge Cement d.o.o.	19	17.837	112,5	1.837
8	Wienerberger d.o.o.	91	14.827	217,2	4.663
9	BAUMIT d.o.o.	55	14.437	103,7	3.957
10	ERTL GLAS STEKLO d.o.o.	115	14.402	113,1	4.669
11	KEMA d.o.o.	84	14.052	97,1	4.178
12	MARMOR HOTAVLJE, d.o.o.	126	13.737	116,1	5.259
13	Eternit Slovenija d.o.o.	134	10.746	112,0	3.865
14	OBLAK GROUP d.o.o.	37	10.334	104,5	2.273
15	SALONIT ANHOVO, Kamnolomi, d.o.o.	51	9.992	145,5	3.756
16	Knauf Insulation Customized Solutions d.o.o.	36	9.731	118,2	2.134
17	KOGRAD IGEM d.o.o.	82	9.717	106,9	2.243
18	POMGRAD - GM d.o.o.	34	9.067	125,7	1.525
19	POMGRAD - TAP d.o.o.	15	8.807	111,0	1.049
20	ŽIHER d.o.o.	60	8.453	-	2.182
21	TAČ d.o.o.	8	8.427	179,1	2.676
22	BRAMAC STREŠNI SISTEMI d.o.o.	56	8.002	112,1	1.868
23	Gorenje Keramika, d.o.o.	122	7.743	120,0	3.040
24	ECOBETON d.o.o.	46	7.697	120,4	2.920
25	GORIŠKE OPEKARNE d.d.	59	7.655	111,9	2.611
26	XELLA porobeton SI, d.o.o.	41	7.548	104,8	3.501
27	TLAKOVCI PODLESNIK d.o.o.	89	7.543	106,3	3.128
28	CEMENTNI IZDELKI GOREC d.o.o.	37	7.421	122,4	2.286
29	IGM ZAGORJE, d.o.o.	21	7.235	102,4	1.270
30	Harsco Minerali d.o.o.	11	6.875	82,3	1.124
31	PROJEKT BETON d.o.o.	23	6.289	138,4	885
32	TERMOGLAS d.o.o.	45	6.237	104,5	2.028
33	MA.CO.T. d.o.o. Ljubljana	7	6.220	160,8	392
34	SEGRAP d.o.o., Ljutomer	113	6.196	104,6	4.011
35	TOVARNA ASFALTA KIDRIČEVO d.o.o.	5	5.831	117,4	660

Rang	Podjetje	Št. zaposlenih	Čisti prihodki od prodaje v 1.000 EUR	Indeks 18/17	Dodana vrednost v 1.000 EUR
36	MINERAL d.o.o.	117	5.654	172,4	2.931
37	MARMOR, Sežana d.d.	58	5.391	128,5	2.711
38	ISOMAT d.o.o.	53	5.141	107,4	1.595
39	EUROCUT d.o.o.	0	5.039	192,9	73
40	IAK d.o.o.	48	4.842	95,8	1.462
41	ROKAVA d.o.o.	13	4.756	120,4	1.099
42	BETONTRADE d.o.o.	6	4.380	107,6	750
43	BORDAX, d.o.o.	12	4.291	133,9	376
44	SCHIEDEL, d.o.o., Prebold	37	4.151	96,3	1.314
45	SOLINE, d.o.o.	91	4.024	98,1	2.540
46	PESKOKOP KEPA d.o.o.	20	3.842	122,9	1.900
47	TRIK d.o.o.	14	3.737	114,2	1.103
48	PGM HOTIČ, d.o.o.	33	3.677	126,7	1.080
49	RASPET d.o.o.	15	3.512	171,5	1.255
50	P.G.M. INŽENIRING d.o.o.	15	3.481	119,6	1.657

Vir: Bisnode Gvin, Ajpes

Opomba: Upoštevanih 50 največjih družb po kriteriju čistih prihodkov od prodaje na podlagi nekonsolidiranih in nerevidiranih finančnih izkazov za leto 2018 v dejavnostih 08-Pridobivanje rudnin in kamnin, 23.1-Proizvodnja stekla in steklenih izdelkov (brez Steklarne Rogaška in Steklarne Hrastnik), 23.3-Proizvodnja neogrnjevalne gradbene keramike, 23.5-Proizvodnja cementa, apna, mavca, 23.6-Proizvodnja izdelkov iz betona, cementa, mavca (brez Armetona), 23.7-Obdelava naravnega kamna in 23.9-Proizvodnja brusilnih sredstev in drugih nekovinskih mineralnih izdelkov (brez WEILER Abrasives, Silkem in Imerys Fused Minerals Ruše).

Visoke gradnje z odliko

Sveže ideje z roko v roki z bogatimi izkušnjami ...

Odprtost za nove izzive ...

Pogled in usmerjenost v prihodnost ...

»Podjetje VG5 d.o.o. je moderno slovensko inženiring podjetje v gradbeni panogi. Naše poslanstvo je uresničevati želje investitorja in hkrati upoštevati potrebe trga. Ponujamo strokovne in učinkovite rešitve ter hkrati zagotavljamo dogovorjeno kvaliteto, rok in ceno. Z gradnjo in inženiringom se ukvarjamo v Sloveniji in na Hrvaškem. Med svoje reference uvrščamo stanovanjske objekte, turistične objekte, upravne in poslovne objekte, industrijsko-skladiščne objekte, trgovske objekte ter objekte za izobraževanje, šport in zdravstvo. Številne med njimi si lahko ogledate na naši spletni strani – www.vg5.si.«

VG5
gradnja, inženiring

www.vg5.si

Lestvica

Največjih 100 družb v gradbeništvu v letu 2018

Rang	Podjetje	Št. zaposlenih	Čisti prihodki od prodaje v 1.000 EUR	Indeks 18/17	Dodana vrednost v 1.000 EUR
1	CGP, d.d.	512	157.827	113,2	25.704
2	POMGRAD d.d.	447	146.849	134,5	15.513
3	KOLEKTOR CPG d.o.o.	430	118.978	116,4	19.790
4	GORENJSKA GRADBENA DRUŽBA d.d.	414	83.817	159,3	14.276
5	VOLNIK d.o.o.	1	64.674	248,6	1.188
6	STRABAG d.o.o.	129	58.776	162,5	9.116
7	Invest4SEE RE ALFA d.o.o.	0	54.231	-	12.075
8	SŽ - ŽGP Ljubljana, d.d.	260	47.326	128,9	12.259
9	GVO, d.o.o.	427	44.963	73,2	18.027
10	VOC Celje d.o.o.	359	44.572	124,8	12.933
11	GH HOLDING d.o.o.	20	40.327	200,6	2.353
12	CPK d.d.	284	38.234	125,4	9.466
13	KPL d.o.o.	363	37.716	156,4	13.604
14	GIC GRADNJE d.o.o.	94	37.407	115,7	4.747
15	CP PTUJ d.d.	241	32.741	114,3	8.948
16	HIDROTEHNIK d.d.	119	31.435	131,6	4.207
17	HC HIDROMONTAŽA d.o.o.	18	30.950	119,1	2.096
18	REMONT d.d.	121	29.180	109,8	3.843
19	IMP PROMONT d.o.o.	117	28.951	92,9	6.439
20	GRAFIST d.o.o.	31	28.634	202,8	3.597
21	K.Tivoli d.o.o.	0	27.641	-	6.747
22	KOMUNALNE GRADNJE d.o.o.	126	26.906	155,3	6.491
23	CBE d.o.o.	34	26.596	350,3	3.314
24	MAKRO 5 GRADNJE d.o.o.	72	25.773	96,4	2.783
25	TRGOGRAD, d.o.o., Litija	66	25.725	129,4	5.488
26	NIVO EKO, d.o.o.	119	20.701	107,0	4.761
27	AGM NEMEC d.o.o.	165	18.985	100,8	8.341
28	ADRIANG d.o.o. Koper	48	18.360	93,8	2.212
29	REFLEX Gornja Radgona d.o.o.	235	18.128	99,8	6.307
30	Varis Lendava d.o.o.	221	18.005	87,1	7.269
31	TELEG-M d.o.o.	175	17.205	150,3	6.171
32	POMGRAD - CP d.d.	106	17.007	105,5	3.037
33	EURO - ASFALT d.o.o. Sarajevo - podružnica Slovenija	5	16.361	62,7	450
34	TAMES d.o.o.	100	16.348	121,0	2.714
35	SGP GRADITELJ d.d.	90	15.184	100,5	4.091

Rang	Podjetje	Št. zaposlenih	Čisti prihodki od prodaje v 1.000 EUR	Indeks 18/17	Dodana vrednost v 1.000 EUR
36	REMONT NG d.o.o.	45	15.071	130,5	1.604
37	ASFALTI PTUJ d.o.o.	67	14.773	110,5	2.468
38	PRVA HIŠA d.o.o.	8	14.601	1.710,1	4.067
39	GODINA d.o.o.	70	14.521	128,6	2.556
40	KOVINAR - GRADNJE ST, d.o.o.	47	14.331	120,1	2.061
41	ELCOM, d.o.o.	38	14.072	106,7	3.034
42	MATJAŽ, d.o.o., Petrovče	73	14.043	120,1	3.366
43	MAPRI PROASFALT d.o.o.	44	13.216	176,7	2.127
44	MIJAKS INVESTICIJE d.o.o.	6	13.122	2.964,8	745
45	GRADBENO PODJETJE DRAVA, d.o.o.	15	13.096	178,0	1.424
46	RGP d.o.o.	111	12.831	149,2	4.894
47	KOMUNALA SLOVENSKE GORICE d.o.o.	74	11.997	113,2	2.797
48	VIVODA OKTOBRSKA d.d.	0	11.947	-	589
49	BAPA d.o.o.	293	11.479	126,8	9.797
50	SGP ZIDGRAD Idrija d.d.	31	11.435	130,6	2.707
51	VGP DRAVA Ptuj d.o.o.	104	11.380	117,9	4.047
52	GARNOL, d.o.o.	110	10.695	110,1	3.186
53	ARMAT d.o.o.	29	10.437	181,4	1.320

**SPECIALIZIRANI STROKOVNJAK
ZA IZVAJANJE GRADBENIH STORITEV.**

WWW.RAFAEL.SI

SANACIJE PLAZOV

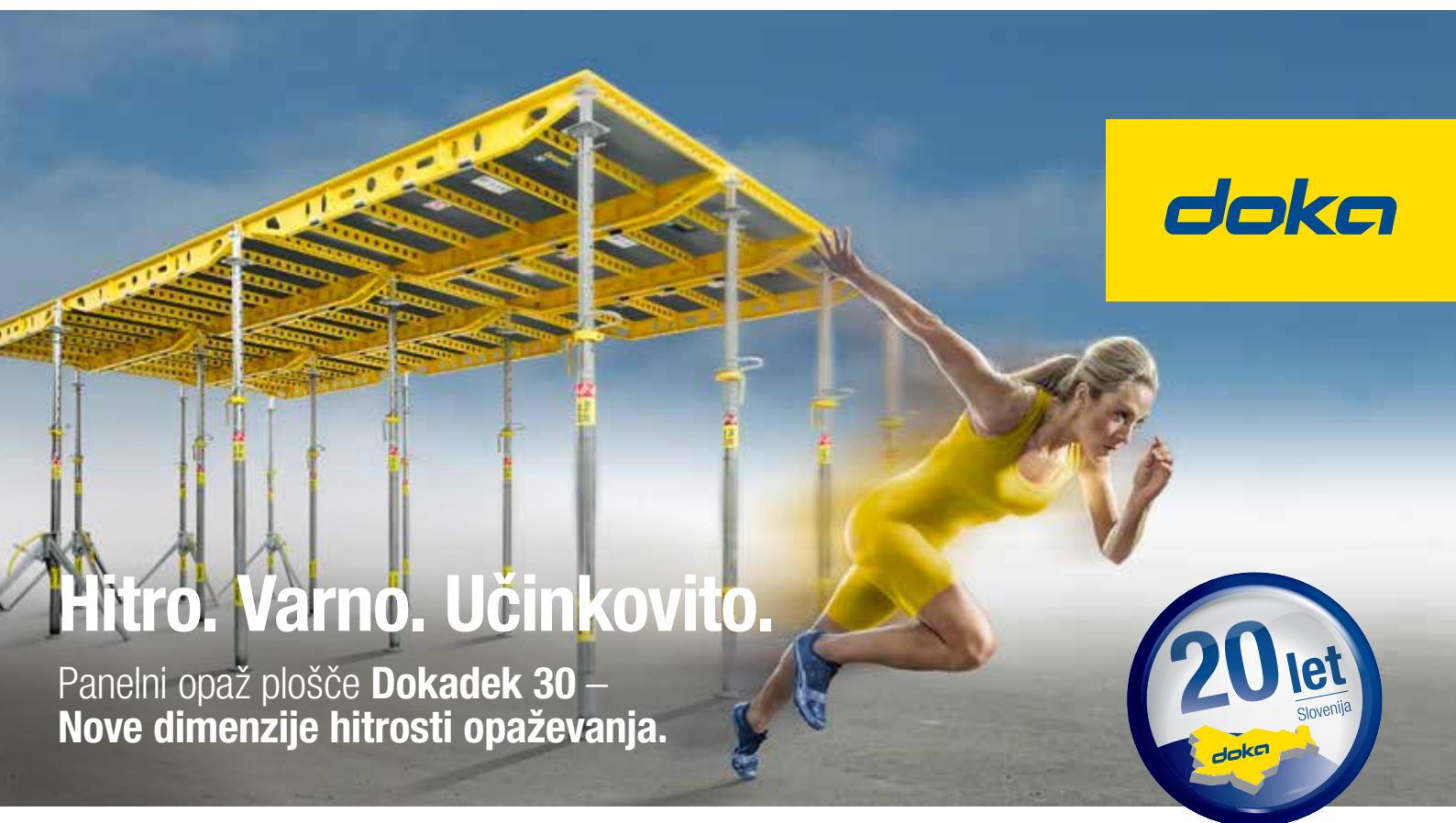
ŽELEZNIŠKE IN
CESTNE GRADNJE

HIDROGRADNJE

IZGRADNJA PROTIHRUPNIH
OGRAJ

PROIZVODNJA
GEOTEHNIČNIH SIDER

Rang	Podjetje	Št. zaposlenih	Čisti prihodki od prodaje v 1.000 EUR	Indeks 18/17	Dodana vrednost v 1.000 EUR
54	GPI TEHNIKA d.o.o.	43	10.340	96,2	1.829
55	KOSTMANN d.o.o.	30	10.138	136,4	1.475
56	KLIMA PTUJ d.o.o.	29	9.831	143,4	1.284
57	GINEX INTERNATIONAL d.o.o.	21	9.733	167,3	833
58	MALKOM Novo mesto d.o.o.	70	9.587	142,8	2.523
59	GP KRK d.d., Krk, podružnica za gradnjo v Sloveniji	4	9.498	111,1	172
60	JELOVICA HIŠE d.o.o.	77	9.348	111,2	2.883
61	TEGRAD d.o.o.	23	9.339	128,7	5.097
62	PRENOVA - GRADBENIK d.o.o.	67	9.279	138,1	2.606
63	BIOMASA d.o.o., Luče	23	9.209	103,1	1.686
64	SLEMENŠEK d.o.o.	91	9.158	123,5	3.631
65	NOVOMONT d.o.o.	43	9.083	99,5	1.761
66	RE-MONT d.o.o.	77	9.042	100,3	4.130
67	GRATEL d.o.o.	34	9.026	139,3	1.697
68	ALKAM d.o.o. Kamnik	37	9.007	136,6	2.195
69	ID DOLNOV d.o.o.	2	8.893	-	286
70	LEGARTIS d.o.o.	54	8.725	139,5	1.656
71	ISM VUZEM d.o.o.	157	8.454	121,4	4.710

Hitro. Varno. Učinkovito.

Panelni opaž plošče **Dokadek 30** –
Nove dimenzije hitrosti opaževanja.

doka

20 let
Slovenija

doka

Rang	Podjetje	Št. zaposlenih	Čisti prihodki od prodaje v 1.000 EUR	Indeks 18/17	Dodana vrednost v 1.000 EUR
72	ALVA d.o.o.	9	8.440	112,4	1.002
73	SGD STRDIN d.o.o.	29	8.365	129,7	1.641
74	ELMONT BLED, d.d.	45	8.327	114,1	2.314
75	ROLTEK d.o.o.	77	8.177	106,8	2.880
76	MP Ptuj d.o.o.	99	8.118	101,1	4.005
77	CVP d.o.o.	9	8.085	217,1	676
78	KIT-AK, d.o.o.	19	7.832	98,0	1.220
79	TENZOR d.o.o.	55	7.831	133,3	2.382
80	LAVACO, d.o.o.	49	7.817	114,3	1.397
81	MAP-TRADE d.o.o.	22	7.802	158,2	1.194
82	KREVZEL INSTALACIJE d.o.o.	30	7.644	139,7	1.135
83	SCHINDLER SLOVENIJA d.o.o.	49	7.644	99,6	2.320
84	DELTABLOC d.o.o.	0	7.549	157,7	583
85	ELMONT d.o.o. Krško	53	7.528	169,0	4.768
86	ASFALT KOVAČ, d.o.o.	33	7.472	-	1.941
87	RAFAEL d.o.o. Sevnica	62	7.457	83,2	1.879
88	KM inštalacije, d.o.o.	47	7.445	93,7	2.495
89	DUOL d.o.o.	24	7.355	103,4	1.021

Vedno najboljši, nikoli na pol

Najbolj izkušena ekipa za izvajanje storitev dvigovanja in specialnega transporta.
Ekipa in oprema sta vedno na voljo.

WWW.DVIG.SI

Rang	Podjetje	Št. zaposlenih	Čisti prihodki od prodaje v 1.000 EUR	Indeks 18/17	Dodana vrednost v 1.000 EUR
90	GES, d.o.o.	11	7.342	109,9	596
91	NANOMONT d.o.o.	127	7.314	113,3	3.425
92	ELEKTRO HANZA, d.o.o.	79	7.306	300,1	3.056
93	AG - MA d.o.o.	15	7.304	163,6	1.422
94	PRANGL d.o.o.	46	7.270	120,3	2.708
95	STRABAG AG Ortenburgerstrasse 27 9800 Spittal an der Drau Republika Avstrija STRABAG AG, Podružnica Ljubljana	0	7.244	75,0	2.021
96	GMI, d.o.o.	48	7.235	119,7	1.307
97	MARKOMARK NIVAL d.o.o.	2	7.107	81,5	269
98	TRIMO MSS, d.d.	9	7.062	151,0	968
99	ELMERS d.o.o.	184	7.040	166,6	3.533
100	AD-FRONS d.o.o.	195	7.031	150,5	4.460

Vir: Bisnode Gvin, Ajpes

Opomba: Upoštevanih 100 največjih družb po kriteriju čistih prihodkov od prodaje na podlagi nekonsolidiranih in nerevidiranih finančnih izkazov za leto 2018 v dejavnosti F-Gradbeništvo.

GEOINVEST
geotehnične rešitve

WE MAKE BUILDINGS STRONGER

Dimičeva 16
1000 Ljubljana

info@geoinvest.si
www.geoinvest.si

01-300-43-70
031-313-090

Pilotiranje
Sidranje
Jet grouting
Diafragma
Torkretiranje
Vodnjaki
Ponikovalnice
Geomehanika
Specialne konstrukcije
Sanacije plazov
Gradbene jame
Inženiring

Lestvica

Največjih 50 družb v panogi inženiringa v letu 2018

Rang	Podjetje	Št. zaposlenih	Čisti prihodki od prodaje v 1.000 EUR	Indeks 18/17	Dodana vrednost v 1.000 EUR
1	KOLEKTOR KOLING d.o.o.	153	120.791	133,4	7.131
2	RIKO, d.o.o.	121	97.247	122,8	7.844
3	RUDIS d.o.o. Trbovlje	98	32.584	110,5	5.215
4	VG5 d.o.o.	24	31.535	103,3	1.968
5	LESNINA MG OPREMA, d.d., Ljubljana	17	24.701	117,5	1.293
6	DRI upravljanje investicij, d.o.o.	332	23.887	113,0	18.511
7	IMP, d.d.	32	22.944	104,3	1.914
8	EHO d.o.o.	82	20.813	86,1	5.519
9	GORENJE PROJEKT, d.o.o.	18	20.718	-	1.013
10	ESOTECH, d.d.	131	19.537	127,4	5.680
11	C & G d.o.o. Ljubljana	16	19.517	84,7	869
12	KOLEKTOR SISTEH d.o.o.	104	16.548	104,6	4.538
13	METRONIK d.o.o.	89	15.524	113,0	6.514
14	CMC GROUP d.o.o.	33	15.482	94,7	2.810
15	KOLEKTOR IGIN d.o.o.	32	14.970	135,4	2.913
16	IPROS d.o.o.	74	13.436	110,8	3.501
17	IBE d.d.	161	13.117	123,1	8.938
18	DOMPLAN, d.d.	90	12.816	109,1	4.209
19	NUMIP d.o.o.	86	11.977	157,6	4.993
20	TIPO Investicijske gradnje d.o.o.	8	11.492	145,2	629
21	HIDROINŽENIRING d.o.o.	32	11.145	93,2	1.732
22	IMAS d.o.o.	76	11.144	104,4	3.678
23	VIRO EPS d.o.o.	0	10.961	106,1	201
24	HOLTEC INTERNATIONAL - podružnica v Sloveniji	0	10.837	192,3	9.268
25	COMITA d.d.	17	9.688	352,1	1.929
26	SIMING, Ljubljana, d.o.o.	9	9.556	93,4	1.139
27	INEA d.o.o.	63	8.778	110,1	4.184
28	IZOTEH d.o.o.	18	8.606	78,8	2.759
29	ENSOL 360 d.o.o.	22	7.938	223,8	1.318
30	PROJEKT d.d. NOVA GORICA	44	7.497	163,2	2.218
31	SOP - INTERNATIONAL, d.o.o., Ljubljana	21	7.285	104,3	1.498
32	Instrumentation Technologies, d.o.o.	37	7.152	139,7	4.156
33	DAFRA KONTAKT TEHNOLOGIJA, d.o.o.	39	7.117	128,7	2.165
34	T I P 95 d.o.o.	19	7.031	157,7	2.593
35	EFAFLEX INŽENIRING d.o.o. Ljubljana	42	6.144	115,0	2.632
36	ELEA iC d.o.o.	71	6.114	101,4	2.978
37	ATLAS OPREMA d.o.o.	9	5.876	110,1	547

Rang	Podjetje	Št. zaposlenih	Čisti prihodki od prodaje v 1.000 EUR	Indeks 18/17	Dodana vrednost v 1.000 EUR
38	ISKRA IMPULS, Kranj, d.o.o.	22	5.828	119,8	1.382
39	Jadran Sežana d.o.o.	5	5.774	202,9	334
40	PROTIM RŽIŠNIK PERC d.o.o.	93	5.703	107,4	3.687
41	LINEAL d.o.o.	56	5.604	105,6	2.112
42	REKON d.o.o.	47	5.577	140,2	1.835
43	PLEVNIK, d.o.o.	58	5.472	131,8	2.218
44	KOGAST SISTEMI d.o.o.	5	5.409	103,9	229
45	ETRA d.o.o.	64	5.252	104,8	2.205
46	PANTA RHEI d.o.o.	65	5.231	114,0	1.359
47	GEN-I SONCE d.o.o.	22	5.212	145,0	1.329
48	GRADNJE ŽVEPLAN d.o.o.	21	5.023	114,6	840
49	MB OPREMA d.o.o.	3	4.933	142,7	121
50	ENOOP d.o.o.	38	4.861	75,9	1.384

Vir: Bisnode Gvin, Ajpes

Opomba: Upoštevanih 50 največjih družb po kriteriju čistih prihodkov od prodaje na podlagi nekonsolidiranih in nerevidiranih finančnih izkazov za leto 2018 v dejavnosti 71.129-Druge inženirske dejavnosti in tehnično svetovanje.

| KREPIMO NAPREDEK |

Svet se zanaša na gospodarsko rast in napredek. Podjetja za predore se zanašajo na nas, da svoj napredek popeljejo pod zemljo. Z okrepitvijo njihovih predorov, zaščito ljudi in optimizacijo njihove naložbe ohranjamo njihove predore, ki se premikajo naprej, odpirajo pa nove priložnosti za napredovanje skupnosti in držav.

Krepimo napredek – za naše stranke in za svet.

DELTABLOC® vodilno podjetje v svetu na področju razvoja varnostnih in protihrupnih ograj za ceste in železnice

»Creating Safety Barriers is our Business. Protecting Lives is our Motivation.«

DELTABLOC® je v zadnjih letih tako rekoč postal sinonim za betonske varnostne ograje. Na avtocestah zagotavljajo najvišjo možno varnost po veljavnih evropskih standardih. Betonske varnostne ograje DELTABLOC® so se izkazale na več kot 250 preskusih trkov na poligonih in tudi v praksi, kar pomeni, da brez težav zadržijo preboj vseh vozil – od osebnih do avtobusov pa do najtežjih tovornih vozil, teže 38 ton. Prednost betonskih varnostnih ograj je tudi v tem, da pri trkih ne prihaja do večjih poškodb na vozilih in na ograjah.

STEELBLOC® jeklene varnostne ograje, super-modularne in vsestranske. Dizajn enega enotnega profila in stebra omogoča enostavno montažo in vzdrževanje ter številne nivoje zadrževanja.

Varnostne ograje vseh nivojev in materialov ter povsod na svetu

Po besedah Mirana Klemarja, direktorja družbe DELTABLOC, varnostne in pro-

tihrupne ograje, d. o. o., tako izvajajo projekte in ograje vseh nivojev za vse potrebe na cestah in avtocestah (trasa, mostovi, viadukti ...) z integriranimi protihrupnimi ograjami, začasne varnostne ograje za potrebe varovanja prometa in delavcev v času obnov in del na avtocestah in povsod po svetu.

Vizija: 'Vision Zero'

Pri svojem razvoju še naprej sledijo cilju s pogleda varnostnih ograj 'Vision Zero' (Vision Zero = Nobene smrtne ali težke poškodbe na cestah). »Do danes še nismo zabeležili smrtne poškodbe na naših varnostnih ograjah,« poudarja Miran Klemar

'We control noise' s protihrupnimi ograjami PHONOLOC®,

Ko govori o protihrupnih ograjah PHONOLOC®, Klemar pravi, da so začeli z razvojem betonskih protihrupnih panelov iz lahkih mineralnih agregatov. Po nekaj letih aktivnega razvoja in certificiranja so razvili

DELTABLOC® NBF Serije so sistemi integrirane varnostne ograje in protihrupne ograje, ki so hkrati testirani po veljavnih standardih EN 1317 za varnostno ograjo in EN 14388 za protihrupno ograjo.

široko paleto protihrupnih ograj: betonske, beton/lesocement, transparent (se vidi skozi), aluminijastih, aluminij/lesocement. To področje vedno aktivno razvijajo še naprej v želji biti ne le enega, ampak nekaj korakov pred konkurenti.

NEPREMAGLJIVI SISTEMI ZA ZADRŽEVANJE VOZIL IZ BETONA IN JEKLA

Z zanesljivo in preizkušeno tehnologijo DELTABLOC® do novih standardov varnosti prometa.

DELTABLOC, varnostne in protihrupne ograje d.o.o.

Kroška ulica 58, 9000 Murska Sobota, Slovenija

office@deltabloc.si

deltabloc.com

DELTABLOC®

**HOME OF
ROAD SAFETY**

Socialni partnerji

Neurejen sistem javnega naročanja, pa tudi dumpinške ponudbe

Predstavniki sindikatov pravijo, da sta pomembni stabilnost in predvidljivost zlasti javnih investicij, da bodo za okrevanje gradbeništva pomembne naložbe v kritično infrastrukturo in da je treba nujno preprečiti socialni dumping.

Andreja Šalamun

»Na kratek rok je zagotovo pomemben vpliv epidemije COVID-19, ki je prizadela tudi gradbeništvo in zaradi katere je obseg dejavnosti že marca upadel za skoraj 12 %,« pravi Jakob Počivavšek, predsednik KSS PERGAM. Poudarja, da je ključno, da bi bil nadaljnji upad, ki je zaradi določenega zamika v gradbeništvu verjeten, čim manjši in čim krajši, da se ne zaustavljajo gradbene investicije, da se ohranjajo delovna mesta in da se ne posega v pravice zaposlenih.

»Na dolgi rok pa je pomembna stabilnost in predvidljivost zlasti javnih investicij ter izvajanje javnih naročil, ki bi morala v čim večji meri upoštevati socialne kriterije. Na ta način bi namreč preprečevala socialni dumping na področju gradbeništva, ki negativno vpliva tudi na samo panogo, če posle zaradi nižjih cen, ki so posledica nižje cene dela, dobivajo tuja podjetja,« opozarja sogovornik.

Neurejen sistem javnega naročanja

Strinja se tudi Oskar Komac, sekretar Sindikata delavcev v gradbeništvu Slovenije (SDGD), ki meni, da je v slovenskem gradbeništvu glavna težava še vedno neurejen sistem javnega naročanja, pa tudi dumpinške ponudbe, ki rušijo socialne standarde, ovirajo vstop mladih v gradbene poklice in podobno. Čeprav je naša država pred leti sprejela dokument, v katerem je jasno opredelila, kaj na področju infrastrukture potrebujemo do leta 2035, je ta načrt zastal.

»Približno 60 odstotkov poslov v gradbeništvu je plačanih z javnimi ali evropskimi sredstvi, zato bi sledenje temu načrtu podjetjem zagotovilo stabilno poslovno okolje in nove posle,« pravi Komac. Meni, da je glavna težava financiranje projektov, še dodatne težave pa je povzročila omenjena epidemija.

Upad investicij in manj naročil

Trenutno je zaznati upad investicij, tudi javnih, naročil za naprej je manj in nujen je vnovičen zagon na tem področju, izpostavi Počivavšek. Prepričan je, da bodo zato pomembne zlasti investicije v izgradnjo

in vzdrževanje kritične infrastrukture (prometna, energetska) ter spodbujanje vlaganj v energetska sanacijo zgradb. »Pričakujemo, da bo mogoče v ta namen koristiti evropska sredstva, namenjena tudi

okrevanju po epidemiji. Morajo pa biti projekti dobro pripravljeni, načrtovani in vodeni, vključno z nadzorom, s čimer imamo neredko težave,« je jasen Počivavšek.

Komac dodaja, da ga skrbi, kaj bo v jeseni, če ne bo novih investicij. Pravi, da vlado opozarjajo na multiplikativne učinke gradbenih projektov.

»Razumemo, da mora država reševati tekoče probleme, pomagati podjetjem preživeti, vendar pa je treba

misлити tudi na prihodnost, na naložbe, saj bomo z njimi pospešili potrošnjo. Najhuje bi bilo v tej situaciji varčevati. To bi nas peljalo v večjo krizo in večji padec BDP. Javne naložbe so motor, ki požene gospodarsko rast,« meni Komac.

Obseg dejavnosti je že marca upadel za skoraj 12 %. Ključno je, da bi bil nadaljnji upad čim manjši in čim krajši.

Približno 60 odstotkov poslov v gradbeništvu je plačanih z javnimi ali evropskimi sredstvi.

Čeprav je naša država pred leti sprejela dokument, v katerem je jasno opredelila, kaj na področju infrastrukture potrebujemo do leta 2035, je ta načrt zastal.

Foto: Depositphotos

Projekti morajo biti dobro pripravljeni, načrtovani in vodeni, vključno z nadzorom, s čimer imamo neredko težave.

Pomembne so zlasti investicije v izgradnjo in vzdrževanje kritične infrastrukture (prometna, energetska) ter spodbujanje vlaganj v energetska sanacijo zgradb.

Socialni dumping je škodljiv za panogo

Počivavšek opozori, da ima socialni dumping vrsto negativnih učinkov, in sicer tako za zaposlene v panogi kot tudi za delodajalce in samo panogo. »Zaradi ponudb, pri katerih je cena nižja zato, ker ne upošteva enake ravni pravic delavcev, kot jo zagotavljajo tisti delodajalci, ki jih zavezuje kolektivna pogodba gradbenih dejavnosti (ne le osnovnih plač, tudi dodatkov, števila dni dopusta, povračila stroškov v zvezi z delom ipd.), breme takšne ponudbe nosijo zaposleni, ki so prikrajšani v svojih pravicah, podjetja, zavezana k spoštovanju kolektivne pogodbe, pa so manj konkurenčna in težje pridobivajo posle na razpisih,« pojasni.

Prepričan je, da tak način pomeni pritisk na pravice zaposlenih po kolektivni pogodbi in na dolgi rok škodljivo vpliva na obseg in kakovost domačih izvajalcev, »saj pomeni spiralno tekmo proti dnu«. Poudari, da oddajanje projektov tujim izvajalcem na javnih razpisih zaradi multiplikativnih učinkov pomeni tudi bistveno manjši prispevek k domačemu gospodarstvu, kot če bi projekt izvajali domači izvajalci.

Socialni dumping na področju gradbeništva negativno vpliva na panogo, če posle zaradi nižjih cen, ki so posledica nižje cene dela, dobivajo tuja podjetja.

Stavimo na interventni zakon

Kakšne rešitve predlagajo sindikati? »V KSS PERGAM pozdravljamo sprejeto rešitev v Interventnem zakonu

o odpravi ovir pri izvedbi pomembnih investicij za zagon gospodarstva po epidemiji COVID-19, za katero smo si prizadevali tako sindikati s področja gradbeništva kot tudi delodajalske organizacije,« pove Počivavšek.

Pojasni, da se bodo po tem zakonu v postopkih javnega naročanja uporabljale Smernice Evropske komisije o udeležbi ponudnikov in blaga tretje države na trgu javnih naročil EU. Te v postopkih omogočajo izločanje

ponudnikov iz tretjih držav, ki v postopkih javnega naročanja najpogosteje nastopajo z dumpinškimi cenami. Strinjajo se tudi v SDGD. Komac doda, da zaradi novega zakona podjetja iz držav, kot sta na primer Turčija in Kitajska, ne bodo imela več dostopa do slovenskega trga javnih naročil, vsaj ne do poslov, ki so vredni več kot pet milijonov evrov.

»Še bolj pomembno pa je, da bodo po tem zakonu v postopkih javnega naročanja pomembnih investicij vsi gradbeni izvajalci in podizvajalci v dejavnosti

ALUFINAL.
POŽARNA VRATA

Več na spletni strani
pozarnavrata.com

Socialni partnerji

gradbeništva zavezani k uporabi vsakokrat veljavne Kolektivne pogodbe gradbenih dejavnosti z enakimi pravicami za zaposlene, kot jih imajo zaposleni pri zavezancih Kolektivne pogodbe gradbenih dejavnosti,« izpostavi Počivavšek.

Pogrešajo paritetne sklade

V KSS PERGAM in v SDGD pričakujejo, da bo takšna rešitev pozitivno prispevala tudi k socialnemu dialogu o kolektivni pogodbi na ravni dejavnosti. Sindikati si sicer prizadevajo tudi za omilitev pogojev za razširitev veljavnosti kolektivnih pogodb dejavnosti, s čimer bi bilo mogoče pokriti večje število domačih delavcev tudi v drugih primerih, ko ne gre nujno za pomembne investicije. »Velik izziv pa je tudi uvedba paritetnih skladov v gradbeništvo, ki jih poznajo številne druge evropske države, v Sloveniji pa za to zaenkrat ni bilo prave volje,« še pove Počivavšek.

»Pomembno je bilo tudi spoznanje v času epidemije, ki je opozorilo na težave s prehodi meje. Onemogočeno je bilo v ali iz države pripeljati delavce, stroje, materiale ... Gre za nov princip, kjer se je pomen lokalne oskrbe pokazal tudi v gradbeništvo – zanesti se moramo nase,« je še dodal Komac. Opozoril je tudi na še vedno neurejen plačni sistem in poudaril, da je osnovna plača v dejavnosti še vedno nižja od 500 EUR. gg

Po Interventnem zakonu o odpravi ovir pri izvedbi pomembnih investicij za zagon gospodarstva po epidemiji COVID-19 se bodo v postopkih javnega naročanja uporabljale Smernice Evropske komisije o udeležbi ponudnikov in blaga tretje države na trgu javnih naročil EU. Te v postopkih omogočajo izločanje ponudnikov iz tretjih držav, ki v postopkih javnega naročanja najpogosteje nastopajo z dumpinškimi cenami.

Z nami v višine

**Najsodobnejša flota gradbenih
žerjavov v Sloveniji, Hrvaški, Srbiji**

**95 samopostavljivih in stolpnih
gradbenih žerjavov Potain**

Certificirana in strokovna ekipa

Celotna logistika žerjavov

POTAIN®
by Manitowoc

FEROKOV d.o.o., Latkova vas 236, 3312 Prebold
03 703 83 52 | info@ferokov.com
www.ferokov.com

Vodilni v svetu najzahtevnejših kamnoseških projektov

Prebivalci Hotavlj se že stoletja ukvarjajo s pridobivanjem in rezanjem marmorja, ki se danes uporablja za opremljanje luksuznih rezidenc in megajaht.

Kamen je lahko veliko več kot le gradbeni material. Lahko je veličasten, edinstven in brezčasen. Da bi dosegli njegovo resnično veličastnost, moramo razumeti njegovo 'dušo' in ga oblikovati s kirurško natančnostjo. Veščine, ki jih zahteva oblikovanje kamna, imajo le izkušeni mojstri, kot so tisti na Hotavljah, kjer kamnoseki že stoletja iščejo skrito lepoto kamna. Edinstvenost hotaveljskega marmorja je v njegovi specifični barvni paleti, ki iz temne in svetlosive prehaja v razkošno rožnato in škrlatno rdečo.

»Če želite ostati najboljši, morate nenehno izboljševati kakovost in poglobljati svoje znanje. Veščine, ki smo jih imeli v preteklosti, na današnjem trgu niso dovolj. Razvojna naravnost je zato izredno pomembna vrednota za zaposlene in naše podjetje,« pravijo v Marmorju Hotavlje, ki je bil ustanovljen pred več kot 70 leti – leta 1948 – ko so več tristo let izkušenj in ljubezni do kamna združili pod eno streho.

Od zamisli do končnega izdelka

V Marmorju Hotavlje obdelujejo vse vrste kamna, od naravnega do umetnega. Nenehno iščejo nove materiale po vsem svetu in so vedno korak pred drugimi. Z osredotočenostjo, odločnostjo in trdim delom jim je uspelo razviti nove tehnike obdelave kamna s popolnoma novimi idejami in pristopi. »Arhitekti in oblikovalci

PROMO

Here Comes The Sun ladjedelnice Amels

Poslovni objekt Riko. Jani Vozelj, Spatio arhitektura & interior design

nam prinesejo svoje zamisli in se z nami posvetujejo o tem, kateri kamen bi lahko ustrezal določenemu namenu, kakšna površinska obdelava ali debelina je primerna, kakšne so največje dimenzije, kakšne podrobnosti lahko ustvarimo v reliefu in kakšne stopnice, kipe ali pohištvo lahko izdelamo. Na podlagi tega pripravimo vzorce izjemne kakovosti in predstavimo rešitev,« pravijo v Marmorju Hotavlje.

Od kamnoseškega do inženirskega podjetja

Rešitve razvija in izvaja ekipa več kot 150 zaposlenih – od strokovnjakov za prodajo, vodenje projektov, kalkulacije in tehnologijo do mojstrov kamnosekov, ki izkušnje preteklosti združujejo s pogledom v prihodnost. Poleg sodobne tehnologije ohranjajo in še naprej razvijajo znanje tradicionalnega ročnega kamnoseštva. Da bi zagotovili celovito ponudbo izdelkov in storitev, se je moralo podjetje iz kamnoseškega podjetja preoblikovati v inženirsko podjetje. Delujejo kot močna in tesno povezana ekipa, v kateri vsi vedo, da je kakovost končnega izdelka odvisna od vsakega koraka v njegovi izdelavi.

Here Comes The Sun ladjedelnice Amels

Globalna distribucija

Marmor Hotavlje se že od samega začetka osredotoča na zahtevnejše projekte. V preteklosti so ti vključevali javne stavbe, obnovo kulturne dediščine, spomenike in podobno. Toda s prodorom na trg luksuznega pohištva se je osnovna dejavnost podjetja močno spremenila. V zadnjih dveh desetletjih so opremili več kot 120 plovil in megajaht, zelo dejavni pa so tudi na področjih zasebnih vil, pohištva po meri in umetnosti. Več kot 90 % projektov izvajajo v tujini.

**MITSUBISHI
ELECTRIC**
KLIMATSKE NAPRAVE

POVSOD JE LEPO
DOMA JE NAJLEPŠE

MSZ-LN, edinstvena klimatska naprava, tako na pogled kot funkcijsko.

S pomočjo infrardečega senzorja imenovanega »**I see sensor**« zazna ljudi v prostoru in prilagaja ter usmerja zračni tok glede na prisotnost. **Dvojne lamele** zrak avtomatsko usmerijo na pravo mesto ob pravem času. Ohišje ravnih linij in v posebnih lesketajočih barvah pritegne pozornost in pričara doživetje razkošja, predvsem pa čist zrak. **Plasma Quad** tehnologija filtracije omogoča nevtralizacijo mikroskopsko majhnih delcev (PM 2.5) tudi virusov in bakterij. Ne le ohišje, tudi vitalni deli notranje enote so zaščiteni s patentiranim premazom, kar preprečuje nalaganje prahu in podaljša življenjsko dobo. S to klimatsko napravo uživate, prihranite energijo in izstopate, tako zaradi njene kvalitete delovanja kot izgleda.

 080 19 59
www.vitanest.si

Uvoz in distribucija klimatskih naprav, toplotnih črpalk in sistemov za prezračevanje z rekuperacijo toplote
VITANEST d.o.o., NOVA GORICA | tel.: 05/338 49 99 | e-pošta: vitanest@vitanest.si

Nepremičninski trg

Zaradi pomanjkanja turistov več stanovanj za najem

Na slovenskem trgu nepremičnin je zaznati večjo dejavnost na področju najema stanovanj. Zaradi epidemije in z njo povezanim pomanjkanjem turistov jih je namreč veliko ostalo praznih.

Andreja Šalamun

Če bo padla kupna moč, potem se bo to odrazilo tudi na nepremičninskem trgu, in sicer tako na stanovanjskem področju kot na poslovnem.

Glavne posledice epidemije zaradi novega koronavirusa bo nepremičninski trg, če jih bo, čutil konec letošnjega leta. »Takrat se bo namreč videlo, ali bo ekonomska slika Slovenije bistveno slabša. Če bo padla kupna moč, potem se bo to odrazilo tudi na nepremičninskem trgu, in sicer tako na stanovanjskem področju kot na poslovnem,« pravi Boštjan Udovič, direktor Zbornice za poslovanje z nepremičninami na Gospodarski zbornici Slovenije (GZS).

Po sprostitvi ukrepov opazen zagon

»Najemni trg se je v tem času kar precej odprl,« ugotavlja. Mnogi najemodajalci, ki so svoje nepremičnine oddajali turistom, so namreč zaradi ukrepov, ki jih je prinesla pandemija novega koronavirusa, ostali praznih rok, zato je za najem na voljo več stanovanj. »Kakšnih posebnih dogajanj pa na slovenskem trgu nepremičnin trenutno ni zaznati,« pove Udovič. Pravi,

da vse kaže, da se poslovanje po epidemiji in začasni zaustavitvi odvija normalno. »Po sprostitvi ukrepov je prišlo do opaznega zagona, najbrž zato, ker so stekli postopki, ki jih je epidemija ustavila,« pove Udovič in doda, da trenutno tako prodajalci kot kupci in najemodajalci večinoma čakajo, kakšna bo ekonomska slika države.

Tudi cene se po njegovi oceni ne spreminjajo veliko. »Že od leta 2018 ugotavljamo, da so dosegle vrh in pričakujemo, da bodo na srednji rok upadle, da bo prišlo do izravnave, vendar je težko napovedovati, kaj se bo v resnici dogajalo. Nekateri pravijo, da cene počasi padajo že od konca lanskega leta, vendar menim, da gre bolj za redne uskladitve s stanjem na trgu,« meni sogovornik.

Podjetja preverjajo, kaj bodo res potrebovala

Na gradbiščih se dela tudi v času epidemije potekala bolj ali manj nemoteno. »Na področju poslovnih nepremičnin se je verjetno kakšna naložba zaradi epidemije tudi ustavila, a ne zato, ker zanjo ne bi imeli sredstev ali pa možnosti izvedbe. Podjetja zdaj bolj ali manj »štejejo svoje vrste«, preverjajo, kaj bodo resnično potrebovala,« ugotavlja Udovič.

Doda, da na slovenskem trgu še vedno primanjkuje stanovanj. »Projekti sicer tečejo, vendar menim, da ne bodo zadostili povpraševanju, ne glede na krizo in ne glede na to, da se pojavljajo pričakovanja, da bodo cene zaradi epidemije padle,« pravi Udovič. Podatki namreč še vedno kažejo, da povpraševanje na področju stanovanjske gradnje še vedno presega ponudbo.

Večja ponudba stanovanj v turističnih krajih

»Ponudba nepremičnin je odvisna od tega, o katerih delih države govorimo,« pa pravi Igor Horvat, direktor RE/MAX Slovenija, nepremičninske agencije, ki pokriva celotno državo. V regijah, ki niso toliko odvisne od turizma ali nimajo večjih mest, trenutno ne opaža velikih sprememb na področju ponudbe. »Na trg že prihajajo novogradnje, ki so v zaključni fazi gradnje, kar je bilo pričakovano in načrtovano,« pravi Horvat. Tam, kjer ima turizem večjo vlogo (na primer

Foto: Depositphotos

v Ljubljani, na Primorskem in Gorenjskem) pa že zaznavajo povečanje ponudbe stanovanj.

Tudi Horvat opaža, da so se v zadnjem času na trgu pojavile nove ponudbe za prodajo ali dolgoročno oddajo stanovanj, ki so bila prej namenjena kratkoročni oddaji preko AirBnb. »Sicer je o nekem večjem odzivu še preuranjeno govoriti. Glede na to, da turistov predvidoma še nekaj mesecev ne bo toliko kot v preteklosti, pa se bo zagotovo še več lastnikov, ki so prej oddajali stanovanja kratkoročno, odločilo za dolgoročno oddajo ali celo prodajo,« napoveduje Horvat. Meni, da je to pozitivno za slovenski najemni trg, ki se je že nekaj časa soočal s pomanjkanjem ponudbe stanovanj za dolgoročni najem in z visokimi najemnini. Vendar pa trenutno to še ne vpliva na znižanje najemnin, ker je povpraševanja za dolgoročni najem še vedno veliko in presega ponudbo, pove sogovornik. Če se bo trend povečane ponudbe nadaljeval, pa se bo to najbrž odrazilo tudi na znižanju najemnin.

Najemodajalci iščejo nasvet

Pove, da se je tudi na njihovo agencijo v teh dneh po nasvet obrnilo kar nekaj lastnikov stanovanj, ki so jih oddajali preko AirBnb. »Svetujemo jim predvsem, da ne sklepajo preenaglih odločitev in da dobro proučijo vse vidike trenutne situacije. Veliko je odvisno od tega, ali morajo za stanovanje še odplačevati kredit ali pa stanovanje nima bremen. Pomembno je tudi, da najdejo zaupanja vrednega najemnika in zanesljivega plačnika, v nasprotnem primeru si lahko nakopljajo več težav, kot če bi stanovanje ostalo prazno,« opozarja Horvat.

Doda, da na Štajerskem in Savinjskem večjih sprememb ni zaznati, saj v teh regijah ni tolikšnega deleža turističnih stanovanj. »Seveda pa je zaradi ukrepov, ki smo jih bili deležni zaradi epidemije, prodaja nepremičnin manjša.«

Kot zelo živahno stanje na področju nepremičnin v ljubljanski regiji ocenjuje Predrag Todić, vodja agentov v družbi Ljubljana nepremičnine. Pravi, da ljudje kupujejo predvsem stanovanja, v katerih bodo živeli, pričakuje pa manj nakupov nepremičnin, ki so namenjene počitniški dejavnosti, torej oddajanju. Trenutno v njihovi agenciji približno 65 % poslov predstavlja prodaja, 35 % pa oddaja nepremičnine.

Število ogledov oglasov se večja

Horvat je prepričan, da bo zdaj, ko je epidemija mimo, morale miniti nekaj časa, da se ljudje znebijo občutka negotovosti in strahu. Prav tako se bo moralo znova zagnati gospodarstvo, industrija, trgovska in druge dejavnosti, od katerih so odvisna delovna mesta.

»Po statistikah ogledov nepremičnin na spletni strani in portalih je zaznati povečanje ogledov oglasov, kar pomeni, da ljudje razmišljajo o nakupu. Kdaj pa bo prišlo do realizacije, pa je odvisno od mnogih dejavnikov,« pravi Horvat in doda, da je v njihovi agenciji povpraševanja še vedno veliko, izvajajo tudi veliko ogledov.

Lani zgradili 9.221 stavb

Lani je bilo dokončanih 9.221 stavb, kar je 16 % več kot predlani, in 3.415 stanovanj, kar je 12 % več kot v letu 2018, kažejo podatki Statističnega urada Republike Slovenije. Število dokončanih stanovanjskih stavb je bilo za odstotek nižje kot v letu 2018, so pa dokončali za 24 % več nestanovanjskih stavb kot leto prej. Nedokončanih je ostalo 13.224 stavb, od tega 48 % stanovanjskih in 52 % nestanovanjskih.

Gradili so predvsem posamezniki, torej fizične osebe, in sicer so lani zgradile 8.310 stavb, medtem ko so pravne osebe zgradile 911 stavb. Fizične osebe so največji del sredstev vložile v gradnjo enostanovanjskih stavb, ki predstavljajo 46 % površin.

V lanskem letu so gradili 10.554 stanovanj. Od tega jih je bilo do konca leta dokončanih 3.415, kar je 378 več kot v letu 2018. Kar 82 % stanovanj so gradile fizične osebe in jih do konca lanskega leta dokončale 28 %. Druga stanovanja so gradile pravne osebe, končale pa so jih nekaj več kot polovico. Največ stanovanj so lani dokončali v osrednjeslovenski in podravske regiji, najmanj pa v zasavski.

In kateri dejavniki bodo najbolj vplivali na dogajanje na trgu nepremičnin? »Precej je odvisno od tega, kako bodo to obdobje preživela ključna podjetja, ki zagotavljajo delovna mesta. To seveda ni odvisno samo od Slovenije in njenih ukrepov, temveč tudi od globalnega gospodarstva,« pravi sogovornik. Doda, da bo veliko odvisno tudi od tega, kaj se bo zgodilo s krediti. Prepričan je, da se bo trg hitro zagnal, če bodo banke kredite ponujale po nizkih obrestnih merah.

Velikega padca cen ne pričakujejo

Horvat meni, da bo v tem času v nekaterih predelih Slovenije, predvsem tam, kjer je ponudba nepremičnin večja, prišlo do rahle regulacije cen, a velikega padca ne pričakuje. »Bo pa verjetno veliko prodajalcev postalo manj samozavestnih, saj so

nekateri že sedaj od prodaje pričakovali preveč ter zavirali prodajo oz. nakup nepremičnine. Menim, da se bodo zaradi tega oglaševane cene spustile v večjem deležu, kot če bi primerjali prodajno ceno pred tem obdobjem in po tem obdobju,«

pojasni Horvat. Doda, da so ob uvedbi ukrepov zaznali zelo malo povpraševanja, trenutno pa je povpraševanja precej. »Težav s krediti ni bilo. Banke, s katerimi smo bili v povezavi, so jih odobrile kot običajno,« pravi sogovornik. Pričakuje tudi nekaj investorjev, ki bodo znova iskali priložnost za ugoden nakup, torej priložnost, kot so jo imeli v času zadnje recesije. »Ko se bodo ljudje začeli zavedati, da cene več ne padajo, se bo povpraševanje znova vzpostavilo. To se lahko zgodi že ob koncu tega leta,« pravi. Poudari, da se ljudje pač morajo seliti ter da se nepremičninski trg prej ali slej znova vzpostavi. gg

Že od leta 2018 ugotavljamo, da so cene dosegle vrh in pričakujemo, da bodo na srednji rok upadle, da bo prišlo do izravnave, vendar je težko napovedovati, kaj se bo v resnici dogajalo.

Po statistikah ogledov nepremičnin na spletni strani in portalih je zaznati povečanje ogledov oglasov, kar pomeni, da ljudje razmišljajo o nakupu. Kdaj pa bo prišlo do realizacije, pa je odvisno od mnogih dejavnikov.

»Težav s krediti ni bilo. Banke, s katerimi smo bili v povezavi, so jih odobrile kot običajno,« pravi Igor Horvat, direktor RE/MAX Slovenija.

Obvladujejo celotno verigo na področju nizkih gradenj

Ljubljanska družba CVP ponuja celotno paleto storitev za uspešno gradnjo infrastrukturnih objektov ter njihovo obnovo in vzdrževanje.

CVP izvaja gradbena dela na celotnem področju nizkih gradenj tako pri gradnji in obnovi kot vzdrževanju. To zajema dejavnosti na področju cest, železnic, kanalizacij, vodovodov, športnih objektov, protihrupnih ukrepov in premostitvenih objektov. »Obvladujemo celoten proces gradnje – od pridobivanja del v skladu z zakonom o javnem naročanju do organizacije, izvedbe gradnje in predaje del investitorjem,« razlaga direktor Bojan Hočevnar.

Konkurenčni v razmerah nizkih cen

Svojo prepoznavnost gradijo na znanju in dolgoletnih izkušnjah pri izvedbi infrastrukturnih objektov. Investitor na področju infrastrukture je praviloma država v različnih pojavnih oblikah, ministrstva, občine, direkcije, DARS, pri čemer v večini primerov kot edino merilo za izbiro postavlja najcenejšo ponudbo. Za doseganje nizkih cen v CVP združujejo izvajalce različnih specialnosti na kompleksnejših projektih in skrbijo za učinkovito vodenje. Z inovativnimi pristopi poskušajo skrajšati čas izvedbe, z obvladovanjem stroškov pa se izognejo nepotrebnim podražitvam projektov.

Zaposleni z znanjem in izkušnjami

Pomemben temelj njihovega delovanja so visoko izobraženi zaposleni z referencami in potrebnimi izkušnjami, ki so člani poklicnih zbornic in s tem nosilci licenc, ki so pogoj za pridobitev del na javnih razpisih in uspešno izvedbo del.

Raven svojih storitev bodo v prihodnosti izboljševali z nadaljnjim vlaganjem v funkcionalno izobraževanje strokovnega kadra, z dodatnim zaposlovanjem strokovnjakov in povezovanjem različnih strok, s čimer bodo odgovarjali na potrebe investitorjev.

Referenčni projekti družbe CVP

- Sanacija talnega oboka Predora Karavanke.
- Dokončanje del predora Markovec.
- Izvedba pomurskih vodovodov v občini Puconci in Hodoš.
- Izvedba odstranitve cestninskih postaj in ureditev avtoceste in priključnih krakov cestninskih postaj Dob, Kompolje, Blagovica, Krtina, Lukovica, Unec in Divača.
- Izvedba rekonstrukcije državne ceste skozi Srednjo vas v občini Dobrova Polhov Gradec in skozi Novo vas na Blokah.
- Izvedba nogometnih igrišč z naravno, hibridno in umetno travo na področju stadiona Stožice, v Mariboru, Kranju, Dravogradu, Kočevju, Vrhniki, Planici in Rogatcu.
- Izvedba podvozov in podhoda na železniški progi Divača–Koper.
- Izvedba protihrupnih ukrepov ob avtocesti in železnici.

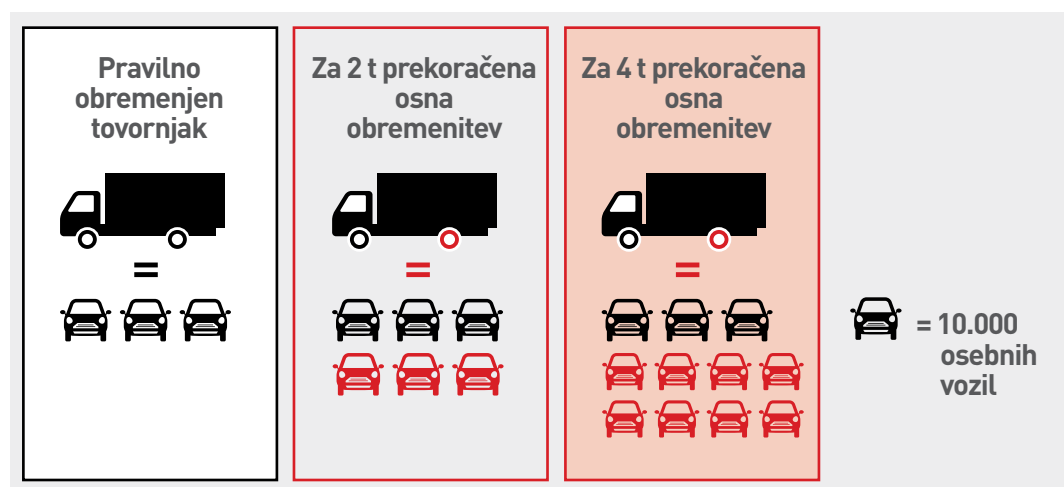
| POVEZUJEMO, VODIMO, GRADIMO

**V Sloveniji
določila nove
EU direktive
izvajamo
že od 2004**

Z naraščanjem tovornega prometa postaja državna cestna infrastruktura vse bolj obremenjena.

Na to opozarja tudi Evropska unija, ki z direktivo 2015/719/EU od naslednjega leta dalje državam članicam nalaga sprejetje ukrepov za učinkovito prepoznavo pretežkih vozil.

Upravljalca državnih slovenskih cest (DRSI, DARS) se problema naraščajoče prometne obremenjenosti zavedata že dlje časa.

S sistemom SiWIM, ki je bil razvit v sodelovanju z Zavodom za gradbeništvo Slovenije, že več kot 15 let sistematično zbiramo realne podatke o prometnih obremenitvah na slovenskem cestnem omrežju.

Ti podatki so ključnega pomena tudi za pravilno dimenzioniranje cest za celotno življenjsko dobo, v zadnjih letih pa se podatke, pridobljene s pomočjo sistema SiWIM, vse pogostejše vključuje v projektiranje.

Spremljanje dejanskih prometnih obremenitev tako postaja sestavni del sodobnega projektiranja cestne infrastrukture, s čimer bodo naše ceste varnejše in trajnejše.

Foto: Depositphotos

Poslovni najem

Zaradi dela od doma bodo nekatere pisarne morda ostale prazne

Epidemija, ki jo je povzročil novi koronavirus, bo vplivala tudi na najemniški trg poslovnih prostorov. Potreba po pisarnah se bo zelo verjetno zmanjševala, kar bo pomenilo pritisk na cene najemnin.

Andreja Šalamun

Še vedno ni rešeno vprašanje plačila najemnin poslovnih prostorov v času epidemije, in sicer niti na zakonodajni ravni niti v odnosu najemodajalec – najemnik.

Kupci in prodajalci čakajo na nadaljnji razplet dogajanja in (še) odlašajo z odločitvami o nakupu in prodaji. Podobno velja tako za najemodajalce kot tudi za najemnike.

»Še vedno ni rešeno vprašanje plačila najemnin poslovnih prostorov v času epidemije, in sicer niti na zakonodajni ravni niti v odnosu najemodajalec – najemnik,« pravi Boštjan Udovič, direktor Zbornice za poslovanje z nepremičninami na Gospodarski zbornici Slovenije (GZS). Ocenjuje, da bo epidemija lahko imela pomemben vpliv na trg poslovnih nepremičnin.

»Vedno več bo dela od doma, zato je povsem verjetno, da se bodo pisarne praznile. Hkrati pa lahko na trg poslovnih nepremičnin vpliva tudi nezadovoljstvo najemnikov, če jim najemodajalci ne bodo prisluhnili, jim za čas, ko zaradi epidemije niso mogli opravljati svoje dejavnosti, znižali najemnine ali pa jih celo oprostili plačila,« napove. Opozori pa, da je za resne ocene še prezgodaj in da je stanje na trgu še precej nestabilno.

»Poslovnega najema je dovolj, vendar so to večinoma poslovni prostori, ki ne ustrezajo novim trendom in novim zahtevam strank,« pa ocenjuje Predrag Todić, vodja agentov v družbi Ljubljana

nepremičnine. Poudarja, da na primer v Ljubljani ni primernih novogradenj za poslovne najeme in da pričakuje v prihodnosti tudi takšne projekte.

Kupci in prodajalci čakajo na razplet

Da trenutno večjih sprememb na področju ponudbe poslovnih nepremičnin za prodajo in najem ni opaziti, pa pravi Boris Tuma iz družbe RE/MAX Commercial. »Ponudba iz časa pred epidemijo ostaja nespremenjena, nove ponudbe pa še nismo zaznali,« pove. Opaža pa, da kupci in prodajalci čakajo na nadaljnji razplet dogajanja in (še) odlašajo z odločitvami o nakupu in prodaji. Podobno velja tako za najemodajalce kot tudi za najemnike.

Prepričan je, da bo imela epidemija različen vpliv na posamezne vrste poslovnih nepremičnin. Tako bo na primer veliko podjetij znova razmislilo, koliko in kje potrebujejo pisarniške prostore. »Delo bo prav gotovo potekalo bolj decentralizirano. Po nekaterih ocenah je namreč že sedaj v povprečju 40 % pisar-

niških prostorov v podjetjih nezasedenih oziroma neizkoriščenih. Vseeno pa dela v pisarnah ne bo nikoli možno v celoti prenesti na domove,« pravi sogo-
vornik. Opozori pa, da se bo potreba po pisarniških prostorih še naprej zmanjševala, kar bo pomenilo pritisk na cene najemnin, ki naj bi se nižale. »Prve bolj konkretne posledice epidemije bodo vidne v času, ko se bodo začele obnavljati oziroma podaljševati obstoječe najemne pogodbe,« pravi Tuma.

Bolj prizadete trgovske nepremičnine

Tuma pravi, da v skupino bolj prizadetih nepremičnin sodijo trgovske nepremičnine, saj se vse več nakupov izvede preko spleta. Pandemija je trend samo še pospešila. »Manj prizadete bodo živilske trgovine in trgovine, ki ponujajo za življenje nujno potrebne dobrine, na primer lekarne. Pričakovati je tudi spremembe v arhitekturnih zasnovah trgovin, ki bodo po potrebi omogočale delovanje tudi v času morebitnih

Poslovnega najema je dovolj, vendar so to večinoma poslovni prostori, ki ne ustrezajo novim trendom in novim zahtevam strank.

epidemij: točke izdaje blaga brez neposrednega stika s prodajalcem, zagotavljanje potrebnih razdalj med strankami, povečanje skladišč ipd.,« pove Tuma.

Večje potrebe po skladiščih

Kaj pa na področju industrijskih prostorov in skladišč?

»Zelo verjetno je, da se bo pospešena rast spletne prodaje nadaljevala tudi po krizi, s tem pa se bo povečala potreba po dodatnih skladiščnih prostorih. Še zlasti to velja za klimatizirana skladišča za živila in zdravila,« pravi Tuma. Meni, da se bodo verjetno povečale tudi potrebe po manjših skladiščih bližje potrošnikom. »Podobno velja za industrijske nepremičnine. Zaradi velikih motenj v preskrbovalnih verigah in dobavah zaradi pandemije načelo »just-in-time« po vsej verjetnosti ne bo več aktualno. Želja po večji neodvisnosti od dobaviteljev in minimalnih zalogah v primeru motenih dobav bo potrebo po skladiščnih prostorih še dodatno povečala,« je prepričan sogovornik. gg

Veliko podjetij bo znova razmislilo, koliko in kje potrebujejo pisarniške prostore.

V skupino bolj prizadetih nepremičnin sodijo trgovske nepremičnine, saj se vse več nakupov izvede preko spleta.

GIC GRADNJE®
ROGAŠKA

GIC GRADNJE d.o.o.
Sv. Florijan 120
3250 Rogaška Slatina

☎ 03 81 82 830
✉ gradnje@gic-gradnje.si
🌐 www.gic-gradnje.si

gradimo vaše sanje®

Čas epidemije jim je prinesel nova povpraševanja

Projektantski studio Esplanada, ki ima sedež v Šentrupertu na Dolenjskem, sodi med redka slovenska podjetja, ki so imela v času epidemije koronavirusa več dela kot običajno. Nanje so se namreč obračale številne stranke, ki so imele na voljo več časa za razmišljanje o projektih.

Trenutno je v Esplanadi živih 86 projektov – od manjših (hiš, legalizacij gradenj) do projektiranja obnov ali gradenj hotelov ali tovarn, občinskih prostorskih aktov. Po besedah direktorja Ruperta Goleta povečan obseg dela obvladujejo z ekipo sedemnajstih sodelavcev, v Ljubljani, kjer imajo poslovno enoto, pa sodelujejo tudi s študenti arhitekture.

Prenova protokolarnega hotela na Brdu

Največji projekt, ki ga trenutno izvajajo, je projektiranje prenove protokolarnega hotela na Brdu pri Kranju, ki mora biti dokončana maja prihodnje leto, saj se bo junija začelo predsedovanje Slovenije Evropski uniji. »Obstoječi hotel se bo obnovil in nadgradil, pridobil bo dodatne sobe. Skupaj bo vseboval 114 nastanitvenih enot, nov predsedniški apartma in še dodaten luksuzni apartma v zadnji etaži. Prenovila se bosta tudi celoten

gostinski program in wellness območje v kleti. Celoten objekt se bo tudi energetske saniral,« razlaga Rupert Gole.

Za projekt stanovanjske soseske Podutik, ki so ga razvijali zadnja tri leta, je bil sredi junija na občinskem svetu Mestne občine Ljubljana sprejet prostorski akt OPPN, kar jim omogoča začetek projektiranja. Gre za sosesko z 49 stanovanjskimi enotami – 39 enostanovanjskih vrstnih hiš in 10 stanovanj na površini okoli 21 tisoč kvadratnih metrov.

Zaključili so projektiranje energetske sanacije univerzitetnega kampusa Zlato Polje v Kranju, kjer sodelujejo s Petrolom. Gre za sedem objektov, njihova obnova se je že začela. Nadaljevali bodo tudi s projektiranjem obnove in dograditve hotela Medno. Pridobil bo dobrih 80 novih sob. Na otoku Hvaru pa razvijajo dva objekta – luksuzni vili z bazeni.

Okrepljena poslovna enota v Ljubljani

Esplanada ima od lanskega leta svojo poslovno enoto tudi v Ljubljani, v poslovni stavbi na Parmovi 53. Zaradi številnih novih projektov in tudi novih sodelavcev so se preselili v večje prostore v tej stavbi. »Z veseljem sprejemamo nove izzive in veseli bomo vsakega povpraševanja,« ob tem dodaja Rupert Gole.

Široko področje delovanja

V okviru petnajstletnega poslovanja so v Esplanadi projektirali široko paleto objektov. Od individualnih in večstanovanjskih objektov, šol, vrtec, športnih dvoran, zdravstvenih ustanov, do turističnih in nastanitvenih kompleksov, proizvodno-poslovnih objektov in logističnih poslovno-logističnih centrov. Veliko se posvečajo tudi izdelavi izvedbenih projektov za energetske sanacije javnih objektov – so pogodbeni partner Petrola, ki v modelih javno zasebnega partnerstva energetske sanacije javnih objektov nastopa kot zasebni partner.

Široka paleta storitev

Esplanada pri načrtovanju poslovno-industrijske gradnje skupaj z zunanji sodelavci ponuja celotno potrebno inženirsko ekipo (arhitekta, statike, projektante strojnih inštalacij, elektro inštalacije, požarne varnosti in glede na specifične posamezne gradnje tudi ostalo potrebno podporno). »Če investitor želi, projektno obdelamo celoten interier. Objekte načrtujemo v BIM okolju in s tem nudimo najvišjo možno digitalno obdelavo vseh podatkov, ki zadevajo gradnjo. Največ objektov zasnujemo v armiranobetonski prefabricirani izvedbi, pri čemer sodelujemo z inženirji podjetja Širbegovič, ki konstrukcije statično preračunajo, optimizirajo in na koncu pripravijo investitorju ponudbo za dobavo in montažo takšne konstrukcije,« razlaga direktor Rupert Gole.

”

Priporočam nova JUBIZOL ometa!

Hibridna tehnologija
mikroarmiranja zagotavlja
izjemno trdnost.

AEROGEL

HYBRID
TECHNOLOGY

tensile

BASALT

elastic

CARBON

**Nova ometa, oplemenitena s
hibridno tehnologijo, sta plod
slovenskega znanja in razvoja.**

Materiale, ki so prestali ekstremne mehanske obremenitve in testiranja ter pripomogli k izjemnim rezultatom v letalski, avtomobilski industriji ter navtiki in športu, smo uporabili v edinstveni recepturi dveh novih ometov **JUBIZOL Aerogel finish** in **JUBIZOL CarbonStrong finish**.

JUBIZOL
Fasadni sistemi s priporočilom

jub.si

Foto: Depositphotos

Industrijski objekti

Nekateri se bodo težko postavili nazaj na noge, zato se intenzivno iščejo nove rešitve

Epidemija novega koronavirusa je pretresla gradbeništvo in zaustavila gradnjo industrijskih objektov in poslovnih hal. Tudi na področju postavitve skladiščnih in prireditvenih šotorov so številna podjetja utrpela hudo poslovno škodo.

Nina Šprohar

»Vse bolj postajamo digitalna družba, čemur se gradbeništvo do zdaj ni preveč prilagodilo,« pravi glavni direktor Trima Božo Černila.

Trimu se preusmerja tudi na trg obnove stavb, kjer doslej niso bili močno prisotni.

Prilagajanje novim razmeram bo ključno

Glavni direktor Trima Božo Černila pravi, da so tudi sami čutili začasno prekinitev dejavnosti, tako se danes soočajo predvsem z zamudami in zamiki pri izvedbi naročenih del. »Čeprav krizo občutijo vse gospodarske panoge in s tem celotna družba, so nekatera gospodarska področja doživela pravi zlom. Brez pomoči matičnih držav ali mednarodne pomoči po zgledu EU bo nekaterim težko ponovno vzpostaviti delovanje,« ocenjuje Černila. Po njegovem bo potreben temeljit premislek o ponovnem ali nadaljnjem investiranju v novo infrastrukturo.

A izzivov je več: od ekspertnega znanja, ki ga potrebujejo vsa razvojna podjetja, do poslovne prožnosti in prilagodljivosti. Slednjemu bodo v Trimu posvečali še posebno pozornost. »Zavedamo se nujnosti prilagajanja novim in neznanim razmeram, iskanju novih tržnih priložnosti, ne le zgolj na trgih in v razvijanju novih možnosti in rešitev. Tudi naše vsakodnevno delo se je izrazito spremenilo. Vse bolj postajamo digitalna družba, čemur se gradbeništvo do zdaj ni preveč prilagodilo,« razloži Černila.

Na gradbeništvo posredno vplivajo tudi druge gospodarske panoge, pri čemer so v Trimu zaznali spremembe v njihovih investicijskih ciklih. Dve zanje pomembni panogi sta avtomobilska industrija s svojimi saloni in drugimi objekti ter letalstvo s svojo stavbno infrastrukturo. Obe je pandemija hudo prizadela, zato so ugotovili, da se bodo s svojimi produkti in rešitvami preusmerili tja, kjer je trenutno največ investicij: v digitalno industrijo in v e-trgovino. Pomemben je tudi trg obnove stavb, kjer doslej niso bili močno prisotni, zato sedaj intenzivno razvijajo izdelke za dvig konkurenčnosti tudi na tem segmentu.

Izkoristili čas za pospešeno digitalizacijo

»Čeprav nismo gradbeno podjetje, so za naš posel značilni dolgi prodajno-izvedbeni cikli, kar nas na nek način ščiti pred kratkotrajnejšimi šoki v gospodarstvu,« pravi Boštjan Bevec, direktor podjetja Schwarzmann, kjer projektirajo, proizvajajo in postavljajo montažne objekte z jekleno konstrukcijo. Dodaja, da nihče izmed njihovih investitorjev v času epidemije ni ustavil projekta, se je pa njihovo delo

zaradi uvedbe vseh potrebnih varnostnih ukrepov in reorganizacije dela ekip za zmanjšanje širjenja virusa precej upočasnijo. To obdobje so, kot pravi Bevec, izkoristili predvsem za nadaljevanje projektov digitalizacije skladiščnega poslovanja, uvedbe novega sistema za upravljanje odnosov s strankami (CRM) ter posodobitve spletnih vsebin.

Bevec upa, da bo v drugi polovici leta – »V našem poslu je močnejša druga polovica leta.« – dela dovolj.

Na področju postavitve skladiščnih šotorov se morda obeta sprememba

Ministrstvo za okolje in prostor RS (MOP) je postavitev skladiščnih šotorov že pred časom prestavilo iz kategorije enostavnih v kategorijo nezahtevnih objektov. Kot pojasnjujejo, so bili v to primorani zato, ker so se tovrstni šotori postavljali »mimo zahtev prostorskih aktov, brez pridobljenih soglasij in brez plačila dajatev, predvsem velja izpostaviti komunalni prispevek«. Ob tem so dejali, da se pripravlja sprememba gradbenega zakona (GZ), ki bo »morda drugače uredila tako imenovanečasne objekte«. Po noveli GZ bo namreč prenovljena tudi Uredba o razvrščanju objektov, a šele »ko bo čas za ponovni razmislek o mejah med enostavnimi in nezahtevnimi objekti«.

Prednost v postavitvi montažnih objektov po meri vidi predvsem v bistveno hitrejši izvedbi in implementaciji v primerjavi s tradicionalno gradnjo. Kot izziv za prihodnost vidi digitalizacijo. »Za naše podjetje je to že večletna praksa, pa vendar se mnoga podjetja v Sloveniji šele spoznavajo z informacijskim projektiranjem gradenj (Building Information Modeling),« pravi Bevec.

Prednosti nezahtevnih objektov

Tudi na področju postavitve skladiščnih in prireditvenih šotorov ter hal so številna podjetja utrpela hudo poslovno škodo. Vse večje prireditve so bile v času epidemije odpovedane, najem skladiščnih šotorov in hal se je zmanjšal za petino, prodaja skladiščnih šotorov, hal, ponjav in ostalih podobnih izdelkov pa za četrtno.

»V svoji branži pričakujemo veliko recesijo,« pravijo v podjetju Petre šotori. Vseeno ohranjajo optimizem, največ možnosti vidijo na področju skladiščnih hal in šotorov. »Mnogi investitorji so ugotovili, da je v teh kriznih časih precej tvegano graditi drage zgradbe – z našimi skladiščnimi halami in šotori, torej nezahtevni objekti, pa sta postopek pridobivanja gradbenega dovoljenja in gradnje zelo enostavna in tudi ugodnejša,« izpostavijo svojo največjo prednost. gg

Dolgi prodajno-izvedbeni cikli so lahko tudi blagodejni – ščitijo pred krajšimi šoki v gospodarstvu.

Mnogi investitorji so ugotovili, da je v kriznih časih precej tvegano graditi drage zgradbe.

PRIREDITVENI
ŠOTORI

SKLADIŠČNE
HALE

SERVIS IN
PROIZVODNJA

**SLOVENSKI
PROIZVOD**

**NAJEM ALI
NAKUP**

**POMOČ PRI
UREJANJU
DOKUMENTACIJE**

Zgradili so kamniti del fasade Gazpromove poslovne stavbe

Osnovni podatki o projektu

Lakhta Center:

Lokacija: Finski zaliv Sankt Petersburg, Rusija

Investitor: GAZPROM Rusija
Glavni arhitekt: Tony Kettle, RMJM Scotland UK

Projektna skupina:

Goreproject, Moskva

Nadzor: Samsung C&T LCC

Glavni izvajalec: Renaissance construction, Turčija

Kamnita fasada: Marmor Sežana, d. d., Slovenija

Višina objekta: 462 m – najvišja stavba v Evropi

Marmor Sežana, d. d., je sodeloval pri izgradnji največje ruske naložbe v Sankt Petersburgu – Lakhta Centra, nove poslovne stavbe ruskega giganta Gazprom.

Družba Marmor Sežana, d. d., ima 75-letno tradicijo v kamnarski industriji. V slovenskem prostoru predstavlja največjo družbo za pridobivanje in predelavo naravnega kamna in eno redkih, ki uvaja tehnologijo podzemnega kopa v apnenčasti kamenini.

Družba ima v lasti štiri aktivne kamnolome s pridobljenimi dolgoročnimi koncesijami za eksploatacijo kamnite surovine kraškega apnenca. »S sodobno tehnologijo tako pridobivamo štiri avtohtone naravne kamne Lipica Unito, Lipica Fiorito, Repen in Koprivo, ki jih naši kupci uporabljajo kot obloge stavbnih površin tlakov in fasad po celem svetu,« pravi direktor Dr. Andrej Kos.

Izdelke, ki so produkt domače surovine in lastne tehnološke obdelave, lahko zasledite na pročelju hiš, ulic in trgov po Sloveniji, na Hrvaškem, sosednji Italiji, Avstriji, Madžarski in drugih evropskih mestih. V zadnjem obdobju je težišče prodaje izdelkov na Bližnjem in Daljnem vzhodu, Arabskem polotoku in Rusiji.

Do posla po korakih

Družba Marmor Sežana, d. d., je morala v času gospodarske krize in krize v gradbeništvu iskati poslovne priložnosti na tujih trgih. »Začeli smo sodelovati na velikih mednarodnih sejmih z namenom promocije in razvoja lastne blagovne znamke. Tako se nam je uspelo prebiti v ožji izbor izvajalcev na tenderju za izgradnjo nove poslovne stavbe ruskega giganta Gazprom, ki gradi svoj novi poslovni sedež, imenovan Lakhta Center v Sankt Peterburgu,« razlaga Kos.

Po temeljiti predstavitvi investitorju, pripravi številnih vzorcev in preverbi sposobnosti izvedbe in razpoložljivih zalog je bila družba Marmor Sežana, d. d. izbrana kot glavni dobavitelj kamnitega dela fasade na objektu. Kamnita fasada predstavlja vhodne dele v objekt in spodnje etaže poslovnega dela, sicer pretežno steklenega stolpa. »Zaradi zahtevnih pogojev gradnje kakor tudi ostrih klimatskih pogojev smo morali za svoje materiale izvesti vsa potrebna testiranja za zagotovitev skladnosti z ruskimi normativi in pridobiti končni certifikat GOST,« pa poudarja vodja projekta Dimitrij Kukanja.

Tehnološko in logistično zahteven projekt

Pogodba je bila podpisana v letu 2017 in v celoti realizirana do konca leta 2019. Posamezni elementi fasade so bili iz kamna Lipica Fiorito, pretežnih dimenzij 170x60x4cm, posebne brušene obdelave med preklopnimi nevidnimi robovi. Kamnita fasada je bila izvedena kot prezračevana fasada na jekleni podkonstrukciji s pomočjo turškega podizvajalca montažnih del. Skupna površina kamnite fasade je skoraj 13.000 m², sestavlja jo pa približno 25.000 elementov, ki so bili prepeljeni iz Sežane s pomočjo 64 vlačilcev v posebnih zaščitnih zabojnikih.

»Torej ne gre le pomemben in tehnološko zahteven objekt, ampak tudi logistično zapleten postopek izvedbe projekta, ki je zagotovo eden večjih projektov slovenskega izvajalca na ruskem trgu. Kot vedno tudi v današnjem času zagotovo drži, da je mogoče iz vsake krize z veliko truda in trdno voljo doseči velik uspeh,« poudarja Kukanja.

MERKUR
VSE UREJENO

POSTANITE POSLOVNI PARTNER TUDI VI

Zagotavljamo vam najboljšo oskrbo s prodajo širokega asortimana kakovostnih izdelkov po konkurenčnih cenah, ustrezno založenostjo, maksimalno odzivnostjo ter odličnim svetovanjem naših komercialistov.

Prodajo in poslovanje podjetja prilagajamo s ciljem, da postane vez z vami močna, s čimer gradimo dolgoročne partnerske odnose. Organizirani smo glede na ciljne skupine kupcev, kar nam omogoča strokovno in profesionalno svetovanje. Pridružite se nam lahko tudi kot izvajalec naših storitev v ekipi REČENO STORJENO.

S ciljno usmerjenostjo, dobro organizacijo, profesionalnim odnosom ter ustreznim asortimanom ŽELIMO POSTATI tudi vaša PRVA IZBIRA.

Dobrodošli v Merkurju!

Več na

<https://www.merkur.si/navigacija/prodaja-podjetjem>

Energetska prenova

Epidemija upočasnila naložbe v energetske prenove stavb

V obdobju po epidemiji COVID-19 bo gospodarska rast verjetno nižja, kar se bo odražalo tudi pri investicijah gospodinjstev v energetske prenove stavb, napovedujejo na infrastrukturnem ministrstvu.

Andreja Šalamun

Letno se energetske prenavlja okoli 2 % enostanovanjskih stavb, pri večstanovanjskih stavbah pa je ta delež okoli 3 %.

Do konca leta 2018 je bilo energetsko prenovljenih 1,51 milijona m² površin stavb v javnem sektorju.

Na področju enostanovanjskih stavb je energetsko neprenovljenih še 21,8 milijarde m² tlorisnih površin.

Na področju večstanovanjskih stavb je energetsko neprenovljenih še 6,6 milijarde m² tlorisnih površin.

Slovenski stavbni fond obsega 87,3 milijona m² tlorisnih površin, pri tem pa kar 76 % pripada stavbam, ki so bile grajene pred letom 1990. Stavbe po namembnosti ločimo na stanovanjske in nestanovanjske oz. stavbe storitvenega sektorja. »Letno se energetske prenavlja okoli 2 % enostanovanjskih stavb in delež teh prenov po letu 2015 raste. Pri večstanovanjskih stavbah pa je ta delež okoli 3 %,« povedo na Ministrstvu za infrastrukturo RS (MzI).

Do konca leta 2018 je bilo energetsko prenovljenih 1,51 milijona m² površin stavb v javnem sektorju. V letu 2018 je bilo prenovljenih dobrih 250.000 m² površin, kar je sicer občutno več kot leta 2017, še vedno pa zaostaja za vrednostmi letno prenovljenih površin v obdobju 2013–2015.

Še precej neizkoriščenega potenciala

Kje smo torej trenutno na področju energetske prenove stavb in koliko dela nas še čaka? Na področju enostanovanjskih stavb je energetsko neprenovljenih še 21,8 milijarde m² tlorisnih površin, energetsko delno prenovljenih je 16,7 milijarde m², srednje prenovljenih je 5 milijard m² in energetsko celovito prenovljenih dobra milijarda m² tlorisnih površin.

Na področju večstanovanjskih stavb pa je energetsko neprenovljenih še 6,6 milijarde m² tlorisnih površin, energetsko delno prenovljenih je 7,1 milijarde m², srednje prenovljenih je 2,3 milijarde m², medtem ko je energetsko celovito prenovljenih 0.433 milijona m² tlorisnih površin.

Do leta 2030 veliko stavb samo delno obnovljenih

»V obdobju do leta 2030 pričakujemo, da bo obseg delnih in izboljšanih prenov še razmeroma velik, saj stavb zaradi tehničnih omejitev v veliki meri ne bo mogoče energetsko prenavljati na raven skoraj ničenergijskih stavb. Kumulativni potencial takšnih

stavb se bo postopoma zmanjševal in takšne stavbe se do leta 2050 ne bodo več energetsko prenavljale oz. ne bodo predstavljale več tehničnega potenciala za prenovo,« pojasnijo na MzI. Vendar pa v projekcijah v zadnjih obdobjih do leta 2050 pričakujejo povečevanje obsega skoraj ničenergijskih prenov.

Za doseganje cilja 3 % letnih prenov javnih stavb, ki je predpisan z direktivo, je treba v obdobju 2019–2020 vsako leto celovito prenoviti slabih 140.000 m² površin javnih stavb. »Po prvih analizah in ocenah je bilo leta 2019 prenovljenih 146.000 m², leta 2020 pa jih bo 325.000 m², skupno v več letih pa do leta 2020 že skoraj dva milijona m² površin,« navedejo na ministrstvu. Dodajo, da znaša tehnični potencial za temeljito energetske prenove v celotnem storitvenem sektorju stavb skoraj 15 milijonov m².

Foto: Depositphotos

Denar na voljo preko Eko sklada in javnih razpisov

Pri energetske prenovi stavb finančno pomaga tudi država, in sicer preko Eko sklada in javnih razpisov. Letos je tako preko Eko sklada za kreditiranje okoljskih naložb, kamor sodi tudi obnova stavb, na voljo do 50 mio EUR, in sicer za kreditiranje občanov, pravnih oseb, samostojnih podjetnikov in zasebnikov ter občin in javnih podjetij v njihovi lasti ter pravnih oseb javnega prava, ki imajo stvarno premoženje v svoji lasti (razen neposrednih uporabnikov državnega proračuna).

Na voljo je tudi 15 mio EUR nepovratnih sredstev, in sicer za občane za nove naložbe v rabo obnovljivih virov energije in za naložbe v večjo energijsko učinkovitost eno- in dvostanovanjskih stavb, za ukrepe v posameznih stanovanjih večstanovanjskih stavb (do 10 mio EUR), kjer je vključena tudi gradnja ali nakup skoraj ničenergijske nove eno- ali dvostanovanjske stavbe, celovita obnova starejše eno- ali dvostanovanjske stavbe ter nakup stanovanja v novi ali obnovljeni skoraj nič-energijski tri- in večstanovanjski stavbi. Sredstva lahko občani dobijo tudi za nove

skupne naložbe v večjo energijsko učinkovitost starejših stavb s tremi ali več posameznimi deli stavbe, ki so namenjeni bivanju ali poslovni dejavnosti (do 5 mio EUR). Za pravne osebe pa so sredstva na voljo za ukrepe učinkovite rabe energije in rabe obnovljivih virov energije, kamor sodijo tudi naložbe v obnovo stavb (do 5 mio EUR).

Na ministrstvu opozarjajo, da zaradi COVID-19 pripravljajo rebalans finančnega načrta Eko sklada, ki bo vplival na zgoraj omenjene višine sredstev.

Eko sklad je tako po odločitvi Ministrstva za okolje in prostor RS (MOP) pred kratkim zaprl štiri javne pozive za nepovratne finančne spodbude za občine, med njimi tudi za spodbude, ki so bile namenjene naložbam v gradnjo skoraj ničenergijskih stavb. Zaprti javni pozivi so bili namreč financirani iz Sklada za podnebne spremembe, katerega sredstva bodo, zaradi spremenjenih okoliščin, ki jih je prinesla epidemija, namenili za druge projekte.

Skoraj 172 mio EUR preko javnih razpisov

Za energetske prenove stavb v lasti in rabi ožjega ter širšega javnega sektorja ter stavb v (so)lasti in rabi občin je bilo do sedaj skupaj objavljenih za 171,98 mio EUR evropskih sredstev v 12 povabilih ter petih javnih razpisih. Februarja letos sta bili na spletni strani MzI objavljeni dve povabili v višini 18,5 ter en javni razpis v višini 21,25 mio EUR.

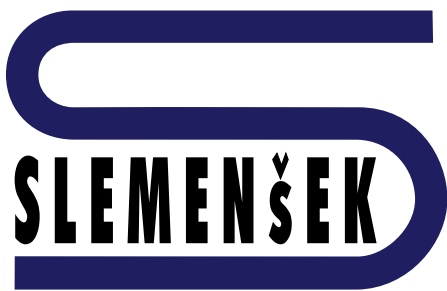
Še letos novi predpisi

Na področju gradnje stavb in energetske prenove stavb naj bi letos dobili še jasnejšo sliko. Nacionalni energetski in podnebni načrt (NEPN), ki za področje stavb postavlja visoke cilje, je že sprejet, pripravljena pa so tudi že izhodišča za dolgoročno strategijo prenove stavb do leta 2050. Do konca leta naj bi objavili tudi novi Pravilnik o učinkoviti rabi energije v stavbah (PURES), ki določa, da morajo biti vse gradnje in prenove skoraj ničenergijske.

Kot je na nedavnem spletnem zajtrku, ki ga je organiziral Center za energetske učinkovite rešitve (CER), dejal Erik Potočar z MzI, NEPN na področju stavb postavlja dva pomembna cilja – zmanjšanje emisij toplogrednih plinov za vsaj 70 % do leta 2030 glede na leto 2005, vsaj dve tretjini energije v stavbah pa bosta morali do leta 2030 prihajati iz obnovljivih virov. Pojasnil je tudi, da na Institutu Jožef Stefan (IJS) zaključujejo delovno verzijo dolgoročne strategije prenove stavb do leta 2050 (DSEPS 2050). Prepričan je, da je Akcijski načrt za skoraj ničenergijske stavbe (ANSNES) nakazal pravo usmeritev, zdaj pa ga je treba združiti z DSEPS 2050. Potočar je opozoril, da bo za dejansko implementacijo vseh usmeritev za energetske prenove stavb potreben dober izvedbeni instrument – PURES –, katerega osnutek naj bi bil za javno obravnavo pripravljen poleti. ^{gg}

Letos je preko Eko sklada za kreditiranje okoljskih naložb, kamor sodi tudi obnova stavb, na voljo do 50 mio EUR.

Eko sklad je tako po odločitvi MOP pred kratkim zaprl štiri javne pozive za nepovratne finančne spodbude za občine, med njimi tudi za spodbude, ki so bile namenjene naložbam v gradnjo skoraj ničenergijskih stavb.

Dejavnosti:

- Izvedba varovanja gradbenih jam z zagatnicami
- Izvedba vrtnja pilotov
- Sidranje
- Horizontalno vrtnje
- Izvedba podbojev z jekleno zaščitno cevjo
- Sanacije plazov
- Rušitvena dela
- Splošna gradbena dela
- Gradnja cest
- Cestni tovorni promet
- Izvajanje izrednih prevozov
- Prevoz in odvoz ter predelava gradbenih odpadkov
- Hidrogradnja in urejanje voda

Topdom kot vodilni ponudnik gradbenih materialov z vami že več kot 25 let

Skupino Topdom, ki deluje pod sloganom 'Za male in velike mojstre', na slovenskem trgu danes sestavlja 13 podjetij, oziroma 34 prodajnih mest. Z združitvijo pred več kot 25 leti in s povezovanjem programov pod znamko Topdom so postali največji na področju gradbeništva, čemur so prilagodili tudi celotno grafično podobo skupine.

»Širjenje prodajnega programa in zavezanost h kakovosti nam že vrsto let omogočata rast, za katero pa se lahko zahvalimo tako malim kot velikim mojstrom.«

Skupina se ukvarja z veleprodajo in maloprodajo kakovostnih izdelkov za gradnjo, obnovo in dom. Prodaja jih individualnim kupcem in izvajalcem. Poleg širokega prodajnega programa in razvejane prodajne mreže jim vodilno mesto na trgu prinašajo tudi strokovno osebje in dobro sodelovanje z izvajalci. Sodobne trende v svoji dejavnosti pa spremljajo tudi s pomočjo članstva v EURO-MAT, največjem evropskem združenju trgovcev z gradbenim materialom, železnino in sanitarno opremo.

Uspeh gradijo na strokovnosti in kakovosti

»Širjenje prodajnega programa in zavezanost h kakovosti nam že vrsto let omogočata rast, za katero pa se lahko zahvalimo tako malim kot velikim mojstrom,« poudarjajo v skupini Topdom.

Svoj uspeh poleg širokega prodajnega programu in razvejani prodajni mreži pripisujejo še strokovnim in zaupanja vrednim sodelavcem, zavezanosti h kakovosti na vseh točkah poslovanja, zanesljivim in profesionalnim izvajalcem, pa tudi učinkovitim

Vizija in cilji skupine Topdom: rast in širitev

Njihova vizija je ostati največji in najboljši ponudnik izdelkov za gradnjo in obnovo, da bodo za svoje kupce prva trgovina od temeljev do strehe.

Med cilji, ki jih imajo za prihodnost, izpostavljajo vsakoletno rast tako v prometu kot tudi številu poslovalnic, širitev prodajnega programa, poudarek na izrisu kopalnic, osebni pristop in strokovno svetovanje, zagotavljanje kakovostnega materiala, vrhunskih storitev, družbene odgovornosti in visoke kulture v podjetju ter širitev prodajnih mest po vsej državi.

»V letu 2020 bo zaključena prenova celotne grafične podobe, ki smo jo poenotili na vseh prodajnih mestih skupine Topdom, s čimer smo okrepili prepoznavnost, enotnost ter večje zaupanje kupcev in dobaviteljev,« še dodajo.

kanalom distribucije ter celoviti podpori in storitvam s strani svojih strokovnjakov. K učinkovitemu delovanju zaposlenih prispevajo tudi vrednote celotne skupine: strokovnost, odgovornost, spoštovanje, poštenost in sodelovanje.

Tudi prihodnost vidijo v vlaganju v strokovnost kadrov, ki jim hkrati zagotavljajo socialno varnost in prijetno delovno okolje; pa tudi v ekološki smeri varstva okolja in e-poslovanju ter digitalizaciji.

Ponudba skupine Topdom je široka

Zajema vse za gradnjo obnovo in prenovu doma, izdelavo kopalnice na ključ, gradbene in izolacijske materiale, kritine, fasadne in suhomontažne sisteme, kemične izdelke, barve, orodje ter strokovno svetovanje in dostavo na dom.

HELIOŠOVE SISTEMSKÉ REŠITVE ZA GRADBENIŠTVO

ZAŠČITA LESA

FASADNI SISTEMI

NOTRANJE ZIDNE POVRŠINE

EPOKSI TLAKI

ZAŠČITA KOVIN

NAROČITE SI SVOJ KATALOG NA
WWW.HELIOS-PROFI.COM ALI PROJECTS@HELIOS-GROUP.EU

LAKI ZA PARKET

 HELIOS

Notranji zidovi

Fasade

Hidroizolacija

Tesnenje & toplotenje

Talne površine

Zaščita kovin

Zaščita lesa

Sanacije

Talne oznake

Vlaganja v gradbeništvo

Vsak evro prinese do 2,9 evra dodatnih vlaganj

Vlaganja v gradnjo stanovanj in infrastrukture zagotavljajo 20-odstotni donos, organizacije FIEC, EBC in CPE sporočajo evropskemu komisarju za notranji trg Thierryju Bretonu.

Darja Kocbek

Multiplikativni učinek vlaganj v gradbene projekte znaša od 1,9 do 2,9.

Ob upoštevanju takšnega multiplikativnega učinka bi 320 mrd EUR, kolikor jih Bruselj predvideva za pomoč gradbeništvu, zagotovilo vlaganja v naložbene projekte v skupni vrednosti od 608 do 928 mrd EUR.

Evropsko združenje gradbene dejavnosti (FIEC) je skupaj z Evropsko konfederacijo gradbenikov (EBC) in združenjem Construction Products Europe (CPE) evropskemu komisarju za notranji trg Thierryju Bretonu poslalo pismo, v katerem mu pojasnjujejo, zakaj se s sredstvi za okrevanje gospodarstva na podlagi načrta Naslednja generacija EU izplača podpreti gradbeništvo.

Več študij kaže, da multiplikativni učinek vlaganj v gradbene projekte znaša od 1,9 do 2,9, kar pomeni, da 1 evro, ki je vložen v gradbene projekte, gospodarstvu prinese dodatno od 1,9 do 2,9 evra.

Ob upoštevanju takšnega multiplikativnega učinka bi 320 mrd EUR, kolikor je Evropska komisija za področje gradbeništva predvidela v svojem predlogu za okrevanje gospodarstva po epidemiji novega koronavirusa (instrument Next Generation EU), zagotovilo vlaganja v naložbene projekte v skupni vrednosti od 608 do 928 mrd EUR.

Vlaganja v gradbene projekte bolj kot kar koli pomagajo majhnim in srednjim podjetjem

Na tej podlagi pošiljatelj pisma podpirajo izjavo podpredsednika Evropske komisije Fransa Timmermansa na seji odbora za industrijo, raziskave in energijo (ITRE) v Evropskem parlamentu, da vlaganja v gradbeništvo zagotavljajo takojšnje rezultate, ki vplivajo na celotno vrednostno verigo evropskega gospodarstva, hkrati pa bolj kot kar koli drugega pomagajo majhnim in srednjim podjetjem.

Tudi Evropska investicijska banka (EIB) v poročilu o naložbah 2018/2019 navaja, da ima gradnja stanovanj velik multiplikativni učinek in ima velike pozitivne učinke za druge sektorje. Enako je mogoče reči za naložbe v gradnjo infrastrukture. Ti projekti se poplačajo sami, ker pripomorejo k rasti celotnega gospodarstva in povečujejo davčno osnovo. Analitiki inštituta McKinsey Global so izračunali, da stopnja donosnosti pri teh projektih dosega 20 %. [gg](#)

FIEC, EBC in CPE v pismu evropskemu komisarju Bretonu še izpostavljajo, da gre gradbene projekte podpirati tudi zaradi tega, ker zagotavljajo velike koristi nasploh za družbo in okolje, saj ustvarjajo nova delovna mesta, pomagajo pri okrevanju lokalnih gospodarstev, pripomorejo k uresničevanju ciljev za razogljičenje v skladu z novo zeleno strategijo EU (Evropski zeleni dogovor), omogočajo izboljšanje kakovosti življenja ljudi.

Foto: Depositphotos

INVESTICIJSKE PRILOŽNOSTI V AJDOVŠČINI

RIBNIK SB II

NOVA STANOVANJSKA SOSESKA
Z 273 STANOVANJI

Število prebivalcev v občini Ajdovščina konstantno narašča. Opazen je izrazit napredek v zaposlovanju in odpiranju novih delovnih mest. Posledično je v občini vse bolj živahen nepremičninski trg, kjer se zaznava bistveno večje povpraševanje od ponudbe na področju stanovanj. Zato Občina Ajdovščina vabi investitorje h gradnji večstanovanjskih stavb.

KONTAKT IN INFORMACIJE:

- M: 030 703 995
- E: patrik.mocnik@ajdovscina.si
- W: www.investinajdovscina.eu

HOTEL AJDOVŠČINA

INVESTICIJSKA PRILOŽNOST ZA NAKUP
NEPREMIČNINE ZA IZGRADNJO HOTELA
V STAREM MESTNEM JEDRU V AJDOVŠČINI

Predmet investicije je rekonstrukcija dvonadstropne stavbe, nekdanj najmogočnejšega mлина v cesarstvu, ki bo pripomogla k oblikovanju butičnega poslovno-turističnega hotelskega kompleksa. Nepremičnina leži na strateški lokaciji ob reki Hubelj, v samem osrčju mesta in predstavlja velik turistični potencial. Občina Ajdovščina bo investitorju nudila ustrezno podporo pri investiciji in revitalizaciji objekta.

Evropski projekti

V gradbeništvo prinašajo prednosti na področju izobraževanja za šole, podjetja in zbornico

V Zbornici gradbeništva in industrije gradbenega materiala (ZGIGM) pri GZS sodelujemo v domačih in tujih – predvsem evropskih – mrežah, naslavljamo aktualne teme, pri čemer opažamo veliko potrebo po digitalizaciji procesa izobraževanja in usposabljanja, in sicer tako v šolah kot podjetjih. Podjetja in organizacije v ZGIGM vabimo, da svoje potrebe po znanju in opažanja potreb po izboljšavi spretnosti ali drugačni ureditvi gradbenega sektorja delijo z zbornico.

Valentina Kuzma, Zbornica gradbeništva in industrije gradbenega materiala (ZGIGM) pri GZS

Evropske mreže

V zadnjem času je tudi v gradbenih dejavnostih vse bolj pomembno sodelovanje podjetij in organizacij v domačih in tujih, predvsem evropskih, mrežah. Časovno omejeno, a praviloma večletno sodelovanje deležnikov v okviru projektno zastavljenih različnih skupnih ciljev, ki zasledujejo vnaprej določene prioritete in cilje, prinaša veliko prednosti, mednarodno pozicioniranje, razvoj organizacij in njihovih storitev, možnost primerjave, skupno raziskovanje ter omogoča sledenje mednarodnim trendom. Višina sofinanciranja projektnih aktivnosti s strani različnih evropskih programov je znana vnaprej in lahko predstavlja za družbe in organizacije ob uspešni kandidaturi projektne prijave pomemben finančni vir.

GZS – ZGIGM se v mednarodne mreže vključuje že od leta 2009. Sodelovali smo v različnih evropskih mrežah, sestavljenih iz najrazličnejših organizacij, in naslavljali aktualne teme v obdobjih sodelovanja ter si pridobili zaupanje in trajne kontakte v tujini. Tako smo z več mednarodnimi organizacijami iz držav EU analizirali prestrukturiranje gradbenega sektorja, preučili možnost ustanovitve paritetnega socialnega

sklada za gradbene dejavnosti, vzpostavili sistem potrjevanja kompetenc na podlagi standarda ISO 17024 za nekvalificirane gradbene delavce, razvijali zelene spretnosti, na terenu razgibavali gradbene delavce in nakazali ukrepe preprečevanja mišično-kostnih obolenj, razvili aplikacijo v pomoč učiteljem in mentorjem, vključenim v vajeniški (nemški) sistem, razvili spletna orodja za izboljševanje komunikacije vodij gradbišč in gradbenih delovodij, pripravili krajše video posnetke, namenjene povečanju privlačnosti gradbenih poklicev za mlade, širili zavest o potrebi po povečevanju digitalne pismenosti, razvoju in krepitvi podjetniških kompetenc mladih gradbincev.

Digitalna orodja za izobraževanje in usposabljanje

Dandanes se izkazuje velika potreba po digitalizaciji procesa izobraževanja in usposabljanja. Vse več pedagoških gradiv se pretvarja v digitalne oblike, učna snov in miselni izzivi pa se podajajo v obliki resničnih iger. Tako smo tudi na GZS – ZGIGM skupaj s podobnimi organizacijami iz Evrope razvili in začeli uporabljati več novih brezplačnih aplikacij za pomoč

GZS – ZGIGM se v mednarodne mreže vključuje že od leta 2009.

pri učenju in poučevanju dijakov in že zaposlenih oseb: projekti SKILLCO, UPP GAMES, TYCON.

Podpora socialnemu dialogu

Ponosni smo, da vodimo že 3. mednarodni evropski projekt, SUSODCO – Podpora socialnemu dialogu za učinkovitost gradbenega sektorja v prihodnosti. Pri njegovem oblikovanju smo izhajali iz slabšega položaja socialnega dialoga v gradbeništvu v jugovzhodni Evropi. Iz Slovenije sodeluje z nami Sindikat delavcev gradbenih dejavnosti Slovenije (ZZZS - SDGD) in organizacije iz petih držav članic EU: Bolgarije, Nemčije, Hrvaške, Madžarske in Cipra. V konzorcij se vključuje vropska zveza delavcev v gradbeništvu in lesarstvu EFBWW iz Belgije, kot partner v socialnem dialogu na ravni EU, ki naš glas širi med bruselske lobiste. Projekt sta podprli evropski organizaciji FIEC (European Construction Industry Federation) in AEIP (The European Association of Paritarian Institutions), aktivno vlogo pa bodo v njem imele še druge organizacije, v Sloveniji OZS Sekcija gradbincev. Z iniciativo SUSODCO želimo izboljšati usposobljenost socialnih partnerjev za gradbene dejavnosti za okrepitev njihovega položaja v družbi. Med drugim pripravljamo nadvse uporabne in zanimive regijske dvodnevne seminarje, na katere vas na stroške projekta (torej brezplačno!) vabimo že sedaj. Teme bodo: komuni-

Podjetja in organizacije vabimo, da svoje potrebe po znanju in opažanja potreb po izboljšavi spretnosti ali drugačni ureditvi gradbenega sektorja (krožno gospodarstvo, uporaba novih naprednih tehnologij, orodij, neobhodne informatizacije, digitalizacija in VR delovnih procesov, izsledkov raziskav s področja varnosti in zdravja pri delu, učinkovite rabe energije, povečevanja produktivnosti, organizacije dela, ...) delite z nami, da zanje poiščemo možno rešitev in sredstva za skupno realizacijo s pomočjo sredstev iz evropskih programov.

ranje, prijava projektnih predlogov za programe EU, usvajanje ključnih manjkajočih delovnih kompetenc, oblikovanje in izvajanje kampanj, ki izboljšujejo socialni dialog.

Trenutno kot odgovor na razmere na trgu dela in spremembe delovnih procesov v podjetjih v gradbenih dejavnostih aktivno sodelujemo še v več drugih evropskih projektih, zanimivih za gradbeni sektor, ki jih sofinancira Evropska komisija:

- strateška usmeritev v razvoj strokovnih spretnosti v gradbeništvu (Blueprint All.Construction),

Vse več pedagoških gradiv se pretvarja v digitalne oblike, učna snov in miselni izzivi pa se podajajo v obliki resničnostnih iger.

Celovita izvedba nizkih gradenj

V podjetju
izvajamo dela iz
celotnega področja nizkih gradenj.

Še posebej smo prepoznavni in izkušeni
na področju asfaltiranja.

Med drugim pripravljamo nadvse uporabne in zanimive regijske dvodnevne seminarje, na katere vas na stroške projekta (torej brezplačno!) vabimo že sedaj.

- približevanje BIM delavcem na gradbiščih in nestrokovnjakom (Innovation in Construction Sites - ICONS),
- oblikovanje učnega portala, ki bo delodajalcem in zaposlenim pomagal reševati izzive pri usposabljanjih za BIM in usvajanju digitalnih spretnosti (Step into BIM - SIBIM). [gg](#)

Predstavnici strokovne službe GZS - ZGIGM in Analitike GZS sta sodelovali tudi pri pripravi pregledne publikacije Centra RS za poklicno izobraževanje **SISTEM KVALIFIKACIJ NA PODROČJU GRADBENIŠTVA, ARHITEKTURE, PROSTORSKEGA NAČRTOVANJA IN URBANIZMA** (predviden izid julij 2020), tiskani izvodi bodo na voljo na GZS ali pri CPI.

V uporabo jo priporočamo vsem kadrovikom, kariernim svetovalcem, osebam, ki so odločajo za kariero v gradbeništvu, arhitekturi ali prostorskem načrtovanju.

Publikacija bo dostopna na spletnem portalu Slovenskega ogrodka kvalifikacij:
<https://www.nok.si/gradiva>

Strokovna služba GZS – ZGIGM sledi novim pristopom in trendom v gradbenem sektorju in jih udejanja v praksi.

DVIGALA

Zanesljivo pravilno dvignjeno!

DVIŽNE PLOŠČADI

Dvigamo!

IZREDNI PREVOZI

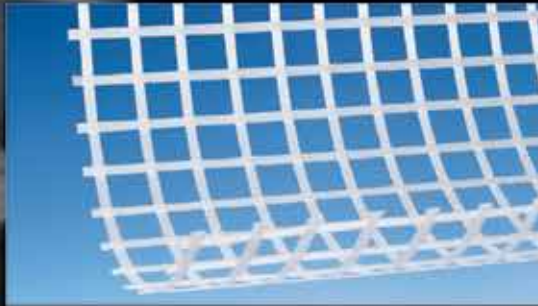
Premikamo!

PREMEŠČANJE TEŽKIH TOVOROV

Težko postane lahko!

POSŁANSTVO: PREMIKAMO VAŠ SVET!

GEOMREŽE

armiranje slabonosilnih tal - železnice

DRENAŽE

dreniranje meteornih vod - zapiranje deponij

BENTONITI

tesnenje protipoplavnih nasipov - HE Brežice

3D PROTIEROZIJSKE MREŽE

protierozijska zaščita nasipov - Drava

HDPE GEOMEMBRANE

zapiranje stare deponije Izola

Dober dan,

veseli me, da ste se v tej obsežni reviji ustavili tudi na tej strani. Vabim vas, da skupaj razmišljava o svoji varnosti. Mi dovolite, da vas vodim skozi svoje misli? Da? Hvala, ker mi zaupate. 😊

Razdeliva naš vsakdan na tretjine: večina nas več kot tretjino časa preživi doma, drugo tretjino preživimo na delovnem mestu in tretjo na nedoločenih krajih. Hiter pregled lestvice vrednot naših državljanov kaže, da je za nas varnost dokaj pomembna vrednota, saj jo uvrščamo na 13. od 54 mest.

Potem takem bi bilo verjetno smiselno vprašanje, ali veva, v kako varnem objektu živiva in delava? V kako varnem objektu so najini otroci v vrtcih, šolah vsak dan?

»Poleg starejših stavb, nastalih v različnih zgodovinskih obdobjih, ki jih omenja kolegica mag. Marjana Lutman v sosednjem prispevku te revije, so izredno problematične tudi nekatere sicer novejšje stavbe, grajene nelegalno ali neskladno s projektno dokumentacijo. Takih je po nekaterih ocenah blizu pol milijona. Praviloma so bile grajene nestrokovno, brez vključitve pristojnih strokovnjakov in neskladno s predpisi. Zakonodaja celo omogoča legalizacijo teh objektov brez preverjanja njihove mehanske odpornosti in stabilnosti. Zahteva se le ustrezna umeščenost v prostor, ne pa tudi izvedba potresne analize,« zaskrbljeno pripoveduje svetovalec za sistemsko zakonodajo in inženirstvo pri Inženirski zbornici Slovenije, sicer pa tudi sodni izvedenec za področje gradbeništva DEJAN PREBIL.

Poslušam ga zgroženo, hkrati razmišljam o rezultatih študije o potresni ogroženosti 15 ljubljanskih stolpnic, zgrajenih v šestdesetih letih. Oddahnem si, ker ne živim v nobeni od teh. Upam, da tudi vi ne. Nekatere od njih so namreč tako šibke, da bi se morale utrditi, nekatere celo podreti in na novo zgraditi. MOL je seznanjen s tem že najmanj dve leti. Kaj bo naredil s temi spoznanji? Seveda me misli pripeljejo

tudi do skrbi zase. »Dobro tretjino dneva preživim v objektu iz sedemdesetih let. To je boljše, kot da bi živela v tistem iz časa med drugo svetovno vojno in letom 1964,« se tolažim. Razmišljam, koliko bi me stala protipotresna utrditev take enostanovanjske hiše, podkletene in z dvema etažama, skupne površine okoli dvesto kvadratnih metrov. Odgovor poiščem pri predsedniku matične sekcije gradbenih inženirjev pri Inženirski zbornici Slovenije ANDREJU POGAČNIKU, ki je tudi soustanovitelj podjetja Elea iC: »Naložba v sanacijo takega objekta je grobo ocenjena na okoli petdeset tisoč evrov.« Začnem računati ... »Niti ni tako veliko,« pomislim, a hkrati vem, da toliko denarja nimam na računu. Spomnim se na subvencije Eko sklada. Te so namenjene okolju prijaznim naložbam. Se že razveselim, saj je protipotresno varen objekt gotovo prijazen okolju, tako z vidika varnosti oziroma človeških življenj kot s finančnega vidika popotresne gradnje, sanacije. Najdem kar nekaj tipov naložb, a protipotresne žal ne. 😞

»Morda enkrat bo,« pomislim, »upam, da ne po potresu, ki je za Slovenijo vse večja realnost.«

Ste še z mano? Upam, da ste ugotovili, da bivate in delate v objektih, zgrajenih po letu 2008. Ti so namreč najbolj varni. Če pa razmišljate o energetski sanaciji objekta, predlagam – tako sem že večkrat slišala reči inženirje gradbeništva – da najprej preverite stabilnost objekta v primeru potresa. Če se izkaže, da ni najbolj stabilen, urejajte energetsko sanacijo po zaključku potresne.

Hvala za druženje. 😊

Bodite na varnem, Jana

P. s. V Sloveniji je v primeru močnega potresa v nevarnosti porušitve 49 poslovnih objektov, 26 vrtcev in šol, 31 objektov javne uprave in 22 objektov, v katerih je kulturna dediščina.

Inženirska zbornica Slovenije si zato, da bi bili protipotresno varni – življenjsko in finančno – prizadeva za sistematičen in sistemski pristop reševanja vprašanja protipotresne varnosti.

Foto: Depositphotos

Potresna varnost

Premalokrat se vprašamo, kako je s potresno ogroženostjo

Potresna odpornost stavb in drugih od tega, ali in kolikšne potresne sile upoštevane. Ker so konstrukcije stavb iskati individualno. Pričakovati pa je, odpornost nedosegljiva.

Marjana Lutman, Zavod za gradbeništvo

Slovenije (ZAG)

gradbenih objektov je odvisna predvsem so bile pri projektiranju predpisane oziroma zelo različne v zasnovi, je tudi rešitve treba da bo pri mnogih stavbah zahtevana potresna

Potresna ogroženost v Sloveniji

Vprašanje »Kakšna je potresna ogroženost v Sloveniji?« se žal postavlja le občasno, najpogosteje ob potresih v bližini. Medtem ko je potres naravni pojav in na njegovo nevarnost ne moremo vplivati, lahko gradimo stavbe in druge gradbene objekte tako, da bodo odporni na delovanje potresnih sil.

Ocene potresnih scenarijev, ki bi prizadeli posamezna območja v Sloveniji, je mogoče izdelati z uporabo modela, ki temelji na analizah realnih stavb v Sloveniji. Namenjene so načrtovanju popotresnih aktivnosti, hkrati pa terjajo nujnost ukrepanja v smeri zmanjševanja potresne ogroženosti in zmanjševanja obsega posledic potresa.

Potresna ogroženost posamezne stavbe izraža oceno, kako obsežne poškodbe bo

na stavbi povzročil potres, ki ga moramo pričakovati na lokaciji stavbe. Na eni strani je odvisna od nevarnosti za nastanek močnejšega potresa, na drugi strani pa od odpornosti stavbe na potres. Potresna nevarnost v Sloveniji je različna: na močnejše potrese moramo računati v Ljubljani in okolici, na območju Brežic in v Zgornjem Posočju. Najmanjše potresne aktivnosti pa se pričakujejo v severnem delu Štajerske, Pomurju in ob slovenski obali.

Le tako, da gradimo stavbe in druge gradbene objekte na način, da bodo odporni na delovanje potresnih sil, se lahko ubranimo rušilnih učinkov potresa. To spoznanje je privedlo do nastanka prvih tehničnih predpisov za protipotresno gradnjo v preteklosti in do izboljšav obstoječih. Največjo skrb nam zato povzročajo mnoge stavbe, ki so bile zgrajene pred prvimi predpisi, ali pa

Foto: ZAG

Ocene potresnih scenarijev, ki bi prizadeli posamezna območja v Sloveniji, je mogoče izdelati z uporabo modela, ki temelji na analizah realnih stavb v Sloveniji.

Za »izkaznico objekta«

»Matična sekcija gradbenih inženirjev pri Inženirski zbornici Slovenije (IZS) si prizadeva, da bi potresna sanacija stavbnega fonda potekala vzporedno oz. pred energetske sanacije, saj je za objekte, ki so potresno ogroženi, potrebno najprej zagotoviti mehansko odpornost in stabilnost, da se zaščitijo človeška življenja, šele nato naj se pristopi k izboljšanju energetske učinkovitosti zgradbe,« pravi predsednik omenjene sekcije Andrej Pogačnik. Projekt bi moral biti po njegovem sofinanciran od države, zato si prizadevajo tudi za vključitev podpore iz evropskih strukturnih skladov, saj smo ravno na pragu novega večletnega finančnega okvira EU za obdobje 2021-27.

Za vse objekte v Sloveniji bi bilo treba, tudi ocenjujejo v Matični sekciji gradbenih inženirjev, zasnovati »izkaznico objekta«, kjer bi bile poleg energetskih lastnosti (že obstoječa energetska izkaznica) navedene tudi ostale pomembne informacije o objektu – potresna odpornost, podatki o izpostavljenosti ostalim naravnim nesrečam (poplavno, plazovito območje), parametri nosilne konstrukcije, zaščita pred zunanjimi vplivi, podatki o dostopnosti za gibalno ovirane ...

smislu problematična gradnja po drugi svetovni vojni. Pri projektiranju so se upoštevale minimalne vodovodne sile, pri gradnji pa je bilo pereče pomanjkanje materialov, ki bi zagotavljali zadostne trdnosti zidovja in betona. Kljub navedenim omejitvam in posameznim opozorilom gradbene stroke so bile zgrajene stavbe previsoke za tedanje tehnične možnosti.

Veliko spremembo je leta 1964 prinesel prvi pravilnik za potresno odporno gradnjo, po številnih potresih v 70. letih prejšnjega stoletja pa še zadnji nacionalni pravilnik leta 1981. Velik korak je bil storjen leta 2008 z obvezno uporabo standarda Evrokod 8, ki glede na omenjena pravilnika zahteva znatno višjo potresno odpornost.

Potresna ogroženost stavbe v Sloveniji je zato zelo raznolika, kar je logična posledica razvoja protipotresnih predpisov. Žal so potresno ranljivost starejših stavb še poslabšale prenove in rekonstrukcije, pri katerih so z dodajanjem etaž povečali njihovo težo in s tem posledično tudi potresne sile (če je namreč masa večja, so sile, ki nastanejo ob potresu, večje), z odstranitvami nosilnih zidov pa zmanjšali njihovo odpornost na potres. Med potresno najranljivejše se tako uvrščajo mnoge stavbe mestnih središč, ob tem pa še visoke zidane in šibke armiranobetonske stavbe iz obdobja med drugo svetovno vojno in letom 1964. Potresna odpornost nekaterih od teh stavb ne dosega niti 10 % sedaj zahtevane.

predpisi pri gradnji ali prenovi niso bili dosledno upoštevani.

Potresna odpornost stavb in drugih gradbenih objektov je odvisna predvsem od tega, ali in kolikšne potresne sile so bile pri projektiranju predpisane oziroma upoštewane. Stavbe starih mestnih središč, ki predstavljajo velik del kulturne dediščine, že v osnovi sodijo med potresno najranljivejše.

Problematična gradnja po drugi svetovni vojni

Obdobje med ljubljanskim potresom leta 1895 in prvo svetovno vojno je dalo potresno solidnejše stavbe. Z upoštevanjem po potresu uzakonjenega stavbinskega reda so bili nosilni zidovi razporejeni pravilno po tlorisu in optimalno po višini, vsi pa povezani z enostavnimi zidnimi vezmi. Mnoge teh ukrepov so po prvi svetovni vojni opuščali, zlasti pa je v potresnem

Med potresno najranljivejše se uvrščajo mnoge stavbe mestnih središč, ob teh pa visoke zidane in šibke armiranobetonske stavbe iz obdobja med drugo svetovno vojno in letom 1964.

Iskanje rešitev: sistematično in postopno

Po veljavnih predpisih je potrebno stavbam, ki se utrjujejo, zagotoviti tolikšno potresno odpornost, kot je zahtevana za novogradnje. Ker se ob tovrstnih utrditvah izvajajo tudi funkcionalna prenova, zamenjave inštalacij, ukrepi za povečanje požarne zaščite, zvočne zaščite in energijske učinkovitosti ter ukrepi za zagotovitev vseh ostalih zahtev, je strošek utrditve sorazmerno nizek. Po nekaterih ocenah se

TEHNIČNO PODPIRANJE

OPAŽ PO MERI

VIDNI BETONI

NATIONAL
OPAŽNI SISTEMI

- **Strokovni**
- **Zanesljivi**
- **Dostopni**

www.national-opazi.si

Foto: Depositphotos

giblje med četrtino in tretjino skupnega stroška pre-nove. Zato je zgoraj omenjena zahteva – da je treba problematičnim stavbam zagotoviti tolikšno potresno odpornost kot se zahteva za novogradnje – smiselna.

Tehnologije utrjevanja starejših zidanih stavb v Sloveniji so znane in uveljavljene. Z njimi so bile uspešno sanirane in utrjene stavbe, ki so jih poškodovali potresi v Posočju in Furlaniji v Italiji, uporabljajo pa se pri preventivnem utrjevanju posameznih stavb drugod po Sloveniji. Žal je učinkovitost teh metod omejena in je predpisano potresno odpornost mogoče doseči le pri tistih zidanih stavbah, ki imajo

eno ali dve nadstropji, pri visokih stavbah pa le tiste z betonsko konstrukcijo.

Utrjevanja ostalih visokih zidanih in šibkih armiranobetonskih konstrukcij iz obdobja med drugo svetovno vojno in uveljavitvijo prvih predpisov pa se v Sloveniji sistematično še nismo lotili.

Zadnje analize tovrstnih stavb kažejo, da bi predpisano potresno odpornost lahko zagotovila nova nosilna konstrukcija, zgrajena bodisi v notranjosti bodisi na obodu obstoječe stavbe. Za opečne zidane stolpnice, ki so pravzaprav najvišje zidane stavbe v Sloveniji, se je kot možna rešitev izkazala nova nosilna konstrukcija na obodu tlorisa. Pri stavbah z večjimi prostori in višjimi etažami pa je možna in pogosto primernejša izvedba nove konstrukcije v notranjosti. Ker so konstrukcije stavb zelo različne, je tudi rešitve treba iskati individualno. Pri tem moramo pričakovati, da bo pri mnogih stavbah zahtevana potresna odpornost nedosegljiva oziroma bi potrebni ukrepi zmanjšali že tako premajhne dimenzije prostorov, ali pa bi stroški dosegli ali celo presegli stroške nadomestitve stavbe z novo. Slednja je zato v takih primerih edina rešitev.

Zmanjšanja potresne ogroženosti zgrajenega okolja na sprejemljivo raven se moramo kot družba lotiti sistematično in postopno. Za potresno najbolj ranljive stavbe, katerih potresna odpornost je manjša od določenega nivoja (npr. tretjina sedaj zahtevane), bo treba poskrbeti prioritarno. S tem lahko preprečimo najhujše posledice potresa, na katerega moramo računati prej ali slej. Za vsako stavbo posebej bodo potrebna znatna sredstva, zaradi česar bodo lastniki potrebovali spodbude v obliki nepovratnih sredstev in ugodnih posojil, podobno kot so na voljo za energetske prenove. Vprašanje na začetku prispevka pa mora biti prisotno vseskozi in nas opominjati s podvprašanjem »Ali smo storili dovolj, da bi bila potresna ogroženost manjša?«. gg

Obdobje med ljubljanskim potresom leta 1895 in prvo svetovno vojno je dalo potresno solidnejše stavbe.

Velik korak je bil storjen leta 2008 z obvezno uporabo standarda Evrokod 8.

Potresno ranljivost starejših stavb so še poslabšale nepremišljene prenove in rekonstrukcije.

Stavbam, ki se utrjujejo, je po predpisih treba zagotoviti tolikšno potresno odpornost, kot je zahtevana za novogradnje.

www.vgp-drava.si

Glej zeleno
Delaj modro

DRAVA 70 let

VODNOGOSPODARSKO PODJETJE PTUJ, d.o.o.

- NAČRTOVANJE
- IZVAJANJE
- VZDRŽEVANJE
- vodnih objektov
- komunalne hidrotehnike
- objektov varstva okolja

| Ptuj | Ravne na Koroškem | Ilirska Bistrica | Koper |
| Slovenija | Hrvaška | Srbija | Črna gora |

Žnidaričevo nabrežje 11, 2250 Ptuj
E-mail: info@vgp-drava.si
Telefon: 02 787 50 00

Celovite rešitve za sodobne trajnostne objekte

Visokokakovostni sistemi iz aluminija, jekla in umetne mase, ki jih ponuja podjetje AluKönigStahl, omogočajo realizacijo modernih in energetske učinkovitih objektov.

Podjetje AluKönigStahl je dobavitelj visokokakovostnih sistemov iz aluminija, jekla in umetne mase. Z inovativnimi izdelki in odličnimi svetovalnimi storitvami je zanesljiv partner za izvajanje zahtevnih projektov.

V zavezništvu z družbama Schüco in Jansen

Paleta ponudbe AluKönigStahl vključuje različne izdelke znanih blagovnih znamk Schüco in Jansen, ki se nenehno izboljšujejo in prilagajajo zahtevam sodobnih arhitekturnih trendov in najnovejših gradbenih smernic.

AluKönigStahl je v zavezništvu s tema vodilnima mednarodnima proizvajalcema sistemov že več kot 60 let. Podjetje Schüco s sedežem v Bielefeldu je vodilno podjetje na svetovnem trgu aluminijevih sistemov in ima veliko razvojno moč ter strokovno znanje na tem gradbenem področju. Na nemškem trgu zavzema tudi vodilno tržno pozicijo na področju PVC sistemov. Podjetje Jansen s sedežem v švicarskem mestu Oberriet je specializirano za jeklene sisteme in profile za gradbene konstrukcije.

Vodilni na področju zastekljenih gradbenih konstrukcij

S tem sodelovanjem in kontinuiranim razvojem inovativnih izdelkov je AluKönigStahl postal vodilno tehnološko podjetje zastekljenih gradbenih konstrukcij na vseh trgih, kjer deluje.

Za področja jeklenih in mostovnih konstrukcij, strojnih in proizvodnih konstrukcij ter za gradnjo vozil in ladij podjetje pod kakovostno blagovno znamko RHS ponuja vroče in hladno valjane votle jeklene profile, oblikovane cevi in okrogle cevi.

Podpora partnerjem v vseh fazah gradbenega projekta

AluKönigStahl podpira svoje partnerje z obsežnimi storitvami v vseh fazah gradbenih projektov. Izvajanje zasnov trajnostne gradnje podpira ne le kakovost izdelkov samih, temveč tudi strokovne svetovne storitve sodelavcev podjetja. Na ta način lahko izvajalci projektov pridobijo ustrezne informacije pri odločanju o izbiri optimalnih komponent sistema.

Interakcija na področjih proizvodnih tehnologij, izobraževanja zaposlenih in programskih storitev ob stalnem upoštevanju tehničnih smernic zagotavlja učinkovito in visokokakovostno izvajanje projektov.

Vodilni na trgih, kjer delujejo

Podjetje AluKönigStahl je vodilni specialist na vseh trgih, kjer deluje – tudi v Sloveniji. Ta tržni položaj jim zagotavlja preverjeno in intenzivno svetovanje ter kontinuirano podpora vsem partnerjem v procesu gradnje objektov.

Več informacij:

ALUKÖNIGSTAHL, d. o. o.
Neubergerjeva 31, 1000 Ljubljana
Tel.: +386 (0)1 280 73 00
E-Mail: office@alukoenigstahl.si

Videti več življenja.
Z inovativnimi drsnimi sistemi.

- VEČ DIZAJNA: Velike steklene površine, brezmejne barvne kombinacije, maksimalna transparentnost.
- VEČ UDOBJA: Hitro, preprosto in neslišno odpiranje, odlična toplotna izolacija.
- VEČ INOVACIJ: Sistemi so združljivi s Fingerprint odklepanjem, daljinskim upravljanjem in iPad.

SCHÜCO

redal design award

www.alukoenigstahl.si

ALUKÖNIGSTAHL

NOVOST

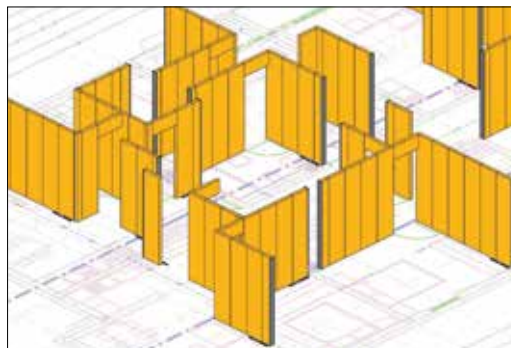

Ytong stenski paneli

- Za gradnjo masivnih in gladkih predelnih sten v večstanovanjskih objektih,
- 3x hitrejša gradnja z manj delovne sile,
- Nižji stroški izvedbe,
- Izdelava panelov po meri,
- A1 požarna odpornost.

Celovita Xella ponudba zajema:

- Priprava 3D pozicijskih načrtov,
- Dostava in montaža panelov,
- Načrtovanje gradnje in nadzor,
- Tehnično svetovanje.

Xella porobeton d.o.o.

Več informacij

www.ytong.si | info.si@xella.com

brezplačni telefon **080 18 22**

YTONG

Intervju

BIM prepreči, da navidezno ugoden projekt postane jama brez dna

Nina Šprohar

Foto: osebni arhiv

O prednostih informacijskega modeliranja gradenj (Building Information Modeling – BIM), ki jih je moč najti v natančnosti, preglednosti, aktivni komunikaciji vseh udeležencev, opredelitvi odgovornosti, hitri izvedbi, analizi učinkovitosti že v fazi načrtovanja, smo se pogovarjali z Matjažem Likebom, direktorjem podjetja PILON in članom upravnega odbora Slovenskega združenja za informacijsko modeliranje gradenj (siBIM).

Na lanski konferenci siBIM smo slišali, da bi bilo BIM pametno vpeljati v vsak gradbeni projekt. A nekateri imajo še vedno zadržke. Zakaj?

Glavni problem je, da so tisti, ki uporabljajo proces BIM, pri nas še vedno pionirji. V nasprotju z nekaterimi evropskimi državami nimamo standardov za uporabo BIM. Investitorji – v prvi vrsti država – pa pri večini projektov informacijskega modeliranja ne zahtevajo. A zagotovo BIM naredi celotni projekt bolj transparenten – tu govorim o porabi denarja, časa in materiala. Projekt je mogoče izpeljati brez aneksov, ki so nam do zdaj krojili usodo, kot v primeru gradnje Onkološkega inštituta v Ljubljani. Namesto tri smo ga gradili 11 let, cena pa je z začetnih 22 narasla na 49 mio EUR.

Tudi za projekt NUK 2 se ne bo uporabilo procesa BIM. Kaj konkretno bi dosegli z uporabo BIM?

Resda bi bilo načrtovanje nekoliko dražje in zahtevnejše, a vsi vložki bi se hitro povrnili. Prihranki niso le pri izvedbi, temveč so lahko še bistveno večji v celotni življenjski dobi zgradbe. Ker je narejen digitalni dvojček zgradbe, ki ves čas odraža dejansko stanje, je možno zelo hitro ugotoviti stroške vzdrževanja ali pa prilagoditve novim vsebinam. Država večinoma ne pozna prednosti tovrstnega projektiranja, zato prihaja do napak, terminskih neusklajenosti in višanja

načrtovanih stroškov med gradnjo. Obstajajo tudi projektanti, ki ne razumejo, zakaj bi morali usvojiti nove kompetence, če so do sedaj lahko delali »po starem«. Vsekakor bi investitor moral prvi zahtevati načrtovanje z uporabo procesa BIM, ker bo s tem tudi največ pridobil.

Če prav razumem, zdi se lahko, da bo gradnja nekega objekta cenovno dokaj ugodna, po končani gradnji pa se izkaže, kako drago je njeno vzdrževanje. Imamo kakšen primer?

To je Pediatrična klinika v Ljubljani s svojo stekleno fasado. Če bi projekt načrtovali z BIM in imeli digitalni dvojček zgradbe, bi hitro ugotovili, kakšni bodo stroški čiščenja, kakšna bo energetska učinkovitost ipd. Tako pa je treba sedaj vsako leto odšteti več deset tisoč evrov samo za čiščenje, poleti pa še več za stroške hlajenja, saj bi bila sicer vročina v stavbi nevzdržna.

Na začetku ste omenili pomen standardov. Do kakšnih zapletov prihaja, če niso ustrezno definirani?

Pri nas je težava v tem, da se ne ve točno, kaj je naročnik želel, ko je naročil načrtovanje z uporabo procesa BIM. Marsikaj je potrebno definirati, med drugim standarde za stopnjo razvitosti modela, negeometrijske informacije, temeljne načine in formate

BIM naredi celotni projekt bolj transparenten – izpeljati ga je mogoče brez aneksov, ki so nam do zdaj krojili usodo.

Načrtovanje je nekoliko dražje in zahtevnejše, a vložki se hitro povrnejo ne le pri izvedbi, temveč v celotni življenjski dobi zgradbe.

za izmenjavo podatkov med strokami ... Nekatere države EU, med njimi Švedska, Nemčija, Avstrija, Danska, so standarde že predpisale. Vsaka ima svojo različico. Zdaj čakamo, da bo skupne standarde predpisala EU, saj je veliko projektov povezanih z evropskimi sredstvi. Proces sprejemanja enotnih standardov sicer poteka že dve leti, a težava je v tem, da bi rade tiste države, ki imajo standarde že definirane, »vsilile« svoje.

Kdo pa je v Sloveniji vodilni pri predpisovanju standardov?

Pri nas je za pripravo standardov odgovoren Slovenski inštitut za standardizacijo (SIST). Z vidika javnega sektorja pa je najdlje trenutno Stanovanjski sklad Republike Slovenije, saj njegovi razpisi že vključujejo jasne zahteve glede BIM. Na državni ravni pa je zahteva po uporabi BIM odvisna od ministrov in njihovih sekretarjev. Pri nas je bil leta 2018 naročen in izdelan akcijski načrt za digitalizacijo na področju grajenega okolja. Dogovorjeno je bilo, da mora biti zakonodaja sprejeta do leta 2021, uporaba BIM v javnih naročilih pa obvezna leta 2023. A pobuda je nato zamrla, najverjetneje tudi zaradi vsebinskega nerazumevanja nekaterih odločevalcev.

Res pa je, da smo v Sloveniji imeli predvsem z večjimi projekti vselej veliko zapletov, ko so se javna sredstva porabljala neracionalno.

Res je, verjetno tudi takšne zadeve mečejo slabo luč na proces projektiranja, predvsem za tiste, ki ne razumejo povsem, kaj je smisel in namen projektiranja s pomočjo BIM. Ko nekdo vidi, da bo za načrtovanje z BIM treba odšteti nekoliko več sredstev, jim v glavi takoj posveti rdeča luč, pa čeprav bi ravno s pomočjo BIM izgradnjo in kasneje uporabo bistveno pocenili. Ocene so različne, vendar se prihranki pri gradnji ocenjujejo od nekaj do 15 % vrednosti celotne investicije, pri vzdrževanju čez celotno življenjsko dobo pa tudi do 60 %.

Pomembne so tudi knjižnice BIM. Kako lahko pomagajo arhitektom?

Arhitekti lahko s pomočjo knjižnic BIM hitreje projektirajo, ni jim več treba risati posameznih objektov, vse elemente, ki jih potrebujejo za načrtovanje, dobijo v oblaku ali na različnih portalih. Lahko si prenesejo knjižnice različnih proizvajalcev, recimo oken, vrat, fasadnih elementov, opreme itd. Ker so to digitalni modeli dejanskih proizvajalcev in ne generični, so znani cena, dobavni rok, tehnične lastnosti, uporabljeni materiali idr. To je za investitorja zelo pomembno, saj tako dobi najbolj točno oceno končne zneska investicije, poleg tega pa se lahko tudi virtualno sprehodi po objektu, lažje si predstavlja, kakšen bo končen izgled, vizualizacije niso več edina možnost za predstavitev.

Najbrž pa so BIM knjižnice tudi precej uporabno trženjsko orodje za proizvajalce?

Da, zanje predstavljajo veliko prednost, saj tako dosežejo točno tisto ciljno publiko, ki so jo vseskozi iskali, v nasprotju z oglaševanjem z letaki ali po spletnih straneh. Namesto da se predstavljajo na sejnih in tiskajo kataloge, za katere ne vedo točno, kdo jih bo prelistal, lahko ustvarijo knjižnico BIM, ki bo dosegla projektante. Ti lahko z enim klikom ugotovijo tudi lastnosti gradbenih materialov, potrebne informacije za preračun gradbene fizike, kot so toplotna prevodnost, zvočna izolacija in seveda tudi cena in način vgradnje. Takoj lahko izvozijo popis količin uporabljenih materialov za oceno vrednosti projekta ter ugotovijo, kolikšna bo poraba energije za točno določeno lokacijo in s tem preverijo njeno energetsko učinkovitost. Kot je izjavil Marko Dabrovič iz arhitekturnega biroja 3LHD, predavatelj na zadnji konferenci siBIM: »Z BIM si suveren pri projektu in na gradbišču povsem nadzoruješ situacijo, ker imaš na voljo vse informacije. [gg](#)

Načrtovanje z uporabo BIM procesa bi moral zahtevati investitor.

Nekatere države EU so standarde že predpisale in vsaka ima svojo različico. Zdaj čakamo, da bo skupne standarde predpisala EU.

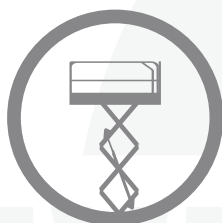
Z vidika javnega sektorja je trenutno najdlje Stanovanjski sklad Republike Slovenije, saj njegovi razpisi že vključujejo jasne zahteve glede BIM.

S knjižnico BIM proizvajalci dosežejo točno tisto ciljno publiko, ki so jo vseskozi iskali

CELOVITE REŠITVE

najem / servis / prodaja / transport

Na zahtevnem gradbenem trgu uspešno poslujejo skoraj tri desetletja

Družba SL-inženiring, ki nastopa predvsem na področju visokih gradenj, deluje zlasti v lokalnem okolju, kjer se je uveljavila kot zaupanja vreden partner, na ravni države pa so prepoznavni na področju obnov in rekonstrukcij objektov kulturne dediščine.

Podjetje SL-inženiring, investicijski in izvajalski inženiring Boršt, d. o. o., uspešno posluje že devetindvajseto leto. Glavna dejavnost podjetja je še vedno gradbeni inženiring, in sicer v več oblikah – od nakupa zemljišč, izpeljave prostorskih načrtov, projektiranja in same izvedbe do pridobitve uporabnega dovoljenja za znanega kupca ali pa le izvedba gradbeno-obrtniško instalacijskih del za znanega kupca. Podjetje hkrati izvaja tudi gradnjo za trg za neznanega kupca, vključno s prodajnim postopkom.

Poslujejo predvsem v Posavju in na Dolenjskem

Večina gradenj poteka v Posavju in na Dolenjskem, nekaj pa tudi po drugih krajih v Sloveniji. Trenutno za znanega kupca gradijo trgovski center SPAR-Logatec. Pri pridobivanju poslov na javnih naročilih gradijo ali obnavljajo šole, kulturne domove, gradove, cerkve, mrliške vežice, za zasebnike pa tudi stanovanjske hiše, trgovske, poslovne in industrijske objekte.

V preteklih letih so zgradili kar nekaj večjih objektov, kot so trgovski center INPOS v Krškem, Orodjarstvo Pečnik v Koprivnici, poslovni objekt O.T.I.ROSSI v Krškem, IHS v Krškem, izvedli so energetsko sanacijo javnih objektov v Podbočju,

Kostanjevici na Krki, Kapelah, Bistrici ob Sotli, adaptirali urgentni center bolnišnice v Brežicah in še mnogo manjših objektov.

Zadovoljni so, da jim je uspelo prodati vsa stanovanja, ki so jih zgradili za trg v Brežicah, Krškem in Krmelju. Iščejo tudi že nove lokacije za izgradnjo novih stanovanj.

Delo od doma v javni upravi zaviralo postopke

V SL-inženiringu ugotavljajo, da koronavirus na gradbiščih ni bistveno vplival na potek izvedbe del, bolj se je zapletalo pri postopkih z državnimi in občinskimi organi. Uslužbenci večine ustanov so opravljali delo od doma in tu so se zaradi pomanjkanja koordinacije, podpisnikov, neurejene pošte in še drugih ovir postopki zelo zavlekli. »Za takšen način dela, ki so ga nekateri začeli tudi zagovarjati, se bo treba glede na pomembnost gospodarskih projektov v prihodnje bolje organizirati,« opozarjajo.

Ovir še vedno preveč

Dodajajo tudi, da so pri gradnjah postopki pridobivanja soglasij, mnenj, vse do gradbenega dovoljenja, še vedno predolgi. »Vlada je sicer že nekaj naredila na tem, vendar je to še vse premalo. Nekateri si še vedno jemljejo pravico, da zavirajo gradnjo. Če bi imeli bolj urejeno in pregledno zakonodajo, ne bi postopki pridobivanja OPPN-jev in gradbenih dovoljenj trajali po več let,« poudarjajo.

Opozarjajo tudi, da je na javnih razpisih še vedno v veljavi merilo najnižje cene in posledica je še velikokrat, da nekateri ponudniki s prenizkimi cenami niso sposobni izvesti gradnje do konca. Naročniki po svoje spreminjajo merila tudi pri referencah. Napačno je mnenje, da podjetja, ki so izvedla zelo zahtevne poslovne ali industrijske objekte in tudi večstanovanjske objekte, ne morejo sodelovati pri izvedbi šole ali vrtca, ki so tehnološko bistveno enostavnejši objekti za izvedbo. »Napačno je tudi merilo pri večini razpisov, da so reference vezane na zadnjih pet let, kot da podjetje ni več sposobno izvajati takšnih del, če je minilo več kot pet let. Seveda se potem podjetja partnersko povezujejo, kar pa samo draži gradnjo.«

Vlaganj bo manj

»Kapacitete imamo za letos več ali manj zasedene, vendar se bo v prihodnosti prav gotovo poznal vpliv koronavirusa. Investitorji se bodo težje odločali za naložbe zaradi negotove prihodnosti. Zlasti se bo to čutilo pri naložbah v gostinstvu, objektih za avtomobilsko industrijo in podobnih panogah, država in občine bodo pa tudi imele manj denarja za naložbe,« napovedujejo v SL-inženiringu.

Podjetje se bo kadrovsko širilo glede na potrebe trga. Skrb vzbujajoče pa se jim zdi, da je zanimanja za gradbeno-inženirski poklic vse manj.

POVABITE VAŠEGA GRADBENEGA INŽENIRJA

**Registrirajte se za brezplačni
digitalni dogodek #BUILDING
TOGETHER, ki se bo zgodil preko
spleta 8. in 9. julija 2020, in
povabite tudi svojega inženirja!**

#BUILDING TOGETHER

Pridružite se nam 8. in 9. julija 2020, ko bomo prikazali, kako GRAPHISOFT spreminja način sodelovanja arhitektov in inženirjev, preko popolnoma novega BIM procesa. Poslušajte predavanja številnih strokovnjakov v gradbeni industriji. Spoznali boste, zakaj je Karl Fender, ustanovitelj biroja Fender Katsalidis Architects, izbral ARCHICAD za projektiranje druge najvišje stavbe na svetu, ki je trenutno v gradnji v Kuala Lumpurju. Rešitev bo predstavila vrsta uglednih uporabnikov s celega sveta kot so: Anthony Laney, Laney LA; Patrick Bird, Riverstone; Daniel Goldin, Fender Katsalidis in Abelardo Tolentino, AIDEA. Izvršni direktor podjetja GRAPHISOFT, Huw Roberts, pa bo predstavil vizijo za gradbeno industrijo, in kako to vizijo realizirati in omogočiti arhitektom, da lažje ustvarjajo izjemno arhitekturo. Bodite med prvimi, ki bodo spoznali popolnoma nove možnosti sodelovanja arhitekt – inženir preko integriranega načrtovanja (Integrated Design) za nosilne konstrukcije, ki jih bodo predstavila podjetja SCIA, RISA in GRAPHISOFT. Prijavite se že danes na povezavi <https://buildingtogether.graphisoft.com> ali s pomočjo spodnje QR kode.

Več informacij na www.pilon.si in info@pilon.si

Industrija gradbenega materiala

Intenzivno si prizadevajo za spremembo rudarske zakonodaje

Vsaka druga stavba je zgrajena iz cementov, ki jih proizvajajo v Salonitu Anhovo, za Goriške opekarne pa je pomembna stanovanjska gradnja.

Darja Kocbek

Julijan Fortunat, Salonit Anhovo: »Verjamemo, da bodo negativni učinki epidemije na naše poslovanje na koncu manjši, kot je kazalo na samem začetku.«

Brez gradbenega materiala ni gradnje, zato so proizvajalci gradbenega materiala med podjetji, ki si precej obetajo od investicijskih projektov, s katerimi želi vlada pripomoči k čim hitrejšemu zagonu gospodarstva po epidemiji koronavirusa. Za industrijo gradbenega materiala je priložnost tudi Evropski zeleni dogovor.

Brez sodobnih okolju prijaznih gradbenih proizvodov s certifikatom, ki dokazuje trajnostno rabo naravnih virov, v prihodnje ne bo mogoče graditi nič-energijskih novih stavb. Tudi za energetske sanacije obstoječih bodo ključni novi inovativni okolju prijazni in trajnostni gradbeni materiali. Tako za sanacije kot za inovacije in razvoj novih materialov in tehnologij bo v prihodnjem večletnem proračunu EU predvidoma na voljo kar precej evropskih sredstev. Na voljo bodo, ko bo sprejet nov večletni finančni okvir EU za obdobje 2021-2027.

Podjetje Salonit Anhovo je v letu 2019 zelo dobro poslovalo

Za industrijo gradbenega materiala je zdaj enako kot za podjetja iz drugih panog ključno sproti prilagajanje razmeram po pandemiji koronavirusa. Ta je različne trge različno prizadela. Julijan Fortunat,

predsednik uprave družbe Salonit Anhovo, nam je pojasnil, da je v času epidemije postalo jasno, da se bodo morali sproti prilagajati poslovnim razmeram na različnih trgih, zato dnevno spremljajo razvoj ter tekoče prilagajajo poslovanje v letu 2020.

»Verjamemo, da bodo negativni učinki epidemije na naše poslovanje na koncu manjši, kot je kazalo na samem začetku,« nam je povedal. V Salonitu so v letu 2019 poslovali zelo dobro in okrepili tudi svojo prisotnost v sosednjih državah s terminalom v Trstu. Zaposlenim bodo zato lahko izplačali tudi regres v višini 1.700 EUR.

»Podpiramo vrsto pobud vlade, da bi spodbudili gradbeništvo kot eno izmed temeljnih dejavnosti, saj se bo to odrazilo v okrevanju tudi v drugih panogah. Pred sabo imamo nekaj pomembnih državnih projektov: predor Karavanke, drugi tir, tretjo razvojno os, hidroelektrarne ..., če omenim samo največje,« pravi Julijan Fortunat. Po njegovih besedah skorajda ni gradnje, ki ne bi potrebovala kakovostnega cementa. Vsaka druga stavba in še večji delež infrastrukturnih objektov v Sloveniji je zgrajena iz cementov, ki jih proizvajajo v Salonitu Anhovo. »Naš slovenski cement je v stanovanjskih objektih, vrtcih, šolah, na igriščih, bolnišnicah, v infrastrukturnih objektih – mostovih, predorih – in še bi lahko našteval,« pravi Fortunat.

V Goriških opekah so za letos predvideli rast na vseh segmentih poslovanja

Tudi v podjetju Goriške opekarne so v letu 2019 poslovali nekoliko boljše kot v letu 2018. V poslovnem načrtu za letošnje leto so prav tako predvideli rast na vseh segmentih poslovanja. »Zaradi epidemije do sedaj še nismo spreminjali poslovnega načrta, se pa stalno prilagajamo novonastalim razmeram. Prilagoditve so predvsem pri realizaciji proizvodnega programa, ki je odvisen od dogajanja na posameznih trgih,« je za našo revijo povedal direktor Jožef Stibilj.

Ob tem je dodal, da se zavedajo, da bo epidemija imela zelo velike posledice tudi na trg gradbeništva, ki pa se bodo začele kazati nekoliko z zamikom glede na ostale panoge. V podjetju Goriške opekarne se bodo tem razmeram prilagodili ter po potrebi izkoristili ukrepe, ki jih je za premagovanje krize pripravila

država. Ker je poslovanje družbe vezano predvsem na izvajanje eno in večstanovanjske gradnje, je za to podjetje pomembno, kako bo država spodbujala stanovanjsko gradnjo, nam je pojasnil Stibilj.

Pogoji za poslovanje industrije gradbenega materiala so v Sloveniji po njegovih besedah podobni kot za ostale panoge. »Srečujemo se z zelo zapletenimi administrativnimi postopki, ki precej otežujejo naše poslovanje. Ravno sedaj si intenzivno prizadevamo za spremembo rudarske zakonodaje, ki bo omogočila enostavnejše podaljševanje rudarskih koncesij, ki za večino podjetij zapadejo v letih 2021 in 2022,« nam je povedal Stibilj.

Evropska komisija je decembra lani predstavila predlog Evropskega zelenega dogovora, ki je časovni načrt za vzpostavitev trajnostnega gospodarstva, s katerim želi EU podnebne in okoljske izzive spremeniti v priložnosti ter zagotoviti, da bo prehod v podnebno nevtrarno EU pravičen in vključujoč za vse.

Cilj je postati brezogljica cementarna

Za Salonit Anhovo nova strategija zelene rasti v Evropski uniji pomeni potrditev dolgoletne strategije podjetja. »Princip krožnega gospodarstva in rešitve industrije 4.0, ki ju že živimo, bomo v prihodnjih letih še nadgrajevali,« razlaga član uprave podjetja Tomaž Vuk.

V Salonitu Anhovo po poti stalnih izboljšav s sistematičnim investiranjem hodijo že drugo desetletje. »Učinke prek 150 mio EUR investicij merimo tako v proizvodni učinkovitosti – pohvalimo se lahko z nizkimi specifičnimi porabami elektrike in toplote – kot tudi pri stalnem zmanjševanju vplivov na okolje. Naša vizija je brezogljica cementarna – vendar bomo za te tehnološke inovacije potrebovali tudi dovoljenja, na katera čakamo predolgo in zavirajo naš razvoj,« nam je pojasnil Vuk.

Cementarna v Anhovem sodi po njegovih besedah danes med 10 % energetske najbolj učinkovite cementarne v Evropi, uvršča pa se tudi v skupino cementarn, ki imajo najnižje vplive na okolje. »Kakovost zraka je v naši okolici med boljšimi v Sloveniji. Uporabljamo najboljše razpoložljive tehnologije,« zagotavlja Tomaž Vuk.

Jožef Stibilj, Goriške Opekarne: »Zaradi epidemije do sedaj še nismo spreminjali poslovnega načrta.«

Foto: Goriške opekarne

Goriške opekarne uvajajo nove zelene tehnologije

V podjetju Goriške opekarne se strategiji EU za zeleno rast prilagajajo predvsem s stalnim razvojem izdelkov, ki omogočajo izgradnjo energetske učinkovite objektov. »Poleg tega pa v proizvodnjo uvajamo nove tehnologije, ki omogočajo energetske prihranke ter prihranke pri uporabi naravnih virov. Podjetje aktivno sodeluje v različnih projektih, financiranih s strani domačih in evropskih skladov,« pojasnjuje Stibilj.

REKONSTRUKCIJE. GRADNJE. PROIZVODNJA.

Gradbene in geotehniške storitve

Proizvodnja kamenih agregatov in betonskih proizvodov

Gradbena mehanizacija

V Salonitu Anhovo po poti stalnih izboljšav s sistematičnim investiranjem hodijo že drugo desetletje.

V podjetju Goriške opekarne se strategiji EU za zeleno rast prilagajajo predvsem s stalnim razvojem izdelkov.

Slovenija je na poti do trajnostnih in okolju prijaznih stavb, ki bodo temelj prihodnje zelene družbe, na začetku. Le redke zgradbe imajo okoljski certifikat. Na Gradbenem inštitutu ZRMK razvijajo pregledno evropsko metodo za trajnostno vrednotenje stavb.

Lani se je pod okriljem evropskega projekta LIFE IP CARE4CLIMATE (LIFE IP Poskrbimo za podnebje) pričela druga faza priprave slovenskega sistema za vrednotenje trajnostne gradnje. Zanj so vitalnega pomena okoljske lastnosti gradbenih proizvodov v skladu z okoljskimi produktnimi deklaracijami. Te namreč predstavljajo osnovo za vpis izdelka v podatkovno bazo izdelkov z znanimi okoljskimi lastnostmi, ki je nepogrešljivo orodje pri okoljskem vrednotenju stavb.

Osnova za pridobitev Okoljskega certifikata gradbenih proizvodov (Environmental Product Declaration – EPD), s katerim se dokazuje trajnostno rabo naravnih virov, je izvedena analiza življenjskega cikla (LCA), ki mora zadoščati določenim kakovostnim standardom.

Goriške opekarne so okoljski certifikat EPD pridobile za blagovni znamki izdelkov Opečni zidaki Go Term in Opečna strešna kritina Korec. »S pridobitvijo certifikata EPD TIP 3 potrjujemo, da smo kot podjetje že kar nekaj let usmerjeni v trajnostni razvoj in da si z našimi produkti prizadevamo za zmanjšanje okolijskih vplivov v celotnem obdobju izdelka. Se pravi od pridobivanja surovine do proizvodnje, transporta, v uporabnem obdobju in na koncu pri reciklaži za ponovno uporabo,« navajajo v podjetju.

Informacija v okoljskih produktnih deklaracijah bistvena za konkurenčnost izdelka

Informacija, podana v okoljskih produktnih deklaracijah, bo bistvena za konkurenčnost izdelka in tudi selektivna pri izbiri materialov za konkretne stavbe, saj prihajajoči sistemi vrednotenja trajnostnih stavb v Sloveniji in drugod po EU temeljijo na poznavanju okoljskih lastnosti posameznih gradbenih proizvodov.

Okoljski kazalniki materialov s podrobnimi analizami življenjskega cikla (LCA) so se že izkazali kot konkurenčna prednost pri nekaterih vodilnih slovenskih podjetjih. V Trimu, kjer izdelujejo fasadne sendvič plošče, so na zahtevo strank pripravili vrsto okoljskih produktnih deklaracij (EPD) za posamezne produkte. V podjetju Knauf Insulation se lahko pohvalijo s prvo novozgrajeno (po nemškem sistemu DGNB certificirano) zgradbo v Sloveniji, izdelane pa imajo tudi EPD-je za vseh 23 produktov. V podjetju Reflex izpostavljajo, da je okoljska ozaveščenost evropskih trgov zelo izrazita, trgi pa specifični in zahtevni, tako da so produkti certifikati postali nujni predpogoj za nastop na teh trgih. V podjetju Urša ugotavljajo, da je trajnostna gradnja zaenkrat moda, vendar pa mora postati cenovno dostopen standard – tako kot energetska učinkovita gradnja. ^{gg}

Foto: Goriške opekarne

GRADBENI ODRI

Enostavno, varno, hitro.

- **NAJEM IN PRODAJA**
- **DOSTAVA, MONTAŽA IN DEMONTAŽA**
- **INOVATIVNE TEHNIČNE REŠITVE**
- **VSI POTREBNI CERTIFIKATI**
- **NAKUP SKOZI NAJEM**

Trpinčeva ul. 62, 1000 Ljubljana

www.gradbeniodri.si | t: +386 70 540 071

*Samo 3 glavni deli: okvirji,
podnice in ograjni elementi!*

RINGER
GERÜSTE · SCHALUNGEN

V sobivanju štejejo kakovostni odnosi.

Ponosni smo na vsakega izmed njih.

Univerza na Primorskem, Univerzitetni kampus Livade 1.0, Izola

Poslovni objekt Slovenskega inštituta za kakovost in meroslovje, Ljubljana

Nordijski center v Planici

Avtocestni predor Log, povezava Draženci – MMP Gruškovje

Družinska kapelica pri Bovcu

Termalija, Terme Olimia, Podčetrtek

Visoko kakovostni cementi Salonita Anhovo zagotavljajo inovativne rešitve oblikovanja notranjih in zunanjih prostorov, kot so vrtci, šole, stanovanjski objekti in hiše, mostovi, tuneli, cestišča in elementi notranje opreme. Zamisli gradbenikov, inženirjev, arhitektov in lastnikov objektov spreminjamo v celovite funkcionalne rešitve, ki odražajo trajnostno gradnjo in so oblikovalski ponos širšega okolja.

Foto: Miran Kambljč

Lesene montažne stavbe

Naročniki vse bolj cenijo prednosti lesene gradnje

Uveljavljeni slovenski proizvajalci vsako leto na domačem trgu prodajo nekaj sto lesenih montažnih hiš. Posledice epidemije koronavirusa pa čutijo vsi.

Darja Kocbek

Investitorji so leseni gradnji vse bolj naklonjeni zaradi vse večje okoljske osveščenosti.

Delež lesenih objektov med novogradnjami se povečuje, je pa še veliko rezerve, posebej pri javnih lesenih montažnih objektih.

Proizvajalci lesenih montažnih stavb v Sloveniji v zadnjih letih čutijo preobrat v miselnosti. Investitorji so leseni gradnji vse bolj naklonjeni zaradi vse večje okoljske osveščenosti, okoljskih vplivov svetovnega gospodarstva, energetskih standardov in želje po dobrem, ugodnem bivalnem prostoru.

Delež lesenih objektov med novogradnjami se tako povečuje, je pa še veliko rezerve. Še posebej bi lahko postavili bistveno več javnih lesenih montažnih objektov kot zdaj. Prav tako je še veliko rezerve pri energetski prenovi javnega stavbnega fonda, je povedala Erika Valenčič iz Združenja lesne in pohištvene industrije (ZLPI) pri Gospodarski zbornici Slovenije (GZS).

Podjetje Rihter lani prodalo in zgradilo največje število hiš do zdaj

Da se je povpraševanje po montažnih objektih v zadnjih letih stalno povečevalo, nam je povedala tudi Saša Jazbec iz podjetja Rihter. Lansko leto so v tem

podjetju kljub velikim težavam pri pridobivanju gradbenih dovoljenj presegli načrtovani obseg prodaje in realizacije.

»Prodali in tudi izvedli smo največje število hiš do zdaj. Žal smo zelo nezadovoljni z nekaterimi upravnimi organi za izdajo gradbenih dovoljenj. V letošnjem letu smo načrtovali še nekaj odstotno rast glede na preteklo leto, žal pa se napovedi po vsej verjetnosti zaradi COVID-19 ne bodo uresničile. V prihodnosti pričakujemo, da se bo prodaja in realizacija umirila,« nam je razložila Jazbečeva.

Za montažne objekte se po njenih besedah večinoma odločajo družine in pari, ki v današnjem tempu življenja nimajo časa, da bi se ukvarjali s predolgimi postopki pridobivanja gradbenih dovoljenj ter klasične gradnje, ampak zato raje izberejo podjetje, ki mu zaupajo, da vse to uredi namesto njih. »Vse več pa je montažnih objektov tudi v javnem sektorju, kar nas še posebej veseli, da država spodbuja tovrstno gradnjo,« še dodaja Saša Jazbec.

Naročniki ugotavljajo, da je gradnja lesenih montažnih objektov bolj okolju prijazna, energetsko varčnejša, hitrejša v primerjavi s klasično gradnjo, hiša je takoj vseljiva in potresno varna. »Vse več investitorjev se odloča za sodobno leseno gradnjo tudi zaradi prispevka k trajnostnemu razvoju in zniževanju vplivov na okolje«, nam je povedala Erika Valenčič.

Investitorji se po njenih besedah lahko odločijo za enega izmed tipskih objektov z individualnimi prilagoditvami ali pa za popolnoma novo zasnovo hiše, ki se izdelata po meri in potrebah naročnika.

V Marlesu opažajo trend rasti montažnih gradenj, ki prevladuje v zahodni Evropi

Ker je gradnja lesenih montažnih objektov vse bolj prepoznavna kot trajna rešitev, ki zagotavlja hitrost izvedbe, nizke stroške uporabe objekta ter visoko udobje bivanja, tudi v podjetju Marles hiše v Sloveniji opažajo trend rasti montažnih gradenj, ki prevladuje v zahodni Evropi.

Slovenija je za Riko hiše pomemben trg

Direktor podjetja Riko hiše Marko Obrstar nam je prav tako povedal, da vse več investitorjev javnih objektov in naročnikov stanovanjskih hiš ceni in se odloča za leseno montažno gradnjo in njene prednosti. Med prednostmi gradnje lesenih montažnih objektov pred klasično gradnjo je izpostavil hitrost gradnje oziroma postavitve, uporabo naravnih materialov, energetsko učinkovitost ter požarno in potresno varnost. »Veseli nas, da zaupanje v leseno gradnjo tudi zaradi vse večje ekološke ozaveščenosti raste. Prav tu odigrajo pomembno vlogo investitorji javnih objektov, kot so vrtci, šole, saj dajejo pomemben zgled za trajnostno naravnano gradbeništvo,« razlaga Obrstar.

Slovenija je za Riko hiše pomemben trg, zato bodo v podjetju vanj v prihodnje še bolj usmerjali svojo pozornost. »Smo sicer bolj izvozno naravnano podjetje, saj največ lesenih objektov – tako stanovanjskih hiš kot tudi javnih objektov – prodamo v Italiji, Veliki Britaniji in Švici, prisotni smo tudi v Nemčiji, Belgiji, na Nizozemskem, Švedskem, v Franciji,« še pristavlja.

Tudi podjetje Rihter okrog 70 % hiš še vedno prodaja in izvede v Sloveniji. Zelo pomemben je tudi izvoz, ki je v lanskem letu pomenil približno 30 % celotne realizacije. »Naši glavni tuji trgi so Italija, Švica, Avstrija, Hrvaška, Nemčija, Francija. Največji delež izvoza že več let predstavlja Italija, kjer pa je trenutna situacija v povezavi s koronavirusom bistveno slabša kot v Sloveniji. Šele sedaj se izboljšuje in bomo lahko pričeli z gradnjo tudi tam,« pravi Saša Jazbec.

Posledice pandemije bodo zelo občutne ne samo kratkoročno, ampak tudi dolgoročno, še pravi. Predvsem upad izdanih gradbenih dovoljenj bo vplival na celotno gospodarsko panogo. V podjetju Rihter upajo, da bo država tudi na tem področju poskrbela, da ne bo več prihajalo do zastojev in bodo postopki hitrejši. Glede na to, da živimo v dobi digitalizacije, bi na tem področju lahko marsikaj naredili v smeri pohitritve postopkov. »V času pandemije smo tudi mi izkoristili čas in se ukvarjali z našim procesom, ki

postaja vse bolj digitaliziran in prijaznejši za stranke,« razlaga Jazbečeva.

Težave zaradi zaprtja mej

Proizvajalci montažnih lesenih objektov sicer po besedah Valenčičeve z ZLPI posledice pandemije že čutijo – predvsem kot zmanjšanje proizvodnje in izvoza. Zaradi zaprtja mej pa so se težave pokazale predvsem pri izvajanju montaž na tujih trgih. »Ko se bodo prehodi v tuje države sprostili oziroma popolnoma odpravili, se pričakuje, da se bo vzpostavilo neko normalno stanje. Trenutno je najbolj pereča zadeva tudi pridobivanje gradbenih dovoljenj. Lesarska podjetja nekako pričakujejo poglobljanje krize do konca leta,« je pričakovanja podjetij povzela Valenčičeva.

»Pandemija nas je vse izzvala, da na novo premislimo lastne paradigme in znova na piedestal postavimo zdravo življenje in čim bolj optimalne bivalne pogoje. Prav tu zaseda lesena gradnja pomembno mesto, saj omogoča visoko kakovost bivanja. Posledice koronavirusa vsekakor čutimo. Po eni strani se manjša investicijska potencia, po drugi strani pa viša odločitve za kakovostno bivanjsko okolje. Prepričan sem, da bomo optimizirali dane pogoje delovanja,« je optimističen Marko Obrstar.

Podjetjem, ki proizvajajo lesene montažne objekte, ustreza tudi Evropski zeleni dogovor, ki ga je decembra lani kot novo zeleno strategijo predstavila Evropska komisija. V tej strategiji je med prioritetami izrecno navedla tudi gradnjo in prenovo stavb.

»Povečanje energetske učinkovitosti stavb, podvojitve stopnje prenove javnih in zasebnih stavb, digitalizacija načrtovanja in gradnje (BIM) ter upoštevanje zasnove stavb skladno s krožnim gospodarstvom so tematike, ki bodo v prihodnjem obdobju ključne usmeritve za gradbeni sektor,« razlaga Erika Valenčič.

Vloga lesa bo v gradbeništvo vse bolj izrazita

Prepričana je, da bo vloga lesa v gradbeništvo vse bolj izrazita, saj ima les kot material velike prednosti, prispeva pa tudi k blaženju podnebnih sprememb. Pomemben vidik v Sloveniji v tej smeri je tudi polna

Pomembno vlogo imajo investitorji javnih objektov, kot so vrtci, šole, saj dajejo zgled za trajnostno naravnano gradbeništvo.

Podjetje Rihter okrog 70 % hiš še vedno prodaja in izvede v Sloveniji.

Riko hiše so izvozno naravnano podjetje, največ prodajo v Italiji, Veliki Britaniji in Švici, prisotni so tudi v Nemčiji, Belgiji, na Nizozemskem, Švedskem, v Franciji.

Marles v objekte vgrajuje izključno materiale naravnega izvora.

Foto: Rihter

Predvsem pri upadu izdanih gradbenih dovoljenj bi lahko država poskrbela, da ne bo več prihajalo do zastojev in bodo postopki hitrejši.

Podjetjem, ki proizvajajo lesene montažne objekte, ustreza tudi Evropski zeleni dogovor.

Slovenska lesena gradnja ima kakovostne produkte za visok bivalni standard.

uporaba zelenega javnega naročanja. Slovenski proizvajalci lesenih montažnih stavb so vsekakor sposobni odgovoriti na te izzive, še pristavlja Valenčičeva.

Ker v podjetju Riko hiše s svojimi produkti oziroma z načinom gradnje in tudi s procesi dela že sledijo načelom trajnostnih usmeritev in je boljša, bolj zelena prihodnost že osnovna misel njihovega ustvarjanja, posebnih prilagoditev po objavi Evropskega zelenega dogovora niso vpeljali. »Nadaljujemo tako, kot smo si začrtali,« nam je zatrdil Marko Obrstar.

V podjetju Marles prav tako izpostavljajo, da njihove montažne hiše v osnovi sledijo načelom trajnostne gradnje, kjer je posebna pozornost namenjena izbiri kakovostnih gradbenih materialov. »V objekte vgrajujemo izključno materiale naravnega izvora. Z uporabo obnovljivih naravnih materialov želimo doseči maksimalno udobje in zdravo bivalno okolje, ob čim manjšem obremenjevanju okolja. Največji delež materiala se pri montažni gradnji uporabi za konstrukcijo in izolacijo objekta. Glavni konstrukcijski material je les, ki ga pri Marles hišah uporabljamo za izdelavo sten, stropov, strešnih nosilcev,« navajajo v Marlesu.

V podjetju Rihter, kjer so ožje specializirani, in sicer na koncepte nič in plus energijske gradnje hiš (stavb), z dosegom okoljskih ciljev, kot jih je začrtal Evropski zeleni dogovor, po besedah Saše Jazbec ne bodo imeli

Delež gradnje lesenih javnih stavb je še vedno nizek

Podatkov, koliko je bilo lani v Sloveniji dograjenih vseh lesenih stanovanjskih montažnih hiš, še ni, se pa lesena gradnja v zadnjih letih krepi, pravi Erika Valenčič. Kljub temu je delež gradnje lesenih javnih stavb še vedno nizek. »Slovenska lesena gradnja ima kakovostne produkte za visok bivalni standard. Slovenija predstavlja majhen trg za proizvajalce lesenih montažnih hiš, zato v tujino prodajo več hiš, kot se jih dogradi doma. Slovenski uveljavljeni proizvajalci na leto prodajo nekaj sto hiš na slovenskem trgu. Njihovi najmočnejši tuji trgi so Avstrija, Švica, Italija, Anglija in Nemčija,« nam je Valenčičeva predstavila najpomembnejše trge slovenskih proizvajalcev lesenih montažnih objektov.

nikakršnih težav. Že sam sistem montažne gradnje, ki je že v osnovi okolju prijazen in grajen po principih trajnostne gradnje, izpolnjuje cilje strategije. »Tudi naš nadaljnji razvoj bo usmerjen v dodatno varovanje okolja preko izboljšane energetske učinkovitosti, uporabe naravnih materialov in prehoda v krožno gospodarstvo,« pojasnjuje Jazbečeva. ^{gg}

VSE ZA DOM IN OKOLICO

 sam
TEHNIČNE TRGOVINE

v spletni trgovini
WWW.sam.si

RIHTER

Montažne gradnje

ZERO
ENERGY

30 LET BIVANJA V SOŽITJU

Praznujemo 30 let razvoja okolju in zdravju prijaznih, energetske učinkovitih ter tehnološko dovršenih sistemov gradnje. Gradimo nič energijske hiše in strankam zagotavljamo celostno individualno stanovanjsko rešitev. Ponosni smo na vrednote, ki jim sledimo od samega začetka – individualnost, prilagodljivost in kakovost za sprejemljivo ceno. Našim strankam se posvetimo v celoti od samega začetka in jim zgradimo prijeten in sodoben dom za vse življenje.

www.rihter.si

Gradnja najemnih stanovanj

V načrtu je 518 javnih in oskrbovanih stanovanj

Stanovanjski sklad Republike Slovenije namerava do leta 2023 zagotoviti do 445 javnih najemnih stanovanj in 73 najemnih oskrbovanih stanovanj za starejše.

Darja Kocbek, foto: Stanovanjski sklad RS

V soseski Novo Brdo E1 gradijo 174 stanovanj, v Dečkovem naselju 128 in v Rogaški Slatini 10.

Do leta 2025 namerava Stanovanjski sklad RS zagotoviti še do 450 novih javnih najemnih stanovanj po vsej Sloveniji.

Do leta 2023 bo predvidoma dograjenih 445 javnih najemnih stanovanj z modelom posojila in modelom soinvestitorstva ali kombinacijo obeh. Na podlagi projektov, ki so že odobreni, in projektov, ki so v pripravi, jih namerava zagotoviti Stanovanjski sklad Republike Slovenije skupaj z upravičenimi prosilci (lokalne skupnosti, javni nepremičninski skladi in neprofitne stanovanjske organizacije). Od omenjenih stanovanj jih bo v lasti občin 376, v lasti sklada 69, sklad pa bo gradnjo sofinanciral v vrednosti 25,3 milijona evrov. Dograditev omenjenih stanovanj je predvidena v Programu sofinanciranja zagotavljanja javnih najemnih stanovanj v letih 2016 do 2020.

V Ljubljani, Celju in Rogaški Slatini gradijo 312 javnih najemnih stanovanj

V soseskah Novo Brdo E1 v Ljubljani, Dečkovo naselje v Celju in Spodnja Kostrivnica v Rogaški Slatini je 312 javnih najemnih stanovanj že v gradnji. Dokončana bodo predvidoma v letih 2021 in 2022, so nam pojasnili na skladu. V soseski Novo Brdo E1 gradijo 174 stanovanj, v Dečkovem naselju 128 in v Rogaški Slatini 10.

Z novim programom sofinanciranja do leta 2025 namerava Stanovanjski sklad RS zagotoviti še do 450 novih javnih najemnih stanovanj po vsej Sloveniji. »Bistveni pogoj, da je program uspešen, je sodelovanje in aktivni pristop občin oziroma skladov, služb in neprofitnih stanovanjskih organizacij, ki so v okviru lokalnih skupnosti zadolžene za izvajanje stanovanjske politike in s tem zagotavljanje novih javnih najemnih stanovanj. Iz navedenega razloga sklad ob sprejetju programa poskrbi tudi za obveščenost in njegovo promocijo,« so nam pojasnili.

Od načrtovanih 73 oskrbovanih stanovanj za starejše 43 že gradijo

V okviru Programa sofinanciranja zagotavljanja stanovanjskih enot za starejše v letih 2017 do 2020 ima sklad skupaj z upravičenimi prosilci (lokalne skupnosti, javni nepremičninski skladi in druge pravne osebe) do leta 2023 v načrtu dograditev 73 javnih najemnih oskrbovanih stanovanj z modelom posojila in modelom soinvestitorstva ali kombinacijo obeh. V lasti prosilcev bo 43 stanovanj, v lasti sklada pa 30 omenjenih stanovanj.

Projekti za dograditev teh stanovanj so že odobreni oziroma so v pripravi. V gradnji jih je že 43. Sklad bo za njihovo gradnjo zagotovil 4,6 milijona evrov. V Dečkovem naselju v Celju jih gradijo 14 in v Krškem 29. Dokončana bodo predvidoma v letu 2021.

Pojem »javna najemna stanovanja« v stanovanjski zakonodaji še ni opredeljen

Na Stanovanjskem skladu so nam še razložili, da smo v Sloveniji z Resolucijo o nacionalnem stanovanjskem programu 2015–2025 uvedli pojem »javna najemna stanovanja«, ki pa v stanovanjski zakonodaji še ni opredeljen. V resoluciji so »javna najemna stanovanja« opredeljena kot občinska najemna stanovanja v lasti občin oziroma občinskih stanovanjskih skladov in stanovanjskih organizacij ter najemna stanovanja v lasti Stanovanjskega sklada.

Ta stanovanja so upravičencem na voljo kot neprofitna stanovanja za neprofitno najemnino, kot namenska najemna stanovanja in tržna najemna stanovanja. V kategorijo javnih najemnih stanovanj sklad vključuje tako neprofitna najemna stanovanja kot tudi ostala najemna stanovanja, ki jih ima v lasti.

Zgrešeno je ugotavljati, katera investicija je za državo gospodarsko bolj smiselna

O multiplikativnih učinkih gradnje neprofitnih stanovanj za gospodarstvo na Stanovanjskem skladu RS pravijo, da se tovrstni učinki pogosto navajajo kot opravičilo za investicije, kar po mnenju teoretikov

Gradijo tudi stanovanjske enote za starejše: do leta 2023 naj bi jih imeli 73 novih.

Povezani bomo močnejši in bomo imeli več

Slovenski gradbeni grozd (SGG) deluje na področju gradbenega sektorja, s ciljem pomagati sektorju pri prehodu v trajnostno in krožno gospodarstvo, digitalni transformaciji, inoviranju in internacionalizaciji.

Članstvo v SGG je prostovoljna izbira podjetij in drugih organizacij,

ki se zavedajo, da skupaj z ustvarjanjem zaupanja, sinergijami z drugimi člani, predvsem pa sledenju in soustvarjanju novega znanja in kompetenc ustvarjajo varnostno mrežo in druge pogoje za odpornost in sposobnost preživetja podjetja. Pa ne le to; raziskave na nivoju EU kažejo, da imajo podjetja, ki so povezana v grozde, v povprečju več dobička kot ostala, ki niso. To so dejstva.

Evropska komisija, ki ji je pomen grozdov znan, jim preko programa COSME namenja podporo pri povezovanju v strateška partnerstva za internacionalizacijo, za naložbe v pametno specializacijo in za odličnost. Slovenski gradbeni grozd sodeluje v

vseh treh, kar za člane številne spet pomeni priložnosti – od različnih treningov, mednarodnih izmenjav do pomoči pri iskanju partnerjev ali razvoju poslovnih idej. Trenutno sta aktualna projekta CYBERSECURELIGHT in SMART4NZEB.

To in sodelovanje v drugih programih (Obzorje 2020, Erasmus+, Life ...) nam je omogočilo, da smo ustvarili resnično široko razporedeno mrežo povezav po Evropi, Rusiji, delu Azije in Amerike, ki nam lahko pomaga tudi pri iskanju poslovnih povezav za naše člane.

To so podjetja, posamezniki ali organizacije, ki se ukvarjajo z arhitekturo ali drugim projektiranjem, energetske sanacije, trajnostno gradnjo, naravno gradnjo, gradbeno podjetja, proizvajalci materialov, ponudniki storitev na področju informatizacije stavb in vsi ostali, ki vidijo priložnost v sodelovanju.

To priložnost boste prepoznali tudi nekateri med bralci te objave. Pokličite nas za podrobnosti.

Mag. Vladimir Gumilar, direktor, Slovenski gradbeni grozd

Stanovanjski sklad kot investitor nobenega od svojih gradbišč po Sloveniji v času epidemije ni zaprl.

ni smotno. »Seveda ima skoraj vsaka gospodarska aktivnost ali naložba multiplikator, zato je tak način ugotavljanja, katera investicija je za državo gospodarsko bolj smiselna, zgrešen,« pojasnjujejo na skladu.

S konkretnimi podatki ali analizami o multiplikativnih učinkih gradnje neprofitnih stanovanj za gospodarstvo pred epidemijo, med epidemijo in po njej na skladu sicer ne razpolagajo, vendar pa na podlagi štirih osnovnih ciljev omenjene resolucije ugotovljajo, da z zagotavljanjem uravnotežene ponudbe primernih stanovanj, zagotavljanjem lažje dostopnosti do stanovanj, zagotavljanjem kakovostnih in funkcionalnih stanovanj in zagotavljanjem večje stanovanjske mobilnosti prebivalstva tudi v času epidemije in po njej zagotovo nastajajo pozitivni učinki za vse generacije uporabnikov in vse subjekte, ki pri tovrstnih projektih sodelujejo, ter njihove zaposlene in družine.

Na skladu še izpostavljajo, da so k omilitvi posledic epidemije novega koronavirusa za slovensko gospodarstvo prispevali že s tem, da sklad kot investitor nobenega svojih gradbišč po Sloveniji v času epidemije ni zaprl in ni ustavil nobene gradnje. Še bolj

V Sloveniji bi potrebovali 9.100 javnih najemnih stanovanj

Na Stanovanjskem skladu pravijo, da na ravni statističnih regij periodično preverjajo, kakšne so dejanske potrebe po različnih oblikah bivanja. Iz zadnje ankete 2018/2019 izhaja, da bi v Sloveniji potrebovali 9.100 javnih najemnih stanovanj. Najbolj jih primanjkuje v Mestni občini Ljubljana oziroma v osrednjeslovenski statistični regiji (46 % vseh potreb). Na ravni države primanjkuje tudi 1.000 drugih najemnih stanovanj: 480 bivalnih enot in 520 oskrbovanih stanovanj, največ v mestnih občinah Ljubljana in Koper.

so si prizadevali, da se je kljub izzivom gradnja ves čas nadaljevala, zato so skladno z ukrepi vlade in lokalnih oblasti ves čas prilagojeno izvajali vse svoje programe in javne pozive ter dejavnosti. S tem so poskrbeli, da bodo tudi med in po epidemiji poslovni in delovni procesi lahko tekli in pozitivno vplivali na vse poslovne partnerje in stranke, so še poudarili na Stanovanjskem skladu RS. [gg](#)

PiroFix

PROTIPOŽARNA ZAŠČITA PREBOJEV

Zaščita elektro in strojnih prebojev

Proizvodnja in montaža produktov

Prilagodljivost in zanesljivost

Konkurenčne cene

Skladno s slovensko zakonodajo

TINDE d.o.o.

Husqvarna ročne žage

globina reza 125 mm globina reza 155 mm globina reza 260 mm globina reza 400 mm globina reza 125 mm

Model	K770	K970	K970 Ring	K4000 Cut-n-Break	K4000
Motor	zračno hlajen	zračno hlajen	zračno hlajen	elektromotor 230 V	elektromotor 230 V
Moč	3,7 kW	4,8 kW	4,8 kW	2,7 kW	2,7 kW
Prostornina motorja	74 cm³	94 cm³	94 cm³	-	-
Premier plošče	350 mm	400 mm	350 mm	230 mm	350 mm
Max globina rezanja	125 mm	155 mm	260 mm	400 mm	125 mm
Teža (brez rez. opreme)	9,7 kg	11,9 kg	13,5 kg	8,9 kg	8,5 kg
Cena brez DDV	€ 1.621,-	€ 1.904,-	€ 5.203,-	€ 2.602,-	€ 1.433,-
Akcijska cena brez DDV	€ 899,-	€ 999,-	€ 3.372,-	€ 1.880,-	€ 800,-

Husqvarna vibrirne plošče

Tehnične lastnosti	LF 80	LF 75 LAT	LG 204	LG 400
Motor	Honda	Honda	Honda	Lombardini
Gorivo	bencin	bencin	bencin	diesel
Teža	82 kg	92 kg	211 kg	436 kg
Moč motorja	3,6 kW	3,6 kW	4,7 kW	6,2 kW
Moč nabijanja	19 kN	230 kN	36 kN	52 kN
Delovna hitrost	33 m/min	27 m/min	23 m/min	25 m/min
Dimenzija plošče	420 x 570 mm	420 x 570 mm	500 x 700 mm	650 x 967 mm
Cena brez DDV	€ 1.844,-	€ 2.247,-	€ 5.354,-	€ 10.069,-
Akcijska cena brez DDV	€ 1.288,-	€ 1.494,-	€ 3.907,-	€ 5.876,-

Husqvarna talne žage

Model	FS 400 LV	FS 524
Motor	Honda GX 390	Honda GX 630
Moč motorja	8,7 kW / 12 KM	15,5 kW / 20,8 KM
Pogon	ročni	samohodni
Max. premer plošče	450 mm	600 mm
Max. globina reza	165 mm	241 mm
Teža	99 kg	231 kg
Cena brez DDV	€ 2.699,-	€ 10.959,-
Akcijska cena brez DDV	€ 1.990,-	€ 6.850,-

Atlas Copco kompresorji in generatorji

Kompresor XAS 88 Kd

Model	XAS 88 Kd
Delovni tlak	7 bar
Pretok zraka	5 m³/min
Motor	Kubota
Izhodna moč	33 kW
Cena brez DDV	€ 18.041,-
Akcijska cena brez DDV	€ 14.000,-

Generator QES 40 na prevoznici priklopi

Model	QES 40
Frekvenca	34 kW, 42 kVA
Moč	1.015 kg
Teža	Kubota
Motor	10,3 h
Cena brez DDV	€ 18.157,-
Akcijska cena brez DDV	€ 13.999,-

Epiroc hidravlična kladiva (Atlas Copco)

Tehnične lastnosti	SB 52	SB 102	SB 152	SB 202	SB 302	SB 452	MB 1000	MB 1200	MB 1650
Teža delovnega stroja	0,7 - 1,1 t	1,1 - 3 t	1,9 - 4,5 t	2,5 - 6 t	4,5 - 9 t	6,5 - 13 t	20 - 21 t	15 - 26 t	19 - 32 t
Operativna teža	55 kg	90 kg	140 kg	200 kg	300 kg	440 kg	1000 kg	1200 kg	1650 kg
Pretok olja	12 l/min	16 - 35 l/min	25 - 45 l/min	35 - 65 l/min	50 - 80 l/min	55 - 100 l/min	85 - 130 l/min	100 - 140 l/min	130 - 170 l/min
Delovni tlak	100 - 150 bar	100 - 150 bar	100 - 150 bar	100 - 150 bar	100 - 150 bar	100 - 150 bar	160 - 180 bar	160 - 180 bar	160 - 180 bar
Frekvenca (udarcev / min)	750 - 1700	750 - 2300	850 - 1900	850 - 1800	600 - 1400	550 - 1250	350 - 750	340 - 680	320 - 640
Premier delovnega orodja	40 mm	45 mm	50 mm	65 mm	80 mm	95 mm	110 mm	120 mm	140 mm
Dolžina delovnega orodja	255 mm	250 mm	250 mm	300 mm	440 mm	470 mm	570 mm	585 mm	650 mm
Max. vhodna hidravlična moč	7 kW	9 kW	11 kW	17 kW	20 kW	25 kW	39 kW	42 kW	51 kW
Cena brez DDV	€ 3.623,-	€ 3.848,-	€ 4.999,-	€ 6.248,-	€ 8.123,-	€ 11.000,-	€ 26.487,-	€ 27.487,-	€ 34.987,-
Akcijska cena brez DDV	€ 2.899,-	€ 3.099,-	€ 3.999,-	€ 4.990,-	€ 6.499,-	€ 8.800,-	€ 19.990,-	€ 21.990,-	€ 27.990,-

Gradbena mehanizacija

Po močni rasti je epidemija prinesla padec

Če bodo investitorji gradbenih projektov po pandemiji koronavirusa pesimisti, za podjetja, ki izposojajo in prodajajo gradbeno mehanizacijo, ne bo »kruha«.

Darja Kocbek

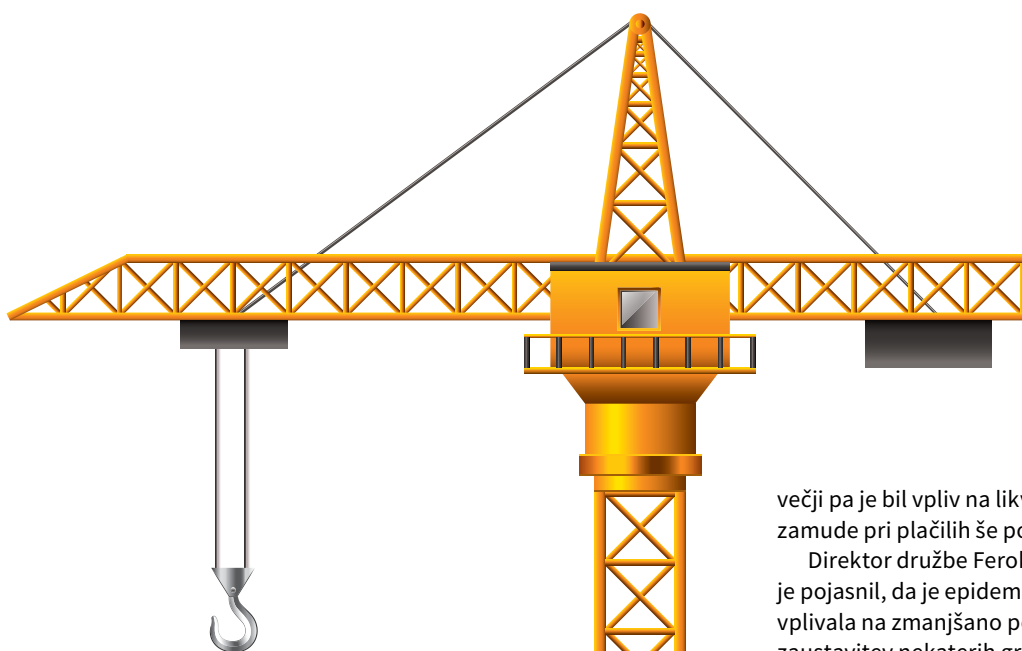

Foto: Ferokov

Boštjan Krivec: Ferokov je v zadnjih treh letih na leto beležil več kot 30-odstotno rast. Evrorent je na letni ravni rasel med 6 in 10 %.

Zadnja leta visoka rast

Izposoja in prodaja gradbene mehanizacije je sektor, ki je v zadnjih letih beležil močno rast. V podjetju Ferokov so recimo v zadnjih treh letih na leto beležili več kot 30-odstotno rast. Z nekoliko manjšo, a še vedno krepko rastjo se do pandemije novega koronavirusa lahko pohvalijo v Evrorentu. Na letni ravni so beležili rast v višini med 6 in 10 %.

Virus najem viličarjev in delovnih plošč preplovil

Da je koronavirus imel na najem viličarjev in delovnih ploščadi velik vpliv, nam je razložil direktor podjetja Evrorent Viljem Novak. Najem se je letos v primerjavi z enakim obdobjem lani po njegovih besedah zmanjšal tudi do 50 %. Še

večji pa je bil vpliv na likvidnost, saj so se zamude pri plačilih še povečale.

Direktor družbe Ferokov Boštjan Krivec je pojasnil, da je epidemija v prvi fazi vplivala na zmanjšano povpraševanje in zaustavitev nekaterih gradbišč. Potem pa je na podlagi priporočil GZS – Zbornice gradbeništva in industrije gradbenega materiala (GZS – ZGIGM) večina gradbenih podjetij z deli nadaljevala. Seveda so pri tem upoštevali vsa zdravstvena priporočila za varno delo zaposlenih.

»Enake ukrepe smo sprejeli in spoštovali tudi mi kot njihovi dobavitelji. Razmere so bile podobne na vseh naših trgih – poleg Slovenije sta to še Hrvaška in Srbija, zato smo z nujnimi montažami, demontažami in vzdrževanji nadaljevali,« pravi Krivec. S pomočjo prepustnic in dodatnih dokazil je družbi Ferokov uspelo premostiti tudi težave ob prehodu hrvaške meje. V Srbiji je večino del samostojno opravilo njihovo srbsko podjetje.

Ferokov v štirih letih floto žerjavov povečal s 25 na 95

»Trend rasti na področju najema gradbenih žerjavov se kaže že tretje leto zapored, kar nas veseli. Na rast

povpraševanja smo se odzvali z intenzivnim večanjem flote gradbenih žerjavov in opreme ter z optimizacijo procesov. V štirih letih smo floto povečali s 25 na 95 žerjavov,« nam je razmere na trgu ponudnikov gradbene mehanizacije v Sloveniji v zadnjih letih predstavil Boštjan Krivec.

Gradbena podjetja od družbe Ferokov najemajo produkte za gradnjo novih ali obnovo stanovanjskih in poslovnih objektov. Pri tem skorajda ni omejitev, saj naročnikom po besedah direktorja Krivca lahko zagotovijo vse od najmanjših samopostavljivih žerjavov, primernih za gradnjo hiš, vrtcev, stanovanjskih sosesk, skednjeve, do največjih stolpnih žerjavov za gradnjo velikih objektov.

V Srbiji so v družbi Ferokov ponosni na projekt »Kula Beograd«, kjer pri gradnji najvišjega stolpa v regiji trenutno sodeluje šest njihovih žerjavov, med njimi tudi stolpni Potain MDT 389, ki bo kmalu dosegel višino 200 metrov.

Od vlade pričakujejo čim manj birokratskih zapletov

»V Sloveniji pričakujemo, da bo vlada strateško pristopala k izpeljavi gradbenih projektov, pomembnih za državo, kot je na primer tretja razvojna os ter ostali infrastrukturni in stanovanjski projekti. Želimo si tudi, da bo pripomogla k uresničevanju projektov s čim manj birokratskimi zapleti,« še dodaja Krivec.

Ko primerja glavne trge, ugotavlja, da je v Sloveniji manjše povpraševanje po večjih stolpnih žerjavih, trg samopostavljivih žerjavov pa je zelo močan. V Srbiji, kjer ima Ferokov podjetje že več kot šest let, je ravno obratno. Tam je največji igravec na področju najema žerjavov in v najem oddaja predvsem stolpne žerjave, gradnja pa je osredotočena predvsem na glavno mesto Beograd.

V Sloveniji pričakujejo, da bo vlada strateško pristopala k izpeljavi gradbenih projektov, pomembnih za državo.

Za prodajalce gradbene opreme bo druga četrtina leta najhujša

Analitiki podjetja Off-Highway Research ocenjujejo, da bo v letošnjem letu v primerjavi z letoma 2018 in 2019 prodaja opreme za gradbeništvo na globalni ravni padla za 19 %. To je z 1,1 milijona kosov na 891 kosov. Izboljšanje prodaje je mogoče pričakovati spet v letu 2021. Direktor Chris Sleight razlaga, da bo po ocenah Off-Highway Research druga četrtina letošnjega leta za prodajalce gradbene opreme težka, v drugi polovici pa je že mogoče pričakovati okrevanje.

S pomočjo prepustnic in dodatnih dokazil je družbi Ferokov uspelo premostiti tudi težave ob prehodu hrvaške meje.

Hrvaška je za razliko od Slovenije in Srbije mešanica obojega, saj se segmenta samopostavljivih in stolpnih žerjavov dobro prepletata. Na Hrvaškem se gradi predvsem v Zagrebu in na obali, kjer gradijo precej turističnih kompleksov. Družba Ferokov je v tej državi pred dvema letoma odprla podružnico, ki jo je letos preoblikovala v podjetje.

V Srbiji so v družbi Ferokov ponosni na projekt »Kula Beograd«.

Podjetje Evrorent posluje na trgih v Sloveniji in na Hrvaškem

V Evrorentu – ta deluje v Sloveniji in na Hrvaškem – podjetja najemajo stroje predvsem za gradnjo industrijskih objektov ter za montažo strojne opreme v teh objektih. »Od vladnih načrtov ne pričakujemo nič posebnega, ker ne vemo, kako bodo naše stranke čutile vladne ukrepe. Predvsem ne vemo, kakšno bo zaupanje v predvidene ukrepe. V primeru optimizma gospodarstva lahko pričakujemo pozitiven vpliv. Če pa bodo investitorji pesimisti, za nas ne bo kruha,« je za našo revijo razložil Viljem Novak. gg

V zadnjih letih so Evrorentovi najemjemalci tudi tuja podjetja, ki izvajajo industrijsko gradnjo v Sloveniji.

OPTIMALEN OPAŽ ZA VAŠ GRADBENI PROJEKT.

EXTRAFORM *Rent*

- ✓ Faresin Formwork SPA že več kot 30 let proizvaja opažne sisteme.
- ✓ Extraform rent d.o.o., ekskluzivni zastopnik za opažne sisteme Faresin, z znanjem in izkušnjami vaš zanesljiv partner na vaših gradbenih projektih na področju Slovenije in Hrvaške.
- ✓ Svetovanje, projektiranje, najem in prodaja ter servis opažnih sistemov.

Extraform rent d.o.o., Vojkova 9, SI-6230 Postojna
www.extraformrent.si | opazi@extraform.eu | +386 31 341262

VROČE CINKANJE SPADA V TRAJNOSTNO GRADNJO

Korozijska v svetu na letni ravni povzroči škodo v višini 3–4 % bruto domačega proizvoda. Samo za ZDA znaša to 276 milijard dolarjev. Vroče cinkanje se uporablja kot antikorozijska zaščita jeklenih izdelkov. Je ena od najstarejših antikorozijskih zaščit, v primerjavi z ostalimi zaščitami tudi ekonomsko najbolj upravičena in se zato uvršča v sklop trajnostne gradnje.

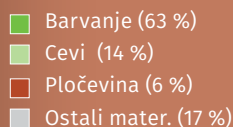
Največja prednost vroče cinkane prevleke je dolgotrajna odpornost na korozijsko. Trajanje prevleke je odvisno od tega, v katerem podnebju tipu se nahaja. Po standardu SIST EN ISO 14713/1 bo prevleka, debeline 85 µm, v odvisnosti od korozijskega razreda trajna od 50 do 175 let, debelejša ustrezno dlje. Vroče cinkano prevleko odlikuje mnogo boljše odpornost na mehanske obremenitve kot barvni premaz. Ta je osemkrat boljše od epoksidnih premazov in 20-krat od PVC premazov in epoksidnih prašnih nanosov.

V Veliki Britaniji (podobno tudi drugje) zgradbe in njihova izgradnja v okolju ustvari skoraj polovico emisij CO₂. Polovica teh emisij je povzročena zaradi porabe vode, tretjina zaradi nastalih odpadkov in četrtna zaradi uporabe surovin. Pri gradnji sta glavni surovini največkrat jeklo ali beton. V smislu trajnostne gradnje ima vroče pocinkano jeklo izredne prednosti pred betonom. Razlika med njima je, da pocinkano jeklo recikliramo neomejeno, beton pa lahko po separaciji in drobljenju uporabimo samo za namene nasipavanja. Odločitev izbrati vroče pocinkano jeklo za gradnjo namesto betona ali jekla s premazom, je odločitev za trajnostno gradnjo.

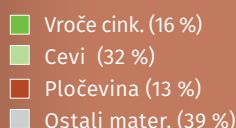
Mnenje o tem, da vročecinkana armatura ne sodi v beton, je že zdavnaj zavrnjeno, kar so dokazale raziskave v preteklosti. V ZDA in Evropi obstajata standarda za vroče cinkano betonsko železo (ASTM A 767, EN 10348). Cink je v primerjavi z železom mnogo bolj odporen na bazični vpliv betona (do pH 9,5, železo do pH 12,5), torej manj ranljiv na karbonizacijo betona.

V primeru zaščite jekla s premazi je ta dražja in mnogo krajša od zaščite s pocinkanjem, zaradi nje pa nastanejo mnogo večje emisije CO₂ v okolju kot zaradi vročega cinkanja. Tehnična univerza iz Berlina (Technische Universität Berlin) je izračunala na primeru parkirišča iz 500 ton jekla,

Porabljena energija za lakirano balkonsko ograjo (53.500 MJ)

Porabljena energija za vroče cinkano balkonsko ograjo (23.700 MJ)

da bi emisija CO₂ (za antikorozijske zaščite jekla za 60 let) v primeru zaščite z premazom znašala 98,6 tone, v primeru vročega cinkanja pa komaj 41,5 tone. Po istem viru je treba elemente, ki so bili zaščiteni s premazom, po 15 letih obnoviti, po 20 letih pa praktično zamenjati. Strošek obnove ali zamenjave je podoben ali celo večji od stroška prve antikorozijske zaščite. Vroče cinkanega jekla ni treba vzdrževati čez vso eksploatacijsko dobo.

Z uporabo vročega cinkanja za zaščito pred rjo na vsako tona zaščitenega jekla prihranimo toliko energije, da zadovoljimo nekajtedenske potrebe povprečne družine po energiji. Primerjalno je bila izračunana vložena energija (Life cycle energy calculation) za vroče cinkano in lakirano balkonsko ograjo. Medtem ko za izdelavo lakirane balkonske ograje porabimo 53.500 MJ, za vroče cinkano le 23.700 MJ (več kot pol manj).

pocinkovalnica

ZNANJE IN TRADICIJA!

KOMERCIJALA
tel: 03 42 63 228
gsm: 041 563 110

DELOVNI ČAS
pon-pet: 7:00–15:00

ŠČITIMO KOVINO in naravo

Bežigradska cesta 6, 3000 Celje | e-naslov: info@pocinkovalnica.si | www.pocinkovalnica.si

POCINKOVALNICA, D.O.O.

INOVATIVNOST ZA NOVE DIMENZIJE POVEZOVANJA ZA VSE VRSTE OBREMENITEV

KAKOVOST, ENOSTAVNA REŠITEV, UGODNA CENA TER STROKOVNA POMOČ

Sikla d. o. o. je že več kot pet desetletij pionir mnogih inovativnih proizvodnih sistemov – ves čas s ciljem, da bi bilo vsakodnevno delovanje strank bolj enostavno in bolj učinkovito. Je kompetenten partner, ko gre za optimalne rešitve pritrjevanja, saj so z visokim znanjem vselej na voljo. V devetnajstih letih obstoja, so vzpostavili mrežo sodelavcev, z več kot 180 projektanti in arhitekti. Njihov sistem uporabljajo tako v mesni industriji, polnilnicah vode, farmaciji, bolnišnicah, tekstilni industriji, trgovskih centrih, šolah kot na čistilnih napravah, v toplarnah in še drugje. Poznajo jih v Sloveniji, Hrvaški in Srbiji, kjer kakovost proizvodov in storitev SIKLA potrjuje tudi več kot 1000 zadovoljnih strank. Na spletni strani lahko o njihovem delovanju izveste še več. | www.sikla.si

SIKLA d.o.o.
Prekmurske čete 74,
9232 Črenšovci
T: +386 2 573 58 62
E: info@sikla.si
www.sikla.si

Več informacij:

Foto: Depositphotos

Prodaja gradbene opreme

Kriza je panogo doletela v času stabilne rasti

Lansko leto je bilo tretje zapored, ko so proizvajalci gradbene opreme zabeležili rast prodaje, zaradi pandemije letos 40 % podjetij pričakuje padec.

Darja Kocbek

Anketa, ki jo je odbor CECE izvedel med člani, je pokazala, da je pandemija 32 % podjetij močno prizadela, 30 % jih je moralo zapreti tovarne.

Prodaja gradbene opreme je bila v Evropi letu 2019 v primerjavi z letom 2018 večja za 3,4 %, v letnem poročilu navaja Odbor za evropsko gradbeno opremo (CECE), ki predstavlja 1.200 podjetij. Kako bodo

poslovala letos zaradi vpliva pandemije novega koronavirusa na panogo in gospodarstvo nasploh ni mogoče z gotovostjo napovedati.

RIWAL
Above all. Riwal

RIWAL vaš partner za varno, hitro in učinkovito delo na višini

Riwal je eden največjih globalnih ponudnikov na področju varnega in učinkovitega dela na višini. Prisotni so v 16-tih različnih državah in svoje storitve zagotavljajo s 76 depoev, v svoji floti za oddajo pa imajo več kot 19.000 strojev za varno delo na višini.

V Sloveniji in na Hrvaškem Riwal zagotavlja svoje storitve s štirih depoev: Ljubljana, Zagreb, Split in Reka. V svoji lokalni floti imajo na razpolago preko 700 dviznih ploščadi in košar, teleskopskih viličarjev in drugih naprav za najem, ki vam v kombinaciji z izkušenimi zaposlenimi zagotavljajo najboljšo uporabniško izkušnjo.

Anketa, ki jo je odbor CECE izvedel med člani, je pokazala, da je pandemija 32 % podjetij močno prizadela, 30 % jih je moralo zapreti tovarne, ker so gradbena podjetja zaprla gradbišča in investitorji odpovedali izvedbo projektov.

Da bodo letos prodali za 10 do 30 % manj gradbene opreme kot lani, je navedlo 40 % vprašanih. V odboru CECE razlagajo, da je bilo pred krizo, ki jo je povzročila pandemija, povpraševanje po gradbeni opremi dobro, med epidemijo je bilo veliko projektov prekinjenih, ne odpovedanih, zato so prepričani, da si bo sektor lahko opomogel.

Generalni sekretar odbora CECE Riccardo Viaggi pojasnjuje, da je bilo lansko leto tretje zapored, ko je panoga zabeležila rast prodaje. To pomeni, da jo je kriza doletela v času stabilne rasti in s trdnimi temelji. »To ne pomeni, da motnje ne bodo resne. Povpraševanje se bo močno oslabilo, podjetja se

zapirajo in se bodo začasno zapirala. Za okrevanje evropskega gospodarstva bodo potrebni močni ukrepi za spodbuditev javnih naložb,« zatrjuje.

Odbor CECE je skupaj z drugimi združenji, ki predstavljajo proizvajalce gradbene mehanizacije in druge necestne mobilne mehanizacije, Evropski komisiji poslal pismo s pozivom, naj zaradi motenj pri dobavi delov in komponent, predvsem iz Kitajske, prestavi rok za začetek uporabe novih nacionalnih obveznosti zmanjšanja emisij iz Uredbe o zahtevah v zvezi z mejnimi vrednostmi

emisij plinastih in trdnih onesnaževal in homologacij za motorje z notranjim izgorevanjem za necestno mobilno mehanizacijo.

Združenja so Evropsko komisijo opozorila, da proizvajalci zaradi teh motenj brez podaljšanja roka ne bodo mogli pravočasno dati na trg mehanizacije z novimi nižjimi vrednostmi, ki jih predpisuje uredba. ^{gg}

Prodaja gradbene opreme je bila v Evropi leta 2019 v primerjavi z letom 2018 večja za 3,4 %.

Da bodo letos prodali za 10 do 30 % manj gradbene opreme kot lani, je navedlo 40 % vprašanih.

**PRODAJA
NAJEM
SERVIS**

CIFA

Vaš partner prihodnosti!

EVOQUIP
A TEREX BRAND

GLOBEX

GLOBEX s.r.l., Podružnica v Sloveniji
IOC Zapolje I/7, SI-1370 LOGATEC
+ 386 1 750 92 95, logatec@globexgroup.eu
www.globexgroup.eu

Skupaj ustvarjamo nove podobe

www.igem.net

info@igem.net

 Tlakovci Kograd Igem

Kograd IGEM d.o.o

SGP Kograd IGEM ZOD d.o.o.

Prihodnost bivanja

Megatrendi, ki (pre)oblikujejo družbo kot celoto

Kako bomo živeli v prihodnosti, je eno najpogostejših vprašanj posameznika in tudi podjetnika, ki se ukvarja z oblikovanjem bivanjskega prostora in okolja. Ko govorimo o prihodnosti bivanja in gradenj, se izpostavljajo nekateri megatrendi, ki bodo ključno vplivali na oblikovanje prostora. Je naš dom zares pameten, ko smo povezani z ljudmi ali s tehnologijo?

Dr. Aleš Ugovšek, GZS – Tehnološki razvoj in inovativnost

Enoznačnega odgovora na vprašanje, kako bomo živeli v prihodnosti, ni, je pa mogoče na osnovi vzorcev iz preteklosti in sedanjosti sklepati, kakšna bo prihodnost bivanja. To analizirajo in napovedujejo na nemškem Zukunftsinstitutu. Direktorica inštituta Oona Horx-Strathern je bila osrednja gostja lanskoletnega razvojnega dne gozdno lesnega sektorja, na katerem je govorila prav o tej temi.

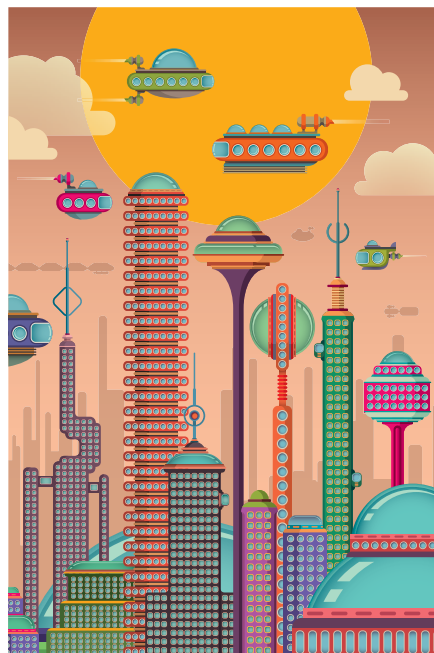
Če sta za generacijo mojih staršev obstajali dve življenjski sferi – dom in služba, smo danes v sferi meta mobilnosti, ki združuje dom, službo, potovanja ter lokacije doma in po svetu. Na oblikovanje te povezane sfere v veliki meri vplivajo megatrendi, ki vplivajo tako na produkte kot na tehnologijo, trg, gospodarstvo, družbo in civilizacijo.

Na nemškem inštitutu izpostavljajo 12 globalnih megatrendov sodobnega časa: zdravje, individualizacijo, srebrno generacijo, varnost, neo-ekologijo, zabrisanost spolov, nove oblike dela, kulturo znanja, urbanizacijo, mobilnost, globalizacijo in povezanost.

Megatrendi niso nikoli linearni in enodimenzionalni, ampak so zapleteni, prepleteni in povezani. Sestavljeni so iz več dimenzij, plati in trendov, njihov čas, ko dosežejo vrhunec, pa je 30 let ali več. Ključno pri megatrendih je, da ne vplivajo zgolj na določen del družbenega življenja in gospodarstva, ampak (pre)oblikujejo družbo kot celoto. Ko govorimo o prihodnosti bivanja in gradenj, se izpostavljajo nekateri izmed naštetih megatrendov, ki bodo ključno vplivali na oblikovanje prostora.

Srebrna generacija

Pričakovana življenjska doba Slovenke je 83, Slovenca pa 78 let. S podaljševanjem življenjske dobe se stopnjuje tudi želja po ohranjanju mladosti. Ta je neke vrste proti trend, ki skupaj z izpostavljenim megatrendom tvori fenomen pomlajevanja (downageing). Po podatkih je vsaka nova generacija 7,4 leta »mlajša« od predhodne generacije, kar je lahko nazorno prikazano, če primerjamo fotografije 40-letnika iz leta 1940 s 40-letnikom v letu 2020. Ta podatek je logičen, saj ima prebivalec razvite države preko 60 let zdravega življenja, medtem, ko jih ima npr. prebivalec manj razvite Sierra Leone le 30, ugotavlja Carol Jagger s sodelavci v članku iz leta 2008.

Ustvarjajo se nove multibiografije. Če je bilo življenje posameznika v industrijski dobi sestavljeno iz treh zaporednih delov – otroštvo/mladost (20 let), družina in služba (40 let) in pokoj (5,5 let), je današnje življenje sestavljeno iz več delov, ki so začasni, se med seboj prepletajo in ponavljajo – otroštvo/mladost, izobrazba, kariera, »ljubezen« ter obdobja hitenja, sebičnosti, zrelosti in modrosti. Ob vsem naštetem se je smiselno vprašati ali res potrebujemo robote, ki bodo v pomoč srebrni generaciji, ali je bolj smiselno razvijati bolj oblikovan prostor in okolje, ki bosta ustrezno prilagojena.

Individualizacija

Leta 1960 so največji delež družbe predstavljale družine z enim, dvema ali več otroki, medtem ko so preostali del družbe dopolnjevale samske ženske in moški, pari brez otrok in druge oblike družin. Leta 2020 je družba drugačna. Večinski del družbe sestavljajo samske osebe (ki so tudi največja skupina med vsemi skupinami), družine z enim ali dvema otrokoma, pari brez otrok in mobilne družine, ki del časa preživijo skupaj in del narazen. Preostali del družbe predstavljajo samske osebe z enim ali dvema otrokom, istospolni pari, družine že ločenih partnerjev z ali brez otrok, gospodinjstva, v katerih prevladujejo ženske in večgeneracijske družine.

Najizraziteje so torej v vzponu samska gospodinjstva, v katerih je prisotna osamljenost, ki pa ni posledica samskega življenja, ampak družbene izolacije. Pri tem prihaja do zanimivega paradoksa individualizacije – bolj individualistični kot postajamo, pomembnejša postajata podpora in stik z ostalimi ljudmi. Iz tega se rojeva nova smer t. i. so-kulture (so-bivanje, so-delanje, so-mobilnost, so-vrtnarjenje...). Adam Neuman, ustanovitelj podjetja WeWork, je sodelavno (co-working) okolje opisal kot takšno, v katerem ljudje izgrajujejo življenje in ne zgolj živijo. Takšna so-okolja in projekti

Foto: Depositphotos

pospešeno nastajajo v naši bližini in po Evropi, v prihodnosti pa bomo naše domove izbirali po kakovosti skupnih prostorov in ne po kvadratnih metrih. Percepcija dojemanja se namreč premika od kvadratnih metrov v deljene skupne metre. Vzporedno s tem nastaja trend urejenosti (tidyism). Bivanjski prostori so vedno manjši, podstrešja izginjajo, kleti so neprimerne za shranjevanje, vsak od nas pa poseduje okoli 10.000 predmetov. Tako lahko pričakujemo porast pametnih skladišnih prostorov in hotelov za naše predmete.

Povezljivost

Povezljivost povezujemo s pametnim domom. Kdaj pa je naš dom zares pameten? Je to takrat, ko smo povezani z ljudmi ali s tehnologijo? Barry French, vodja marketinga v podjetju Nokia, je iskreno priznal, da je svoj dom omrežil in povezal, kar mu je vzelo veliko časa, da pa so koristi omejene. Pri tem se sprašuje, če mu vsa tehnologija zares omogoča več, ali pa je vse še bolj zapleteno. S tem je nakazal na fenomen nenehnega reševanja novih problemov (solutionism), saj nove tehnološke rešitve ustvarjajo vedno nove probleme. Zvočni asistenti, katerim nevede zaupamo naše bolj ali manj skrite želje in vprašanja, ustvarjajo okolje, v katerem je nekdo vedno za našim hrbtom. Naša komunikacija je usmerjena v tehnologijo, združeni – komunikacija in tehnologija torej – pa učinek odtujenosti le še stopnjujeta. Takšna stopnja digitalizacije in neprenehne povezanosti s

spletom in napravami pa na drugi strani ustvarja proti trend naraščajoče želje po analognem, odklopljenem stanju. V digitalni dobi želja po pristnih in resničnih doživetjih vedno bolj narašča, poudarja Markus Frenzl, nemški profesor teorije oblikovanja in medijev.

Kaj lahko torej pričakujemo?

Vprašanje, kaj je zares pameten dom in ali gre pri njem za tehnologijo ali za komunikacijo, je povsem na mestu. Hanni Rützler iz Zukunftsintituta v poročilu o hrani iz leta 2016 poudarja, da je mnogo uporabnikov navdušenih nad visokotehnološko opremo v njihovih kuhinjah, da pa jo komaj kdaj uporabljajo.

Pri domovih in okoljih prihodnosti kaže, da bo poudarek vendarle bolj usmerjen na lovljenje skupnih trenutkov, k povezovanju prostorov, ki so bili včasih v celoti ločeni (kuhinja, jedilnica, spalnica, kopalnica, dnevna soba ...), in k smotrni uporabi materialov. Kot primer lahko izpostavimo kopalnico, ki je še danes navadno popolnoma ločena, v prihodnosti pa bo z dodatnim prostorom povezana v drugi dnevni prostor za sprostitev in preživljanje večjega dela prostega časa. Materiali, ki nas obdajajo, vplivajo na naš um, počutje in telo. Pomembno je torej kaj, kje in iz česa bodo izdelki v naših domovih. Veriga Hilton je tako v Londonu že zgradila prvi veganski hotel, ki ne vključuje usnja, volne ali perja, te materiale pa nadomeščajo predelani odpadki ananasovih listov, bombaž in kapok (tropsko drevo z vlakni, znanimi kot svilen bombaž). Med izbranimi

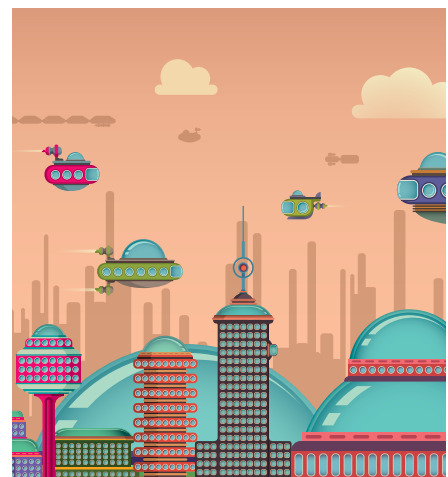

Foto: Depositphotos

materiali je tudi les. Nekateri napovedujejo, da prehajamo v leseno dobo, o čemer pričajo leseni nebotičniki, ki se gradijo po svetu in so vsako leto višji.

Arhitekti se vedno bolj zavedajo, kako zgradbe preko podzvesti, zaznavanja in spoznanj vplivajo na naše obnašanje. Že Winston Churchill je dejal, da mi oblikujemo zgradbe, te pa bodo zatem oblikovale nas. Pametno oblikovanje in arhitektura torej upoštevata duševno, telesno, vseživljenjsko, okoljsko in družbeno zdravje. Ameriška arhitektka Jeanne Gang poudarja, da dobri arhitekti ne oblikujejo zgradb, ampak odnose, saj so mesta v resnici ljudje.

Resnično pametna prihodnost bivanja bo tako temeljila na družbeni, arhitekturni in estetski inteligenci, kjer bodo oblikovanje, narava in okolje igrali pomembnejšo vlogo kot tehnologija. **gg**

Najboljši ga že imajo
Pridobite ga tudi vi!
excellent-sme.gzs.si

OBNOVA PREDORA
GOLOVEC 12.6.-16.8.

Samo LUČ NA KONCU PREDORA ni dovolj!

Po 21 letih uporabe predora Golovec je skrajni čas za temeljito obnovo, s katero bo zagotovljeno, da bo predor varen tudi v prihodnje.

Nikoli ni primeren čas za zaporo in obnovo vitalnega cestnega objekta. Odlaganje z začetkom obnove pa prinaša le povečano varnostno tveganje.

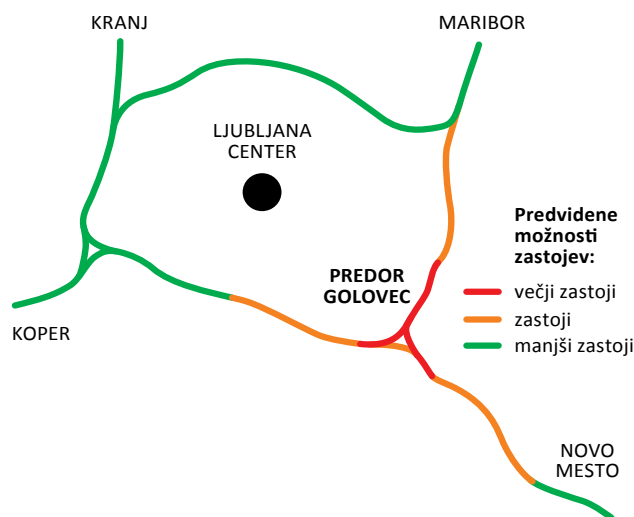
Delo je organizirano in bo izvajano tako, da bo končano v najkrajšem mogočem času. Med obnovo bo promet za osebna vozila speljan skozi vzhodno cev predora, vsa vozila z maso, večjo od 3,5 t, pa bodo preusmerjena na severno ljubljansko obvoznico.

Na spletni strani www.dars.si v poglavju o predoru Golovec najdete vse informacije o obnovi in spremljate kamere v živo. Če se želite izogniti zastojem, lahko, tako kot jaz, na www.promet.si vsak trenutek preverite, kakšne so razmere, in se odločite za drugo pot.

Bodimo razumevajoči in strpni, obnovitvena dela bodo tekla 24 ur na dan, po obnovi pa se bomo zapeljali skozi sodobnejšo, varnejšo in svetlejšo predorsko cev.

David Urankar

www.dars.si

DARS

PALAIS & VILLA SCHELLENBURG

LJUBLJANA

WWW.SCHELLENBURG-LIVING.COM

REITENBURG

PRODAJA STANOVANJ

+386 40 505 081 | info@schellenburg-living.com